Hankekoodi 22.11.02
/MN;
Lyjnro 31.5.04 /JE

Uukuniemen, Saaren, Parikkalan ja Rautjärven kyläkalmistojen arkeologinen inventointi 2001

Ville Laakso

Turun yliopisto
Arkeologian oppiaine

Sisällys

1. Työn taustaa 4
2. Tutkimushistoriaa 4
3. Tutkimusmenetelmät ja raportointi 5
4. Yhteenveto tutkimuksen tuloksista 8

5. Kohdekuvaukset 10

5.1. Ruumiskalmistot 10

1. Uukuniemi Kumpu Kalmisto 10
2. Uukuniemi Uukuniemi Papinniemi Kirkkokallio 12
3. Saari Mikkolanniemi Kalmistonniemi 14
4. Saari Saarenkylä Loson Kalmisto 16
5. Saari Tarnala Jyrkilä 18
6. Parikkala Joensuu Kalmistonmäki 20
7. Parikkala Joukio Kalmanpelto 22
8. Parikkala Joukio Sammatlampi 24
9. Parikkala Järvenpää Surkko 26
10. Parikkala Kinnarniemi Loikkasen Kalmisto 28
11. Parikkala Kinnarniemi Poralin Kalmisto 31
12. Parikkala Koitsanlahti Kalmisto 33
13. Parikkala Koitsanlahti Kuusikkomäki 35
14. Parikkala Oravaniemi Kalmistomäki 37
15. Parikkala Rautalahti Jorosen Kalmisto 39
16. Rautjärvi Kivijärvi Kalmaharju 41
17. Rautjärvi Änkilä Kalmanharju 43

5.2. Paikallistamattomat kalmistot 45

18. Uukuniemi Uukuniemi Luoso 45
19. Saari Tarnala Mäkelä Kalmistonniemi 47
20. Parikkala Rautalahti Ridan Kalmisto 49

5.3. Epävarmat kalmistot 50

21. Uukuniemi Niukkala Hovila 50
22. Uukuniemi Niukkala Kukkuri 51
23. Uukuniemi Uukuniemi Haaponiemi 52
24. Saari Honkakylä Karinmäki 53
25. Saari Maironiemi Kalmanpelto 54
26. Saari Maironiemi Penttilä 55
27. Saari Tarnala Juhana Kalmanpellot 56
28. Parikkala Joensuu Kangaspeuhkuri 58
29. Parikkala Joukio Ristiharju 59
30. Parikkala Rasvaniemi Miihkamäki 60
31. Parikkala Tiviä 62
32. Parikkala Tyrjä Kalmistomäki 64

5.4. Kirkonpaikat 66

33. Uukuniemi Kumpu Säässynänmäki 66
34. Parikkala Kinnarniemi Saviniemi 68
35. Parikkala Rautalahti Säässynämäki 69

5.5. Muut kohteet 71

36. Parikkala Koitsanlahti Syrjärinne 71

6. Kartat

1. Yleiskartta inventointikohteista 72
2. Kohteiden 1 ja 33 sijainti 73
3. Kohteiden 2 ja 18 sijainti 74
4. Kohteiden 3 ja 25-26 sijainti 75
5. Kohteiden 4 ja 24 sijainti 76
6. Kohteiden 5 ja 27 sijainti 77
7. Kohteen 6 sijainti 78
8. Kohteen 7 sijainti 79
9. Kohteiden 8 ja 29 sijainti 80
10. Kohteen 9 sijainti 81
11. Kohteiden 10-11 ja 34 sijainti 82
12. Kohteiden 12-13 ja 36 sijainti 83
13. Kohteen 14 sijainti 84
14. Kohteiden 15 ja 35 sijainti 85
15. Kohteen 16 sijainti 86
16. Kohteen 17 sijainti 87
17. Kohteen 30 sijainti 88
18. Kohteen 32 sijainti 89

7. Luettelot

7.1. Luettelo inventointiin liittyvistä mustavalkonegatiiveista 90
7.2. Luettelo inventointiin liittyvistä diakuvista 91
7.3. Luettelo tarkastetuista tummatulikukan kasvupaikoista 92

Kopio löytöluettelosta

1. Työn taustaa

Tämän tutkimuksen ensisijaisena tavoitteena oli Uukuniemen, Saaren, Parikkalan ja Rautjärven kuntien historiallisten ruumiskalmistojen tarkka paikallistaminen yhdistämällä kaikki mahdollinen kohteita koskeva aiempi tieto. Esille tulleet kohteet pyrittiin tarkastamaan maastossa ja arvioimaan, onko paikalla kiinteä muinaisjäännös.

Inventointi liittyi Turun yliopiston arkeologian oppiaineen hankkeeseen, jolla pyritään hankkimaan arkeologiset perustiedot Suomen ortodoksikarjalaisesta kulttuurialueesta. Näin työ nivoutuu yhteen mm. Uukuniemen Papinnimen autiokylän monivuotisten tutkimusten kanssa. Käytännön tarpeen inventoinnille aiheutti alueen kalmistoja koskevien aiempien tietojen vähäisyys (tutkimushistoriasta ks. tarkemmin luku 2). Kirjallisia aikalaislähteitä ei keski- ja uuden ajan kyläkalmistoista ole juuri lainkaan, joten arkeologinen tutkimus on käytännössä ainoa keino saada tarkempia tietoja näistä kohteista, joilla on suuri merkitys esimerkiksi alueen asutushistorian ja historiallisen kulttuurimaiseman tutkimuksessa. Kalmistotutkimuksilla voidaan saada ainutkertaisia tietoja myös hautaustavoista ja sitä kautta esim. väestön maailmankuvassa vuosisatojen kuluessa tapahtuneista muutoksista.

Tutkimusalue on rajattu historiallisin perustein. Se kattaa sen osan nykyistä Suomenpuoleista Etelä-Karjalaa, joka jäi vuosien 1323 ja 1595 rauhanteoissa rajan itäpuolelle, ja joka kuului keskiajalla Kurkijoen laajaan pogostaan. Rautjärven kunnan osalta rajaus merkitsi sitä, että pitäjästä inventoitiin Pähkinäsaaren rauhan rajan itäpuolinen alue, käytännössä entinen Simpeleen kunta. Alun perin ajatuksena oli inventoida samassa yhteydessä myös niin ikään Kurkijoen pogostaan kuulunut Kesälahden kunta nykyisen Pohjois-Karjalan puolelta. Ajan puutteen vuoksi tämä jäi kuitenkin toteutettavaksi myöhemmin.

Koska useisiin kalmistokohteisiin liittyy tietoja myös kyläkappeleista eli tsasounista tai muista kirkkorakennuksista, päätettiin inventoinnissa huomioida myös ne.

Inventoinnin rahoittivat allekirjoittaneen palkkakulujen osalta Emil Aaltosen säätiö, muiden kulujen osalta inventoidut kunnat ja Turun yliopiston arkeologian oppiaine.

2. Tutkimushistoriaa

Tähänastiset arkisto- ja kirjallisuustiedot Etelä-Karjalan historiallisista kalmistoista ovat varsin vähäisiä. Aiheen tutkimukselle tosin laskettiin vahva perusta jo toista sataa vuotta sitten Suomen muinaismuistoyhdistyksen järjestämien kihlakuntainventointien yhteydessä. Kurkijoen kihlakuntaan kuuluneiden Parikkalan, Saaren ja entisen Simpeleen osalta tuon työn teki A. Rosengren kesällä 1882. Hänen inventointikertomuksensa on valitettavasti jäänyt julkaisematta, mutta se on käytettävissä käsikirjoituksena Museoviraston arkeologian osaston arkistossa (Rosengren 1882).

Uukuniemen alueesta vastaava lähde on Kustaa Killisen inventointikertomus samana vuonna 1882 tekemästään matkasta. Tämä on myös painettu (Killinen 1889). Molemmat ovat edelleen käyttökelpoista perustutkimusta, sillä niissä mainitaan suurin osa nyt inventoiduista kalmistoista. Tiedot yksittäisistä kohteista ovat kuitenkin suppeita ja kohteiden paikallistaminenkin niiden perusteella usein vaikeaa. Kumpikin tutkija näyttää käyneen vain osalla niistä kalmistoista, jotka he mainitsevat: suuri osa heidän tiedoistaan perustunee kyläläisten puheisiin.

Myöhemmissä muinaisjäännösten perusinventoinneissa ei historiallisen ajan kalmistoja ole otettu huomioon kuin poikkeuksellisesti. Tämä koskee aivan uusimpiakin perusinventointeja (ks. Bilund 1994-95, 1995-96, 1996, Kähtävä-Marttinen 1997).

Yksittäisistä kalmistokohteista on kuitenkin käytettävissä joitakin arkeologin tekemiä tarkastuskertomuksia. Tutkimuksen niukkuutta kuvaa se, että laajimmat kihlakuntainventointien jälkeiset tutkimukset alueen kalmistoilla on tehty yhden ainoan päivän aikana, kun Esa Laukkanen tarkasti elokuun 8. päivänä vuonna 1989 viisi kohdetta Parikkalassa ja Uukuniemellä (Laukkanen 1989a-e). Perusteellinen tarkastuskertomus on käytössä Uukunimen Papinniemeltä; Markus Hiekkanen tarkasti kohteen vuonna 1993 (Hiekkanen 1993). Näiden lisäksi on tarkastuskertomus olemassa vain Saaren Saarenkylän Loson kalmistosta (Laakso & Majoinen 1999).

Jonkin verran tietoja on kirjattu alueen paikallishistoriallisiin julkaisuihin (Vilska 1926, Salenius 1927, Toiviainen 1934, Hirvonen 1936, Juvonen 1996), mutta niidenkin maininnat perustuvat suurimmalta osin Rosengrenin ja Killisen kihlakuntainventointeihin –joiltain osin myös muualta saatuun perimätietoon.

Parikkalan osalta on tietoa kerännyt myös Timo Lehtonen, jonka kokoamassa luettelossa (Lehtonen 1987) mainitaan pitäjästä neljä kalmistoa. Tiedot niistä ovat hyvin suppeita, maininnan omaisia, mutta Lehtonen mainitsee keränneensä tietonsa Parikkalassa asuvilta henkilöiltä, joten työllä on arvoa perimätiedon tallentajana.

Ainoa arkeologisin kaivauksin tutkittu kalmistokohde alueella on Uukuniemen Papinniemi, jonka hautapaikkaa Turun yliopisto on tutkinut vuodesta 1998 alkaen. Tästä alueen tarkimmin tutkitustakin kalmistosta tiedetään edelleen varsin vähän.

3. Tutkimusmenetelmät ja raportointi

Käsillä olevaa tutkimusta varten pyrittiin keräämään kaikki mahdollinen alueen kalmistoja koskeva arkistoihin tallennettu tai julkaistu aineisto. Ensin mainittu kategoria tarkoitti käytännössä arkeologisten arkistojen lisäksi nimiarkistoa, josta löytyikin tärkeää aineistoa paitsi nimistöstä, myös kohteiden sijainnista ja niihin liittyvästä perimätiedosta.

Vanhempaan, etenkin painettuun, kartta-aineistoon pyrin myös perehtymään, mutta läheskään kaiken olemassa olevan karttamateriaalin läpikäymiseen ei ollut mahdollisuuksia. Esimerkiksi Kansallisarkiston 1700- ja 1800-lukujen painamattomasta aineistosta todennäköisesti olisi lisätietoa saatavissa, samoin maanmittauslaitoksen jakokartoista.

Paikallisoppaiden löytymiseksi inventoinnista pyrittiin tiedottamaan aktiivisesti alueen paikallislehdissä. Tämä tuottikin runsaasti vihjeitä –joilla oli inventoinnin onnistumisessa ratkaiseva merkitys. Sain melko paljon tietoja myös tutkimusalueen pitäjien niistä kylistä, jotka jouduttiin luovuttamaan Neuvostoliitolle 1944. Mainitulla alueella olevia kohteita ei tässä raportissa käsitellä, koska mahdollisuuksia niiden tarkastamiseen maastossa ei nyt ollut. Tiedot on kuitenkin talletettu odottamaan tulevia tutkimusmahdollisuuksia.

Inventoinnin maastotyöt tein useammassa jaksossa: 15.-23.5., 10.-11.7., 23.7.-3.8. ja 14.-15.10. 2001. Viimeisen yksittäisen tarkastuksen tein 27.5. 2002 Saaren Maironiemellä. Maastotöihin osallistui allekirjoittaneen ja oppaiden lisäksi yhtenä päivänä myös arkeologi Antti Bilund, yhtenä päivänä uukuniemeläissyntyinen kotiseutuaktiivi Olavi Ahokas ja niin ikään yhtenä päivänä arkeologian opiskelija Hanna-Mari Nieminen. Kenttätöihin käytettiin yhteensä noin 18 henkilötyöpäivää.

Tutkimusalueen peltojen nykyinen laaja metsitys haittasi usein havaintojen tekoa ratkaisevasti, eikä pintapoiminta ei ollut mahdollista juuri missään. Inventoituja kohteita ei kaivettu, koska ensisijaiseksi tehtäväksi katsottiin aiempien hajanaisten tietojen yhdistäminen silmämääräisiin maastohavaintoihin ja kohteiden tarkka paikallistaminen. Muutamin paikoin selvitin maaperän laatua kevyellä maaperäkairalla.

Kohteiden tarkkaa sijaintia määriteltäessä on usein hieman tulkinnanvaraisia paikannimiä tai perimätietoa suurempi painoarvo annettu konkreettisille havainnoille; yleensä tämä tarkoittaa luulöytöjä. Perimätiedon käytössä on ollut periaatteena, että mitä varhemmin se on muistiin merkitty, sitä todennäköisemmin se on paikkansa pitävää.

Kenttätöissä kiinnitettiin huomiota myös vanhasta asutuksesta kertoviin kasveihin, erityisesti tummatulikukkaan. Havainnot niistä kuvataan luvussa 7.3. Myös kuppikivistä yritin pitäjäläisiltä kovasti kysellä, ja sopivia kiviä tarkastaa, mutta uusia tapauksia ei ilmi tullut.

Inventoinnissa esille tulleet kalmistoihin viittaavat tiedot ovat laadultaan:

1) luulöytöjä
2) perimätietoa
3) paikannimistöä
4) muita hautoihin viittaavia havaintoja (esim. hautapainanteet, hautakivet tai esinelöydöt)

Tässä inventointiraportissa on varmoiksi ruumiskalmistoiksi ja siten kiinteiksi muinaisjäännöksiksi katsottu kohteet, joihin voidaan yhdistää kaksi tai useampia em. tietolajeista. Lisäksi on määritelty kalmistoksi joitakin kohteita, joista on luotettaviksi tulkitsemiani tietoja useampaan hautaan viittaavista, varmuudella samasta paikasta tehdyistä luulöydöistä, vaikka muunlaisia tietoja ei kohteesta olisikaan. Varmat ja tarkasti paikallistetut kalmistot käsitellään tämän raportin luvussa 5.1. *Ruumiskalmistot*. Kohteet, jotka on tulkittava varmoiksi kalmistoiksi, mutta joita ei inventoinnissa kyetty kohtuullisellakaan tarkkuudella paikallistamaan, kuvataan luvussa 5.2. *Paikallistamattomat kalmistot*.

Kohteet, joihin liittyy vain yksi em. kohtien 1-4 tietolajeista, ja joita siksi pidän luonteeltaan epävarmoina, on luetteloitu erikseen luvussa 5.3. *Epävarmat kalmistot*. Näistäkin suuri osa lienee todellisuudessa kalmistoja, mutta asian varmistaminen edellyttäisi jatkotutkimuksia, lähinnä arkeologisia kaivauksia. Luvussa luetellaan mm. epämääräiset luulöytöpaikat, joista sain inventoinnin aikana tietoja.

Esitetty jako varmoihin ja epävarmoihin kalmistoihin on osittain subjektiivinen: saman aineiston perusteella joku toinen henkilö olisi voinut tehdä jaon toisin. Kysymys on mm. siitä, mitenkä uskottavina pitää vanhojen kihlakuntainventointien usein tarkemmin perustelemattomia tietoja –tai luulöytöjä koskevia muistitietoja, joita on mahdotonta tarkistaa. Allekirjoittanut on katsonut, että vanhatkin tiedot ovat todennäköisesti yleensä ainakin kohtuullisen luotettavia, ellei ole ollut erityistä syytä niitä epäillä. Jonkinlainen jako selviin muinaisjäännöksiin ja epävarmoihin kohteisiin oli mielestäni joka tapauksessa tarpeellinen esim. muinaismuistohallintoa ja kohteiden suojelua ajatellen.

Muutamista kohteista sain talteen tietoja myös ortodoksisista kyläkappeleista eli tsasounista tai muista kirkkorakennuksista. Mikäli rakennus näyttää sijainneen kalmiston kanssa samassa paikassa tai sen välittömässä läheisyydessä, olen kirjannut sitä koskevat tiedot kalmiston kuvauksen yhteyteen; mikäli kyseessä on ollut selvästi erillinen paikka, olen tehnyt erillisen kuvauksen. Viimeksi mainitut käsitellään luvussa 5.4. *Kirkonpaikat*.

Mainittujen lukujen 5.1.-5.4. sisällä kohteet on järjestetty paikkakunnittain alkaen pohjoisesta, siis järjestykseen Uukuniemi, Saari, Parikkala, Rautjärvi. Paikkakuntajaon sisällä järjestys on aakkosellinen kylän ja viimeksi kohteen nimen mukaan. Kohteiden nimet on kirjattu ensisijaisesti nimiarkiston muotoihin tai niiden puutteessa mahdollisimman vanhojen kirjallisuusmainintojen tai karttojen mukaisiksi. Nimet ovat tässä raportissa muotoa kunta – kylä – yksittäisen kohteen nimi.

Varsinaisten inventointikohteiden lisäksi tarkastin yhden nykyäänkin käytössä olevan ortodoksikalmiston Parikkalan Koitsanlahdella (kohde 36). Kyseessä ei siis ole muinaisjäännös, vaan tarkastuksen tarkoituksena oli hankkia arkeologin näkökulmasta tehtyjä vertailuhavaintoja alueen historiallisille kalmistoille. Kertomus tarkastuksesta on tämän raportin viimeisenä kohdekuvauksena (luku 5.5.).

Tämän inventointikertomuksen alkuperäiskappaletta säilytetään Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa, johon on talletettu myös työhön liittyvät mustavalkonegatiivit (TYA 24097-24114) ja diakuvat (323:1-19). Esille tulleet esinelöydöt on talletettu oppiaineen kokoelmiin päänumeroilla TYA 797-800.

Koska kohteiden laajuutta on yleensä ollut hyvin vaikea arvioida, on peruskarttakoordinaatit ilmoitettu kohteen keskeltä, ellei toisin mainita. Korkeudet merenpinnasta on merkitty peruskarttojen perusteella ja ne liittyvät N60-järjestelmään. Kohdekuvausten *Aiemmat tiedot* –kohdassa on huomioitu vain sellaiset arkeologiset tutkimukset, jotka perustuvat käyntiin itse kohteella. Näin esimerkiksi vanhojen kihlakuntainventointien tiedot on merkitty, mikäli kertomuksesta voi päätellä, että inventoija on käynyt paikan päällä. Muut kohteeseen liittyvät lähteet (mm. kirjallisuus) kuvataan kohdassa *Inventointihavainnot*. Samoin *Aiemmat löydöt* –kohdassa kuvataan vain museokokoelmiin päätyneet esinelöydöt.

Tutkimusta edistäneitä henkilökohtaisia tiedonantoja olen saanut dos. Jukka Luodolta (Etelä-Karjalan museo) sekä arkeologeilta Antti Bilund, Martti Koponen ja Esa Laukkanen. Paikallisina tietojen antajina ja oppaina ovat olleet Olavi Ahokas (Uukuniemen kylät), Mikko Anttonen (Rautalahti), Mervi Auvinen, Markus Gröhn (Järvenpää), Jaakko Halko (Koitsanlahti), Leena Hallikainen (Ilmee), Pekka Hyrkäs (Koitsanlahti), Vilho Jääskeläinen (Joukio), Väinö Kokko (Niukkala), Esteri Kupiainen (Koitsanlahti), Erkki Makkonen (Mikkolanniemi), Anja Marjakangas (Lamminkylä), Il-

mari ja Irja Matikainen (Joukio), Olavi Merras, Helmi Naukkarinen (Tiviä), Kalervo Nokelainen (Koitsanlahti), Erkki Paakkinen (Tarnala), Kirsti Pimiä (Rautalahti), Elna Poutanen (Lamminkylä), Orvo Poutanen (Maironiemi), Pentti Pääkkönen (Kinnarniemi), Vilho Ratilainen (Änkilä), Eeva-Liisa Repo (Tiviä), Pekka Repo (Koitsanlahti) Aimo Rikkonen (Koitsanlahti), Martti Siitonen (Rasvaniemi), Vesa Sikiö (Tyrjä), Mauno Sinkkonen (Joensuu), Oiva Terävä (Joensuu, Tyrjä), Ensio Vanhanen (Kumpu), Vilho Viinanen (Kinnarniemi), Sylvi Vilska (Rautalahti) ja Aatos Wilska (Rautalahti) sekä useat tässä raportissa nimeltä mainitsemattomat maanomistajat ja paikkakuntalaiset.

Kiitän kaikkia edellä mainittuja saamastani korvaamattoman tärkeästä avusta.

Tässä raportissa viitataan seuraaviin kirjallisiin lähteisiin:

Sanomalehdet

Etelä-Saimaa 14.8. 1989
Parikkalan Sanomat 27.6. 2002

Arkistolähteet

Bilund 1994-95 — Antti Bilund: Parikkalan muinaisjäännösinventointi 1994-1995. *Museovirasto, arkeologian osaston arkisto.*

Bilund 1995-96 — Antti Bilund: Saaren muinaisjäännösinventointi 1995-1996. *Museovirasto, arkeologian osaston arkisto.*

Bilund 1996 — Antti Bilund: Uukuniemen muinaisjäännösinventointi 1996. *Museovirasto, arkeologian osaston arkisto.*

Hiekkanen 1993 — Markus Hiekkanen: Uukuniemen Papinniemen Kirkkokallion alueen kirkolliset ja asutusjäännökset. Kertomus virkamatkasta 14.10. 1993. *Museovirasto, rakennushistorian osaston arkisto.*

Kähtävä-Marttinen 1997 — Minna Kähtävä-Marttinen: Rautjärven kunnan arkeologinen inventointi. *Museovirasto, arkeologian osaston arkisto.*

Laakso 1997 — Ville Laakso: Uukuniemi Papinniemi. Arkeologinen kaivaus historiallisen ajan asuinpaikalla 30.6. – 18.7. 1997. *Turun yliopisto, arkeologian oppiaineen arkisto.*

Laakso & Majoinen 1999 — Ville Laakso & Eeva-Riitta Majoinen: Saari, Kirkonkylä, Loson kalmisto. Ortodoksikalmiston tarkastus 7.7. 1989. *Museovirasto, rakennushistorian osaston arkisto.*

Laukkanen 1989a — Esa Laukkanen: Parikkala Järvenpää. Historiallisen kohteen tarkastus. *Museovirasto, rakennushistorian osaston arkisto.*

Laukkanen 1989b — Esa Laukkanen: Parikkala Kinnarniemi Porali. Historiallisen kohteen tarkastus. *Museovirasto, rakennushistorian osaston arkisto.*

Laukkanen 1989c — Esa Laukkanen: Parikkala Joukio Sammatlampi. Historiallisen kohteen tarkastus. *Museovirasto, rakennushistorian osaston arkisto.*

Laukkanen 1989d — Esa Laukkanen: Parikkala Joukio Joukionsalmi. Historiallisen kohteen tarkastus. *Museovirasto, rakennushistorian osaston arkisto.*

Laukkanen 1989e — Esa Laukkanen: Uukuniemi Kumpu Säässynänmäki. Historiallisen kohteen tarkastus. *Museovirasto, rakennushistorian osaston arkisto.*

Lehtonen 1987 — Timo Lehtonen: Parikkalan ortodoksiset hautausmaat. *Museovirasto, rakennushistorian osaston arkisto.*

Miettinen 1978 — Timo Miettinen: Rautjärvi. Muinaisjäännösten perusinventointi. *Museovirasto, arkeologian osaston arkisto.*

Rosengren 1882 — A. Rosengren: Muinaisjäännöksiä Kurkijoen kihlakunnassa. Luetellut kesällä 1882 A. Rosengren. *Museovirasto, arkeologian osaston arkisto.*

Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Helsinki, Nimiarkisto (NA, pitäjä, kerääjä ja keruuvuosi).

Painetut lähteet

Hirvonen 1936	Saimi Hirvonen: *Katsaus Uukuniemen seurakunnan vaiheisiin*. Sortavala.
Juvonen 1996	Jaana Juvonen: *Parikkalan historia*. Jyväskylä.
Killinen 1889	Kustaa Killinen: *Muinaisjäännöksiä ja –muistoja Sortavalan kihlakunnassa. Luetteloja Suomen muinaisjäännöksistä* XVI. Helsinki.
Kuujo 1958	Erkki Kuujo: Kurkijoen vaiheet asutuksen alusta v:een 1570. *Kurkijoen kihlakunnan historia* I-II-III: 9-79. Pieksämäki.
Paakkinen 2000	Erkki Paakkinen (toim.): *Tarnalassa ku taivaan pankolla*. Punkaharju.
Salenius 1927	J. M. Salenius: Tietoja Parikkalan pitäjästä. *Tutkimuksia arkkunsa pohjalta löytänyt J. M. Salenius*:3-41. Porvoo.
Toiviainen 1934	E. Toiviainen: Kansantarinoita Uukuniemeltä. *Karjalan Ääni* 2.6. 1934.
Vilska 1926	M. Vilska: *Parikkalan historia. I osa*. Käkisalmi.

4. Yhteenveto tutkimuksen tuloksista

Inventoinnin yhteydessä kirjattiin tietoja kaikkiaan 36 kohteesta. Näistä 29 tarkastettiin maastossa. Inventointikohteista 17 on varmoiksi tulkittuja ja tarkasti paikallistettuja kalmistoja (kohteet 1-17). Sellaisia kohteita, jotka olen tulkinnut varmoiksi kalmistoiksi, mutta joita en ole pystynyt tarkasti paikallistamaan, on kolme (kohteet 18-20). Lisäksi kirjasin tietoja 12 epävarmemmasta kalmistokohteesta (kohteet 21-32). Perimätietoa kirkkorakennuksista on kirjattu usealta kohteelta; näistä osa on kuvattu kalmistojen yhteydessä ja kolme on kirjattu erillisiksi kohteiksi (kohteet 33-35).

Inventoidut kalmistokohteet muodostavat sijaintinsa (suhteessa luonnon- ja kulttuuriympäristöön) sekä mm. paikannimien puolesta varsin yhdenmukaiselta vaikuttavan muinaisjäännösryhmän. Useaan kohteeseen liittyy vahvaa perimätietoa, jonka mukaan niitä on käyttänyt ortodoksiväestö; tähän viittaa myös historiallinen tausta. Onkin syytä olettaa, että suurin osa kalmistoiksi määritellyistä kohteista on ortodoksiväestön vakituisesti käyttämiä historiallisen ajan hautapaikkoja, nk. ortodoksikalmistoja. Hyvin moniin kohteisiin liittyy toisaalta myös sota-aikoihin viittaavaa perimätietoa. Yksittäisissä kohteissa saattaakin olla eriaikaisia ja useamman väestöryhmän hautauksia. Tässä raportissa käytetty nimitys *kyläkalmisto* onkin tällaisten kohteiden kuvaajana käytännöllinen, koska se kattaa myös muut kuin historiallisiksi ajoittuvat ja ortodoksiväestön käyttämät vakituiset hautapaikat.

Tietoja mahdollisista esihistoriallisista kalmistoista tuli ilmi niukasti. Ainoat tiedot selkeästi esineellisistä hautauksista näyttävät liittyvän Rautjärven Änkilän Kalmaharjuun, josta epämääräisempien tietojen lisäksi mainitaan löytyneen ainakin puukkoja, sormuksia ja rahoja. Löytöjä on vaikea selittää muulla kuin sillä, että paikalla on esineellisiä hautoja; tämä merkitsee sitä, että kohde on erittäin todennäköisesti otettu käyttöön jo ristiretkiajalla. Tämän ja muiden yksittäisten kalmistojen tarkka ajoitus voidaan kuitenkin varmuudella selvittää ainoastaan arkeologisten kaivausten avulla; muitakin osin esihistoriallisia kohteita saattaa nyt inventoitujen kalmistojen joukossa olla (esimerkiksi kohde 18?). Karkeita ja epävarmempia päätelmiä kohteiden ajoituksesta voidaan tehdä kirjallisista lähteistä tunnetun kylien asutushistorian perusteella. Ajoituskysymykseen perehtyminen vaatii lisätutkimusta; nyt käsillä oleva työ on muutenkin katsottava vain lähtökohdaksi alueen kyläkalmistojen tarkemmalle tutkimukselle.

Kohteita koskevasta perimätiedosta näytti monessa tapauksessa olevan jäljellä vain rippeet. Tyypillisesti kalmistoista tiesivät kylän vanhimmat asukkaat ja hyvin usein mainittiin, että joku taannoin edesmennyt henkilö olisi varmasti asiasta tiennyt, mutta nykyään ei oikein kukaan. Kyläkalmistojen inventointi olisi eri puolilla Karjalaa äärimmäisen kiireellinen tehtävä.

Inventoinnissa syntyi vakaa käsitys, että kaikkia kalmistoja ei perimätiedon katkettua nytkään tavoitettu. Alueella on useampia vanhoja kyliä, joista ei minkäänlaisia tietoja kalmistosta saatu. Huomio kiinnittyi tässä suhteessa etenkin Parikkalan Savikummun-Särkisalmen tienooseen, mutta myös esim. saman pitäjän Kangaskylään sekä Saaren Kirjavalaan.

Koska ruumiskalmistoissa on vain vähän maan pinnalle erottuvia merkkejä, on kohteen nykyisellä maankäytöllä ja havainto-oloilla ratkaiseva vaikutus maastohavaintoihin. Varmoissakaan kohteissa ei useinkaan ole ollut mitään päälle päin nähtävissä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että täysin vertailukelpoisten tietojen saamiseksi jokaisella kohteella olisi käytävä useamman kerran ja mahdollisimman erilaisten olojen vallitessa –mahdollisimman pitkällä aikavälillä.

Parhaiten myöhemmältä maankäytöltä säilyneitä kohteita näyttävät olevan Uukuniemellä Papinniemen Kirkkokallio (joka on tavoittamistani kohteista ilmeisesti kaikkein ehjin), Saarella Loson kalmisto, Parikkalassa mm. Järvenpään kalmisto sekä Sammatlammen kappelin ja kalmiston paikka. Esimerkiksi viimeksi mainittu herättää hyvin mielenkiintoisia kysymyksiä ja sopisi erinomaisesti kaivauskohteeksi.

Koska tutkimusalueelta ei juurikaan tunneta nuoremmalle rautakaudelle ajoittuvia kiinteitä muinaisjäännöksiä, ja koska vielä keskiajalta on myös kirjallisia lähteitä hyvin vähän, ovat kyläkalmistot alueen nykyasutuksen syntyä ja alkuvaiheita käsittelevälle tutkimukselle korvaamaton tietolähde. Jo käyttöaikanaan on kyläkalmistoilla ollut keskeinen asema historiallisessa ortodoksikarjalaisessa kulttuurimaisemassa ja monet inventoidut kohteet ovat hyvin esillä myös nykyisessä maaseutuympäristössä. Kohteiden merkitseminen maastoon ja esim. varustaminen opastauluin tarjoaisi alueen nykyisille asukkaille ja matkailijoille mahdollisuuden tutustua näihin hyvin omaleimaisiin ja konkreettisiin Karjalan historian muistomerkkeihin.

Inventoinnissa kävi myös selvästi ilmi, että maankäyttö saattaa tulevaisuudessa uhata useita kalmistokohteita. Tämä johtuu lähinnä siitä, että tieto monista vuosisatojen takaisista hautapaikoista on nykyväestöltä unohtunut –ja monissa tapauksissa se on parasta aikaa häviämässä. Vanhat hautapaikat ansaitsevat ehdottomasti tulla suojelluiksi ja ne on syytä ottaa huomioon myös kuntien kaavoitustyössä.

> *Kreikkalaiskatoliselta ajalta on Parikkalassa säilynyt useita muistotietoja. Täältä on löydetty monta senaikuista kalmistoa ja kirkonpaikkojakin ja niistä on säilynyt kertomuksia, jotka ovat kulkeneet muistissa polvesta polveen. Tässä mainittakoon muutamia niistä.* (M. Vilska, Parikkalan historia I, Käkisalmi 1926)

Turun Ryssänmäellä 6.8. 2002

Ville Laakso
FM

Kartta 1

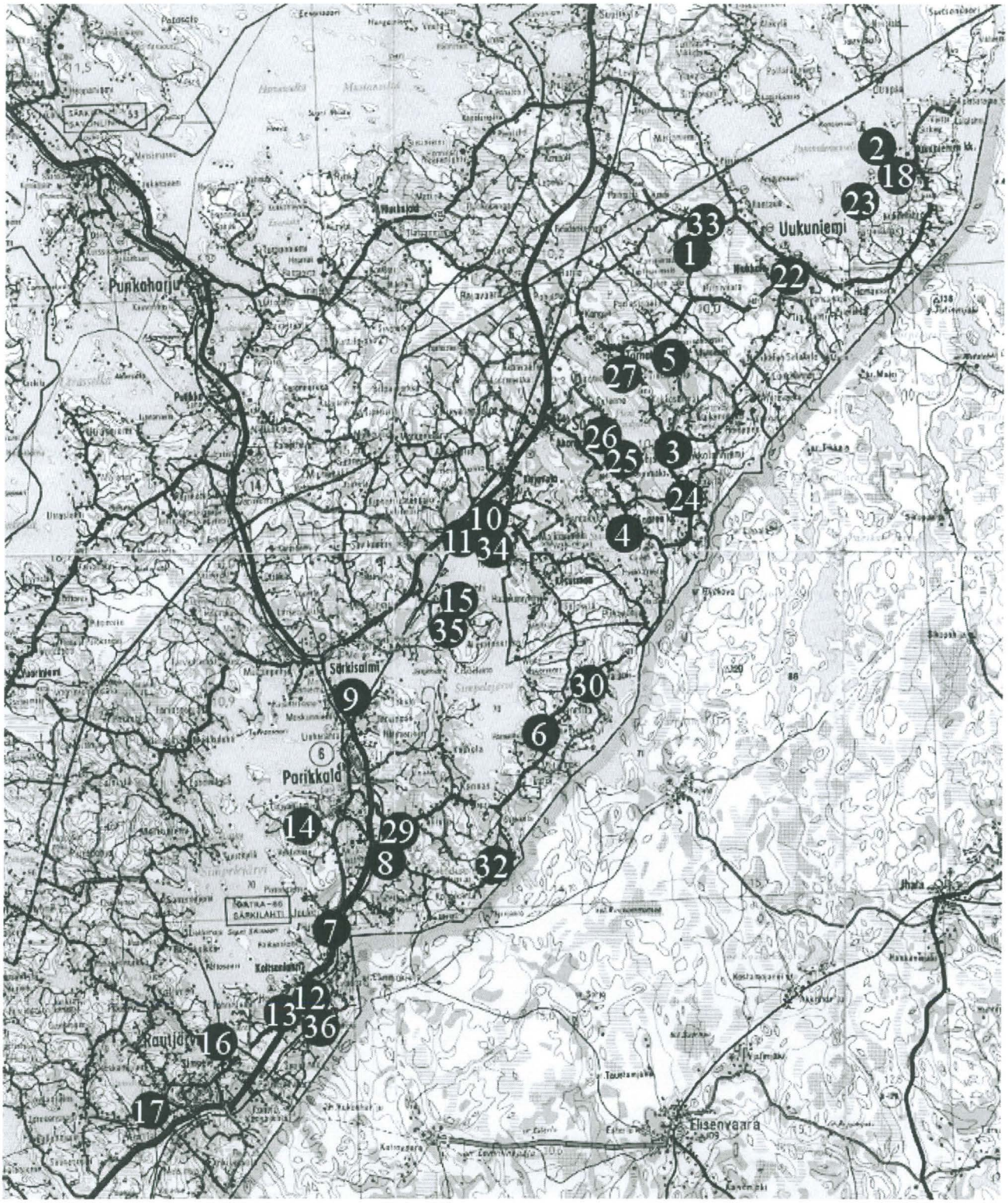

Yleiskartta inventointikohteista. Kartasta puuttuvat tarkasti paikallistamattomat kohteet 18-21, 28 ja 31.

7.2. Inventointiin liittyvät diakuvat

Kuvakoko 24 x 36. Kuvannut Ville Laakso.
TYA 323:1-19

1) Rautjärvi Änkilä Kalmanharju. Kahden lähemmän punaisen ulkorakennuksen välissä näkyy päätyä navetasta, jota rakennettaessa luulöytöjä on tehty. Päärakennus jää oikealle. Luoteesta. 15.5. 2001.
2) Rautjärvi Kivijärvi Kalmaharju. Koillisesta. 16.5. 2001.
3) Parikkala Joukio Sammatlampi. Nykyinen rukouskappeli vasemmassa reunassa; kirkonpaikka puupinojen ja vasemmanpuolimmaisen männyn kohdalla. Oikealla puiden takana Sammallampi. Luoteesta. 16.5. 2001.
4) Parikkala Järvenpää Surkko. Kalmistoa männikössä. Vasemmalla Matkamiehen risti, oikealla puiden takana häämöttää Simpelejärvi. Kaakosta. 17.5. 2001.
5) Parikkala Järvenpää Surkko. Mahdollinen hautakivi. 23.7. 2001.
6) Saari Saarenkylä Loson kalmisto. Kalmistoa jyrkässä rinteessä. Etualalla männyn juuressa hautakivi. Luoteesta. 11.7. 2001.
7) Uukuniemi Kumpu Säässynänmäki. Lännestä. 23.7. 2001.
8) Uukuniemi Kumpu Kalmisto. Perimätiedon mukainen kalmiston paikka nuoria koivuja kasvavassa rinteessä tiilitalon vasemmalla puolella. Luoteesta. 24.7. 2001.
9) Saari Tarnala Jyrkilä. Vasemmalla navetta, jonka rakennustöissä on löytynyt luita. Hiekkakuoppa edessä tienmutkan takana, Jyrkilänjärvi jää oikealle. Lännestä. 26.7. 2001.
10) Parikkala Kinnarniemi Poralin Kalmisto. Talon mailta löytyneet kasteristi ja kivitaltta. 30.7. 2001.
11) Parikkala Kinnarniemi Loikkasen Kalmisto. Luulöytöpaikka maatuneessa hiekkakuopassa kylätien oikealla puolella, oikeassa reunassa alkava metsätien takana. Etelästä. 31.7. 2001.
12) Parikkala Rautalahti Jorosen Kalmisto. Kaakosta. 1.8. 2001.
13) Parikkala Rautalahti Säässynämäki. Tsasounan paikka. 1.8. 2001. Lounaasta.
14) Parikkala Koitsanlahti Syrjärinne. Hautakivi vuodelta 1890, etualalla samaan hautaan liittyvä painanne. Lounaasta. 2.8. 2001.
15) Parikkala Koitsanlahti Kalmisto. Kuvassa myös kiviaita, jonka eteläpuolelta on löytynyt pääkalloja. Pohjoisesta. 14.10. 2001.
16) Parikkala Koitsanlahti Kuusikkomäki. Kaakosta. 14.10. 2001.
17) Parikkala Joukio Kalmanpelto. Salmelan talon pihapiiriä. Lounaasta. 14.10. 2001.
18) Saari Mikkolanniemi Kalmistonniemi. Luulöydöt kellanruskean talon vasemmalta puolelta. Idästä. 15.10. 2001.
19) Saari Maironiemi Kalmanpelto. Kaakosta. 27.5. 2002.

7.3. Luettelo tarkastetuista tummatulikukan kasvupaikoista

Vanhasta asutuksesta kertovista kasveista on tutkimusalueen kuntien alueelta mainittu arkeologisissa yhteyksissä vain Särkisalmen Esson pihan laidassa kasvava tummatulikukan (Verbascum nigrum) esiintymä (ks. Bilund 1994-95:136). Nyt tehdyn inventoinnin sivutuotteena saatiin aiemmin kirjaamattomia havaintoja kolmesta luonnonvaraisesta esiintymästä (luettelon kohdat 1-3).

1) Antti Bilund kertoi allekirjoittaneelle havainneensa vuosien 1994-95 Parikkalan-inventointinsa jälkeen tummatulikukkaa Särkisalmella, aivan vanhastaan tunnetun esiintymän läheisyydessä. Inventoinnin yhteydessä 24.7. 2001 totesinkin kasvia olevan kohtuullisen runsaasti (kymmenkunta kukintovartta) hänen osoittamallaan paikalla, tilustien pientareella noin 35 metrin matkalla, aiemmasta havainnosta noin sata metriä länteen (x=6833 04; y=4472 42).

2) Vieraillessani 27.7. 2002 Uukuniemen Papinniemen kaivauksilla järjestettiin lähialueen kohteille (mm. kyläkalmistoille) pienimuotoinen muinaisjäännösretki, jolla olivat allekirjoittaneen lisäksi läsnä arkeologi Stanislav Belsky (Pietari) sekä arkeologian opiskelijat Juha Ruohonen ja Akuliina Aartolahti. Retkeltä palatessamme havaitsin ohi ajaessamme tummatulikukkaa Saaren Kirjavalan kylässä 6-tien itäpuolella. Tarkastin paikkaa lähemmin 1.8. samana vuonna; kyseisen Tynkkylänimisen talon isäntäväki Riitta Rouvinen ja Mauri Paajanen kertoivat, että kasvi esiintyy paikalla luonnostaan, eikä sitä ole mistään tuotu. Sen sijaan kylän naiset kuuluvat kuljettaneen heiltä kasvia kukkamailleen. Totesin kasvia Tynkkylän talon pohjois-, itä- ja eteläpuolella noin sadan metrin säteellä yhteensä useita kymmeniä kukintovarsia. Koordinaatit esiintymän tiheimmältä kohdalta: x=6841 02; y=4481 64. Pihapiirissä kasvoi myös hieman pölkkyruohoa (Arabis glabra), mutta isäntäväki kertoi sen tuodun muualta.

3) Kirjavalan Tynkkylän talon emännältä saamani vihjeen perusteella tarkastin 1.8. 2002 Parikkalan Joukion kylässä Arkusjärven pohjoisrantaa tummatulikukan varalta. Totesin, että kasvia on järven pohjoisrannalla olevan maatilan pihapiirissä ainakin sadan metrin matkalla, tiuhimmin talon luoteispuolella aivan Tyrjän taisteluiden muistomerkin kaakkoispuolella (x=6826 05; y=4473 24). Paikalla oli yhteensä ainakin kymmenen kukintovartta. Laajuudesta päätellen kyseessä lienee luonnollinen esiintymä.

4) Myös Särkisalmen Esson vanhastaan tunnettu yksinäinen tummatulikukan kukintovarsi oli kesällä 2001 edelleen paikallaan (x=6833 02; y=4473 54).

5) Parikkalan Koitsanlahdelta vanhasta kulttuurimaisemasta tehty tummatulikukkahavainto osoittautui muualta tuoduksi (ks. inventointikohde 12).

Historiallisen ajan löytöjä, jotka FM Ville Laakso on poiminut 23.7. 2001 Uukuniemen pitäjän Kummun kylän Säässynänmäki -nimiseltä kohteelta (x=6850 88; y=4490 64) kylätien leikkauksesta. Ks. inventointikertomus Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa. Luetteloinut Ville Laakso.

1 Keramiikkaa 1 kpl 3,1 g

Pituus 25 mm; leveys 18 mm; paksuus 6 mm

Kylkipala lasittamatonta keramiikkaa. Sisäpinta harmaa, ulkopinta vaalean punaruskea. Sekoitteena kivimurskaa.

2 Keramiikkaa 2 kpl 2,5 g

Kaksi yhteensopivaa palaa punasavikeramiikkaa. Ulkopinta lasittamaton sisäpinta puuttuu. Väri kauttaaltaan punaruskea, aines hienojakoista.

3 Keramiikkaa 1 kpl 10,9 g

Pituus 33 mm; leveys 32 mm; paksuus 7 mm

Kylkipala lasittamatonta keramiikkaa. Aines hyvin karkeaa, hiekkasekoite. Väri kauttaaltaan harmaa.

Historiallisen ajan löytöjä, jotka FM Ville Laakso on poiminut 16.5. 2001 Parikkalan pitäjän Joukion kylän Sammatlampi -nimiseltä kohteelta (x=6823 98; y=4475 04). Ks. inventointikertomus Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa. Luetteloinut Ville Laakso.

1 Raha 1 kpl 6,1 g

Kuparia, halkaisija n. 26 mm. Toisella puolella erotettavissa kirjaimet ör ja m, toisella puolella kolme kruunua ja kirjaimet C, R ja S sekä vuosiluku 16?6.

2 Pronssiesineen katkelma 1 kpl 0,2 g

Litteä reiällinen kappale tunnistamattomasta esineestä. Ulkohalkaisija 8 mm, reiän halkaisija 4 mm. Paksuus noin 1 mm.

3 Rautanauloja 2 kpl 23 g

Kaksi samantyyppistä naulaa. Toisen pituus 84 mm, toisen 81 mm, kannan koko 13-15 mm. Varren poikkileikkaus suorakaide. Ainakin toisessa naulassa on punaista palopatinaa.

4 Rautaniitti 1 kpl 1,7 g

Pituus 12 mm

Kannan halkaisija 13-15 mm. Ruoto piikkimäinen.

5 Keramiikkaa 1 kpl 8,7 g

Pituus 35 mm; leveys 23 mm; paksuus 5 mm

Astian reunasta. Voimakkaasti profiloitu, lasittamaton. Väri kauttaaltaan harmaanruskea. Sekoitteena kivimurskaa.

6 Keramiikkaa 4 kpl 13,7 g

Kylkipaloja lasittamattomasta astiasta. Pinnat vaaleanharmaat, sisus punaruskea. Sekoitteena kivimurskaa. Suurimman palan mitat 37 x 33 x mm.

7 Keramiikkaa 1 kpl 14,4 g

Pituus 44 mm; leveys 37 mm; paksuus 8 mm

Kylkipala paksuhkosta astiasta. Väri punaruskeasta tummanharmaaseen. Sekoitteena kivimurskaa.

8 Keramiikkaa 2 kpl 14,1 g

Kaksi kylkipalaa lasittamatonta keramiikkaa. Kuumuudessa deformoituneita. Sekoitteena kivimurskaa. Väri vaihtelee ruskeasta mustaan.

9 Keramiikkaa 6 kpl 14,2 g

Pieniä paloja lasittamatonta kivimurskasekoitteista keramiikkaa. Suurimman palan mitat 27 x 24 mm, paksuus 5 mm.

10 Keramiikkaa 1 kpl 7,5 g

Pituus 27 mm; leveys 23 mm; paksuus 7 mm

Reunapala voimakkaasti profiloidusta astiasta. Lasittamaton. Väri tummanharmaasta mustaan, sekoitteena kivimurskaa. Ulkopinnassa hieman karstaa.

11 Keramiikkaa 1 kpl 0,9 g

Pituus 13 mm; leveys 13 mm; paksuus 4 mm

Lasittamaton, kivimurskasekoitteinen kylkipala. Väri ruskea.

12 Keramiikkaa 1 kpl 3,2 g

Pituus 27 mm; leveys 17 mm; paksuus 6 mm

Kylkipala, jonka aines hienojakoista, oranssinpunaista. Sisäpinnassa tummanruskea lasitus, ulkopinta puuttuu.

Historiallisen ajan löytöjä, jotka ovat peräisin Parikkalan pitäjän Rautalahden kylän Rita -nimiseltä kohteelta (x=6834 92; y=4478 70). Alanumeron 1 on löytänyt Seppo Pimiä ja Turun yliopiston arkeologian oppiaineen kokoelmiin lahjoittanut Kirsti Pimiä. Muut alanumerot on FM Ville Laakso pominut samasta paikasta inventointimatkallaan 1.8. 2001. Ks. inventointikertomus Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa. Luetteloinut Ville Laakso.

1 Ristiriipus 1 kpl 5,2 g

Pituus 48 mm; leveys 26 mm

Pronssia(?). Etupuolella heikosti erottuvaa koristelua, takapuoli sileä. Yläsakarassa valettu lenkki.

2 Keramiikkaa 1 kpl 6,4 g

Pituus 28 mm; leveys 27 mm; paksuus 6 mm

Reunapala astiasta, jossa aines punaista, hienojakoista. Reuna suora. Molemmilla pinnoilla ja reunan päällä vaaleanruskea lasitus.

3 Keramiikkaa 1 kpl 6,1 g

Pituus 35 mm; leveys 32 mm; paksuus 6 mm

Kylkipala. Sisäpinnalla ruskeaa lasitusta, ulkopinta lasittamaton. Aines punaista, hienojakoista.

4 Palanutta savea 1 kpl 1,5 g

Epämääräisen muotoinen punaruskea kappale. Sekoitteena hiekkaa tai kivimurskaa.

Kivikauden ja historiallisen ajan löytöjä, jotka FM Ville Laakso on poiminut 16.5. 2001 Rautjärven pitäjän Kivijärven kylän Kalmaharju -nimiseltä kohteelta (x=6816 07; y=4466 56). Ks. inventointikertomus Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa. Luetteloinut Ville Laakso.

1 Kvartsikaavin 1 kpl 3,7 g

Pituus 22 mm; leveys 15 mm; paksuus 12 mm

Hyvälaatuinen paksuhko kvartsi, jonka toinen sivu on retusoitu säännölliseksi kaarevaksi teräksi.

2 Kvartsi-iskos 1 kpl 0,9 g

3 Keramiikkaa 1 kpl 11,6 g

Pituus 40 mm; leveys 33 mm; paksuus 5 mm

Kylkipala astiasta, jonka aines punaista, hienojakoista; sisäpinnassa vihertävä lasitus; ulkopinta lasittamaton, tummemman punaiseksi silattu

4 Keramiikkaa 1 kpl 9,5 g

Pituus 36 mm; leveys 29 mm; paksuus 5 mm

Kylkipala. Sisäpinnalla tummanpunainen lasitus, ulkopinta lasittamaton. Saviaines punainen, hienojakoinen.

5 Keramiikkaa 1 kpl 3,5 g

Pituus 28 mm; leveys 22 mm; paksuus 8 mm

Kylkipala. Sisäpinnassa vihertävä lasitus, ulkopinta lasittamaton. Saviaines vaaleanruskea, hienojakoinen.

6 Keramiikkaa 1 kpl 1,3 g

Pituus 15 mm; leveys 15 mm; paksuus 5 mm

Kylkipala. Sisäpinta valkoinen, lasitettu, ulkopinta punaruskea, lasitettu. Saviaines tummanpunainen, hienojakoinen.

5.1. Ruumiskalmistot

Inventointinumero 1

Kunta, kylä, nimi **UUKUNIEMI KUMPU KALMISTO**
nyk. Paikkala

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4124 12 Lentteenselkä
Koordinaatit **x** = 6850 40 **y** = 4490 44 **z** = n. 115

Aiemmat tiedot Esa Laukkanen on käynyt kohteella 1989 Säässynänmäen käynnin yhteydessä, (ks. Laukkanen 1989e), mutta erillistä tarkastuskertomusta ei tästä kohteesta ole tehty.

Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Uukuniemen kirkosta 10,2 km länsilounaaseen

Inventointihavainnot

Kohde sijaitsee Kummun kylän eteläosassa n. 500 metriä Säässynänmäestä etelälounaaseen, kumpareella Päivärinteen talon pihapiirissä ja sen tuntumassa. Kummunlammen rantaan on ennen sen laskua ollut matkaa korkeintaan n. 200 metriä luoteeseen.

Kävin paikalla 24.7. 2001 Olavi Ahokkaan kanssa. Oppaanamme oli talon vanhaisäntä Ensio Vanhanen. Hän kertoi, että tehtäessä uudelle päärakennukselle menevää vesijohtoa 1990-luvun alussa (siis Laukkasen käynnin jälkeen) oli löytynyt osa pääkalloa ja osa sääri- tms. luuta. Löydöt olivat tulleet uuden päärakennuksen itänurkasta 15-20 metriä itään, "ei hyvin syvästä". Vanhanen arveli löytöjen olevan peräisin yhdestä vainajasta. Paikka on tasamaata, nykyisin puutarhaa. Luut on haudattu uudelleen löytöpaikasta n. 10 m länteen, rinteen yläreunaan. Luista edelleen n. 15 m itään oli joskus löytynyt myös raha, jonka iästä Vanhasella ei ollut tietoa (ks. Etelä-Saimaa 14.8. 1989; sen mukaan raha on venäläinen).

Varsinaiseksi kalmiston paikaksi opas arveli talon koillispuolista, koilliseen laskevaa rinnettä, joka on vielä hiljattain ollut peltona. Nimenomaan rinteeseen liittyy oppaan mukaan kalmistoon viittaavaa perimätietoa. Ennen pellon raivausta oli ylärinteessä Vanhasen mukaan ollut näkyvissä kumpareita tai kohoumia. Hautakiviä tai muita -merkkejä ei ollut havaittu. Paikalla kasvoi nyt nuorta koivikkoa, joten havainto-olot olivat olemattoman huonot. Maa mäellä on Vanhasen mukaan moreenia; hänen mukaansa mäen korkeimmalla kohdalla kallio on melko pinnassa, reunoilla maata on enemmän. Rinteen luoteisosassa kallio näkyikin olevan hyvin lähellä maanpintaa, joten ainakaan se kohta ei sovi hautauksille. Kohteen laajuuden arvioiminen on hyvin vaikeaa: hautoja on todennäköisesti mainitussa rinteessä ja sen päällä, mutta mahdollisesti paljon laajemmallakin alueella esim. mäen päällä ja etelärinteessä. Todettakoon, että myös Toiviaisen (1934) mukaan Kalmistossa on "hieman hautakumpuja muistuttavia kumpareita".

Nimiarkiston kartassa on *Kalmisto*-niminen paikka sijoitettu Vanhasen talosta n. 200 metriä kaakkoon, mutta koska ao. nimilappuun (tosin toisella käsialalla) tehdyn tarkennuksen mukaan "paikalla on Ensio Vanhasen talo," tarkoitettaneen kuitenkin nyt tarkastettua paikkaa (NA, Raija Hannonen 1961). Jo vuodelta 1934 olevan maininnan mukaan Säässynänmäen läheisyydessä olevaa hautapaikkaa (ilmeisesti siis juuri tätä) nimitetään Kalmistoksi (Toiviainen 1934; tähän nojaten myös Hirvonen 1936:22). Kalmistomäki tai Kalmistonmäki-nimitys oli Vanhaselle tuttu, sen sijaan hän ei tuntenut ainakin peruskarttaan merkittyä Kalmistonrinne-nimitystä.

Eri tietojen perusteella kohdetta on pidettävä varmana kalmistona. Ortodoksisuuteen viittaavaa perimätietoa ei inventoinnin yhteydessä tullut ilmi, mutta koska ortodoksisuus tulee kohteen osalta esille kirjallisuudessa jo 1900-luvun alkupuolella, näyttää tähän viittaavaa perimätietoa ainakin olleen olemassa.

Mäellä on Vanhasen mukaan ollut rakennuksia jo ennen sodan jälkeen tehtyä vanhempaa päärakennustakin. Talonväellä ei ollut paikalle maankäyttösuunnitelmia.

Todettakoon, että Vanhanen kertoi vielä, että talosta noin kilometri länteen on Risto Pääkkösen maalla ollut raudansulatuspaikka, "sulattamo".

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus II

Tila
Omistajat
Kiinteistötunnus

Mv-negatiivit TYA 24104
Diapositiivit TYA 323:8

Kartta 2

Inventointinumero 2

Kunta, kylä, nimi **UUKUNIEMI UUKUNIEMI PAPINNIEMI KIRKKOKALLIO**
nyk. Parikkala

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto ja kirkonpaikka
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4124 12 Lentteenselkä
Koordinaatit **x** = 6854 69 **y** = 4498 82 **z** = n. 95 (kalmisto)

Aiemmat tiedot inv. Kustaa Killinen 1882 (Killinen 1889)
tark. Markus Hiekkanen 1993 (Hiekkanen 1993)
kaiv. Ville Laakso 1998-2001
Aiemmat löydöt kaivauslöytöjä 1998-2001 (KM)

Kunto osittain tutkittu

Sijainti Uukuniemen kirkosta 2 km luoteeseen

Inventointihavainnot

Kohde sijaitsee kapealla Pyhäjärveen pistävällä Papinniemellä, noin kilometri sen tyvestä, niemen itärannalla olevalla metsäisellä mäellä.

Tarkastin kohteen 23.5. 2001 Uukuniemen Papinniemen kaivausten yhteydessä. Autiokylän kalmisto sijaitsee loivassa etelärinteessä sen pohjoispuolella olevaa kalliota kiertäen. Paikalla kasvaa tiheää nuorta kuusikkoa, itä- ja eteläosissa myös nuorta männikköä. Kuten kohteen kaivauskertomuksissa on todettu, on alueella useita edelleen pystyssä olevia, karkeasti muotoiltuja hautakiviä. Inventoinnin yhteydessä laskin varmoiksi tulkitsemiani, edelleen pystyssä olevia hautakiviä olevan alueella kaksitoista; näistä yksi (hautakivi 5) on poistettu alkuperäisestä asemastaan haudan 5 kaivaustutkimusten yhteydessä. Kivien korkeus nykyisestä maanpinnasta on 10-40 cm, tyypillisimmillään n. 15 cm.

Inventoinnin yhteydessä totesin varmoiksi tulkitsemiani hautakiviä olevan alueella, jonka pituudeksi mittasin luode-kaakko -suunnassa 35 metriä ja koillinen-lounas -suunnassa 21 metriä. Kalmiston vuosien 1998-2001 kaivausalue sijaitsee tämän hautakivialueen kaakkoisreunassa. Hautakivien ja hautojen lukumäärää pohdittaessa on huomioitava, että kaivauskokemusten perusteella alueen hautakivistä todennäköisesti suurin osa on kaatuneita ja maan pinnalle tunnistamattomia. Paikalla on havaittavissa myös useita, karkeasti itä-länsi-suuntaisia, parimetrisiä hautapainanteita.

Mikäli vuoden 1996 kaivauksissa löytynyt riipusikoni (KM 96076:25) liittyy hautaukseen, ulottunee kalmisto pohjois-etelä-suunnassa huomattavasti laajemmalle, tässä suunnassa ainakin noin 55 metriä leveälle alueelle. Kalmistosta kertovaa nimistöä ei paikasta ole tallennettu, mutta perimätieto siitä on säilynyt nykypäiviin asti (ks. esim. Killinen 1889:44 sekä Arvo ja Hilja Ahokkaan haastattelu Laakso 1997:n liitteenä 13).

Historiallisten lähteiden tuntema kirkonpaikka sijaitsee perimätiedon mukaan kalmiston yläpuolisen kallion laakeahkolla laella, sen korkeimmalla tai melkein korkeimmalla kohdalla, paikalla jossa on kasvanut nk. Alttaripetäjä (x=6854 72; y=4498 81). Paikalta on löytynyt myös kirkkoon viittaavaa esineistöä (ks. Hiekkanen 1993 ja Laakso 1997:7). Mäki tunnetaan yleisesti nimellä *Kirkkokallio* (karttojen lisäksi nimestä ks. NA, Uukuniemi, Sirkkaliisa Toivanen 1957). Kirkkoa ei toistaiseksi ole tutkittu kaivauksin.

Alttaripetäjän vähitellen maatuvat jäännökset, kanto ja osa runkoa, olivat tarkastuksen aikaan edelleen havaittavissa; kannon päällä kasvoi jo useita nuorehkoja koivuja. Esinelöytöjen perusteella kirkonpaikka on ollut välittömästi Alttaripetäjän pohjoispuolella. Kirkonpaikaksi sopivan alueen laajuudeksi voi maaston perusteella puhtaan intuitiivisesti arvioida alueen, jonka pituus on Alttaripetä-

jästä n. 12 m pohjoiseen, leveys samalla kohdalla tuskin ainakaan suurempi kuin 9 m. Tämä paikka on tasainen ja rakennuspaikaksi sopiva. Idässä kohtaa rajaa polku.

Oletetulla kirkonpaikalla kasvoi kymmenkunta aivan nuorta pihlajaa ja pari katajaa, aluskasvillisuutena heinikkoa ja mustikkaa. Ympäristössä kasvoi myös mäntyjä. Maan pinnalle ei ollut havaittavissa mitään erikoista. Alueelle tekemieni kolmen maaperäkairan piston perusteella maata on kirkonpaikalla tuskin missään enempää kuin 25 cm.

Kalmiston eteläpuolelta etsin inventoinnin yhteydessä myös kuppikiviä, mutta niitä ei löytynyt.

Inventointilöydöt -

Suojelu SM-merkintä yleiskaavassa
Luokitusehdotus I

Tila 3:64 Pankkolanmäki
Omistajat Heikki Melanen, Jukka Kaukola ja Anu Kaukola, c/o Heikki Melanen, 59730 Uukuniemi
Kiinteistötunnus

Mv-negatiivit ei kuvattu
Diapositiivit ei kuvattu

Kartta 3

Inventointinumero 3

Kunta, kylä, nimi **SAARI MIKKOLANNIEMI KALMISTONNIEMI**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4124 08 Saari
Koordinaatit **x** = 6841 72 **y** = 4488 61 **z** = n. 85 (luulöydöt)

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Saaren kirkosta 4,2 km koilliseen

Inventointihavainnot

Saaren Mikkolanniemen kylästä kirjoitetaan Parikkalan vanhassa pitäjänhistoriassa: "Tilalla n:o 7 on Tarasin pelto, jossa on ollut kalmisto. Löydetyistä luista ym. jätteistä päättäen on vainajia siihen haudattu riveihin" (Vilska 1926:53, ei lähdeviitettä).

Kävin paikalla 15.10. 2001 oppaanani läheistä taloa isännöivä Erkki Makkonen. Hän kertoi kuullensa paikalla olevasta hautapaikasta perimätietona. Hänen mukaansa paikan nimi on ollut Tarassiin pelto ja perimätieto on pitänyt paikkaa ortodoksien käyttämänä. Makkonen kertoi, että nelisenkymmentä vuotta aiemmin, paikalle kellarikuoppaa kaivettaessa, oli löytynyt ihmisen luita.

Kohde sijaitsee välittömästi Saaren kirkon ja Tarnalan välisen kylätien itäpuolella. Paikalla on hyvin laakea kumpare, jonka halkaisija on arviolta vajaat sata metriä. Sen pohjoisosassa on Hietalaniminen talo. Kellarikuoppa, josta luut olivat löytyneet, oli edelleen näkyvissä kymmenen metriä mainitun tilan päärakennuksesta etelään, hyvin loivasti lounaaseen laskevassa kohdassa, lähes kumpareen korkeimmalla kohdalla (koordinaattien osoittama paikka). Karttojen mukaan paikka on kantatilan nro 7 entisiä maita.

Paikka on aivan Pienen Rautjärven vanhan rantapenkan päällä; penkka on lounaassa jyrkkä. Tien penkassa, rinteessä, kasvoi mäntyjä ja muutama koivu. Penkalla on muutamia isohkoja siirtolohkareita ja siitä alas oli selvästi työnnetty todennäköisesti pellolta raivattuja kiviä. Paikalta on otettu myös hiekkaa. Länsipuolinen pelto oli heinittynyt; se on oppaan mukaan ollut viljelyksessä viimeksi viisi vuotta aiemmin. Siitä, milloin paikalle olisi viimeksi haudattu, ei opas ollut kuullut. Hänen pelloiltaan ei mitään erityisempää ole kuulemma löytynyt. Hietala oli tyhjillään.

Nimiarkiston aineistossa kohteeseen liittyy nimi *Kalmistonniemi* (NA, Saari, Sirkka Laitinen 1978). Nimilapussa on maininta luulöydöistä ja perimätiedosta, jonka mukaan kyseessä ovat sodan jäljet. Nimiarkiston tähän tietoon liittyvä karttamerkintä viittaa parisataa metriä pohjoisemmas (suurin piirtein: x=6841 90; y=4488 60), mutta merkintä lienee virheellinen: ennen järvenlaskua paikalla on ollut niemi nimenomaan hieman etelämpänä, lähempänä paikkaa, jonka Makkonen osoitti.

Paikalta on siis löytynyt luita useaan otteeseen ja kohdetta on pidettävä selvänä kalmistona. Kalmiston laajuutta oli vaikeaa arvioida, mutta pidän todennäköisenä, että se on ulottunut lähinnä laakean kumpareen alueelle, mahdollisesti myös Hietalan talon pohjoispuoliselle alueelle, joka on ennen järvenlaskua ollut niemenä.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus II

Tila
Omistajat
Kiinteistötunnus

Mv-negatiivit	TYA 24114
Diapositiivit	TYA 323:18
Kartta	4

Inventointinumero 4

Kunta, kylä, nimi **SAARI SAARENKYLÄ LOSON KALMISTO**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4124 07+11 Saaren kirkonkylä
Koordinaatit **x** = 6838 14 **y** = 4486 65 **z** = n. 95

Aiemmat tiedot tark. Laakso & Majoinen 7.7. 1999 (Laakso & Majoinen 1999)
Aiemmat löydöt KM 2000010:1-3; hioimen katkelma ja saviastian paloja

Kunto osittain tuhoutunut?

Sijainti Saaren kirkosta 0,2 km lounaaseen

Inventointihavainnot

Kalmisto sijaitsee huomiota herättävän jyrkässä lounaaseen (240 gon) laskevassa rinteessä Suuren Rautjärven entisellä koillisrannalla. Tarkastin kohteen 11.7. 2001. Paikalla kasvoi järeitä mäntyjä ja nuoria pihlajia, aluskasvillisuus oli niukkaa, lähinnä kieloja, ruohoja, ahomansikkaa, ketunleipiä ja puolukkaa. Rinteen ylä- eli koillispuolella on entinen pelto, joka kasvaa nykyisin nuoria koivuja ja mäntyjä; rinteen ala- eli lounaispuolella on niin ikään nuorta koivua kasvava entinen pelto. Havainto-olot viimeksi mainituilla alueilla olivat kehnot, eikä ollut mahdollista arvioida, jatkuuko kalmisto rinteestä jompaan kumpaan suuntaan. Kaakon ja luoteen suunnassa rinne jatkuu harjanteena; luoteessa selvempänä harjumuodostelmana.

Kuten vuoden 1999 tarkastuskertomuksessa todetaan, on paikalla edelleen pystyssä olevia hautakiviä. Kivet ovat litteitä laakoja; merkintöjä niissä ei ole havaittu. Joitain kiviä on yläpäästä ilmeisesti muokattu teräviksi (ks. dia TYA 323:6); joissain on mahdollisesti tavoiteltu ristinkin muotoa. Varmoina pitämiäni edelleen pystyssä olevia hautakiviä laskin paikalta kuusitoista. Näiden maan pinnalle näkyneen osan mitat olivat seuraavat (ilmoitettu korkeus/suurin leveys): 25/26, 15/28, 22/18, 22/19, 16/12, 44/32, 47/50, 25/30, 16/21, 15/17, 14/31, 15/13, 14/25, 10/29, 13/9 ja 10/23 cm. Paksuutta en mitannut. Lisäksi totesin maahan kaatuneina neljä todennäköistä hautakiveä. Todennäköisesti hautakiviä on paikalla enemmänkin, sillä rinteessä oli muutamia ryteikköisiä kohtia, joissa havainnointi oli hankalaa; pääosin havainto-olot olivat rinteessä kuitenkin hyvät.

Havaittujen kivien esiintymisalue on kaakko-luode-suunnassa 29 metriä pitkä ja koillinen-lounas-suunnassa 9 metriä leveä; alue on muodoltaan lähinnä soikea. Kaakossa ja luoteessa kivien esiintymisaluetta rajaavat mainitussa harjanteessa olevat matalammat kohdat; niiden ulkopuolella en havainnut mitään hautoihin viittaavaa. Hautakivien esiintymisalueella on lisäksi ainakin neljä lähinnä kaakko-luode-suuntaisesta (eli korkeuskäyrien suuntaisesta) kuoppaa, joiden pituus oli 2-2,5 metriä, leveys metrin, syvyys 20-30 cm. Nämä on syytä tulkita varmoiksi hautapainanteiksi. Lisäksi totesin muutaman koillinen-lounas-suuntaisen painanteen, jotka lienevät hautojen kohtia nekin. Lisäksi näkyi pari epämääräisempää matalaa kuoppaa, joiden suuntaa oli vaikea määrittää. Ne voivat olla jotain muutakin kuin hautoja. Kohtuullisella varmuudella hautapainanteiksi määritettäviä kuoppia on kohteessa toistakymmentä. Hautakivet eivät yleensä liittyneet painanteisiin, joten kalmistossa voi todeta olevan vähintään 25 hautaa.

Vuoden 1999 tarkastuksen löydöt ovat peräisin kalmiston koillispuolisen peltotien pinnasta, jota nytkin lyhyesti tarkastin; uusia löytöjä ei tullut. Tietä on ilmeisesti kevyesti pengerretty, joten alempana olevan kalmiston hautojen päälle on saattanut joutua jonkun verran irtomaata. Parilla kairanpistolla totesin maaperän olevan kalmistossa hienojakoista ja ilmeisen vähäkivistä hiekkaa.

Kohde mainitaan jo vuoden 1882 kihlakuntainventoinnissa: ”Saaren kylässä, Pekka Tiiaisen talon (N:o 14) maalla, on kreikkalainen kalmisto, jossa vielä on ristin jäännöksiäkin” (Rosengren 1882:37). Vanhassa pitäjänhistoriassa todetaan: ”Saaren kylässä tilan N:o 14 maalla on ollut hautausmaa nimeltä Loson kalmisto” (Vilska 1926:53, ei lähdeviitettä). Nykyinen Loson talo on karttojenkin mukaan entisiä kantatilan 14 maita ja kaiken kaikkiaan on varmaa, että vanhatkin maininnat viittaavat nyt tarkastettuun kohteeseen.

Nimiarkiston aineistossa kohteesta todetaan: ”*Kalmisto*. Paikalla on ollut ortodoksien vanha hautausmaa, luonnonkiviä hautakivinä vielä jäljellä” (NA, Saari, Sirkka Laitinen 1978; Laitisen kartassa paikka on merkitty 200 metriä liian etelään, entiseen järvenpohjaan). Nimiarkiston mukaan kalmiston koillispuoleista peltoa nimitetään *Kalmiston pelloksi* (NA, Saari, Hannu Tiainen 1963). Nimilapun mukaan kyseessä on ”pelto sodan aikuisen hautausmaan ympärillä”.

Saaren Mikkolanniemellä (ks. kohde 3) oppaana olleen Erkki Makkosen kertoman mukaan Loson nykyisen isännän mummo on muistanut, kun Loson kalmistoon on haudattu (ilmeisesti joskus 1800-luvulla).

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus I

Tila
Omistajat
Kiinteistötunnus

Mv-negatiivit TYA 24101
Diapositiivit TYA 323:6

Kartta 5

Inventointinumero 5

Kunta, kylä, nimi **SAARI TARNALA JYRKILÄ**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto
Ajoitus historiallinen aika?

Peruskartta 4124 08 Saari
Koordinaatit **x** = 6846 02 **y** = 4488 61 **z** = n. 90

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Saaren kirkosta 8,2 km pohjoiseen

Inventointihavainnot

Kohteesta kirjoitetaan Tarnalan kyläkirjassa (Paakkinen 2000:19): "Kankaanmäen juuressa Jyrkilän vanhalla reunalla on navetan rauniot. Siitä on perustuksia kaivettaessa 1950-luvulla löydetty luita ja kalloja. 1930-luvulla löytyi tumma naisen tukka, jossa oli pitkä letti, kertoo nyt jo puretun talon silloinen asukas, Kalevi Paakkinen".

Haastattelin kirjan tekijää, Saaren Tarnalasta kotoisin oleva Erkki Paakkista Uukuniemellä 26.7. 2001. Hän vahvisti tietojensa olevan peräisin nykyisin Parikkalassa asuvalta Kalevi Paakkiselta, joka on kotoisin paikalla olleesta, nyttemmin pois siirretystä talosta. Sodan jälkeen, ehkä 50-luvulla, talon navettaa suurennettiin ja laajennuksen perustuksia kaivettaessa oli löytynyt luita, mm. pääkalloja. Lisäksi Kalevi Paakkisen ollessa pikkupoika olivat lapset löytäneet paikalla olevan hiekkamontun ja navetan väliltä hiekasta naisen mustan pitkälettisen tukan, jonka myöhemmästä kohtalosta ei ole tietoa. Paikkaan ei Erkki Paakkisen mukaan liity kalmistoon viittaavaa perimätietoa eikä paikannimeä. Hänen mukaansa tämä voi selittyä sillä, että asukkaat ovat paikalla olleessa talossa vaihtuneet useampaan kertaan.

Tarkastin kohteen samana päivänä 26.7. 2001. Paikka sijaitsee lasketun Jyrkilänjärven entisellä pohjoisrannalla, välittömästi entistä rantaa kiertävän kylätien pohjoispuolella, n. 300 metriä Kankaanmäen talosta etelään. Navetan kivestä ja tiilestä laaditun kivijalan raunioissa ei mainittu laajennus erotu. Kiviseinä on tehty kiinni hiekkaiseen mäenpenkkaan heti kylätien pohjoispuolelle. Ympäristössä kasvaa nuorta mäntyä, aluskasvillisuutena horsmaa, heinikkoa ja nokkosta. Melko jyrkkä hiekkainen penkka on osittain pusikkoinen, eikä siinä juurikaan ollut avoimia kohtia, joten havainto-olot eivät olleet erityisen hyvät. Siellä täällä näkyi 10-20 cm:n kokoisia kiviä, ei kuitenkaan ihmistekoisia rakenteita. Hautauksiin viittaavaa ei muutenkaan ollut näkyvissä. Myöskään kivijalasta n. 50 metriä itäkaakkoon sijaitsevan hiekkakuopan seinämissä ei ollut näkyvissä mitään erikoista; muita hiekkakuoppia ei paikalla näytä olevan, joten tämä lienee Paakkisten tarkoittama monttu.

Navetan yläpuolisella harjanteella maa on myös hiekkaa. Paikalla kasvoi nuorta mänty- ja koivumetsää, jokunen kataja, puolukkaa. Harjanne nousee heti tien penkasta n. 5 metriä tien tason yläpuolelle ja kohoaa sitten loivemmin koillisen suuntaan mentäessä. Harjanteella oleva metsä on aurattu ja paikalle on istutettu koivikkoa. Auranjäljet olivat kasvaneet umpeen ja havainto-olot olivat hyvin huonot. Mitään hautoihin viittaavaa en havainnut; en myöskään muinaisjäännöstä enempää uhkaavia tekijöitä.

Jyrkilänjärven pinnankorkeus ennen laskua on Antti Bilundin maastohavaintojen perusteella ollut noin 87 m. mpy (Bilund 1995-96:5), joten kohde on alun perin sijainnut aivan rannassa. Paikka on myös topografisesti kalmistoksi sopiva.

Eriaikaisten, selvästi hautauksiin viittaavien löytöjen perusteella paikka on syytä tulkita kalmistoksi, vaikka siihen liittyvää perimätietoa tai nimistöä ei näytä säilyneen. Koordinaatit on merkitty navetan raunioiden mukaan.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus II

Tila
Omistajat
Kiinteistötunnus

Mv-negatiivit TYA 24105
Diapositiivit TYA 323:9

Kartta 6

Inventointinumero 6

Kunta, kylä, nimi **PARIKKALA JOENSUU KALMISTONMÄKI**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4123 09 Tyrjä
Koordinaatit **x** = 6829 33 **y** = 4482 38 **z** = n. 100 (tilan päärakennus)

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Parikkalan kirkosta 9,6 km itäkoilliseen

Inventointihavainnot

Kävin kohteella 25.7. 2001 oppainani maanomistaja Mauno Sinkkonen sekä kohteesta ilmoittanut Oiva Terävä. Kohde sijaitsee Simpele- ja Tyrjänjärvien välisellä kannaksella, Joensuunjoen pohjoispuolella. Paikalla on loivalla kumpareella entinen maalaistalon pihapiiri, joka on nykyisin täysin metsittynyt. Havainto-olot olivat kasvillisuuden vuoksi kehnot, eikä paikalla näkynyt maan pinnalle mitään hautauksiin viittaavaa. Pihapiiristä on konkreettisimpana muistona komea navetan kivijalka, jonka yhteen kiveen on Sinkkosen mukaan ollut hakattuna rakennusvuosi 1861 (kivi oli ilmeisesti hiljan viety pois). Myös koivuja kasvava talonpaikka uunin jäännöksineen oli edelleen havaittavissa. Paikka on Sinkkosen mukaan autioitunut lopullisesti 1960-luvulla. Ympäristössä kasvoi runsaasti nokkosta.

Sinkkonen kertoi kuulleensa 1950- tai 60-luvulla isältään, että tämän Kalmistonmäen talossa asunut isoäiti ei ollut syönyt lähistöllä tietyllä paikalla kasvatettuja nauriita, koska niistä "haistoi kalman". Kalmistonmäki-nimi on Sinkkosen mukaan ollut käytössä ja hän myös arveli paikalle haudatun. Naurismaan tai hautausten tarkka paikka ei enää ollut tiedossa, mutta viljelyksen paikka oli ollut rinteessä, koska kalmanhajun aiheuttaja valui ylempää. Tarkastimme mäkeä ja sen ympäristöä melko laajasti. Sinkkosen kuvauksen perusteella ao. naurisviljelys oli todennäköisesti Kalmistonmäen talon länsi-, etelä-, tai (vähemmän todennäköisesti) itäpuolella. Ehkä todennäköisin paikka oli mäen lounaispuolella, savusaunan kulmikkaista kivistä tehdyn kiukaanjäännöksen tienoilla. Tietoja mahdollisista luu- tai esinelöydöistä ei tullut esille, eikä Sinkkonen tiennyt paikalla olleen hautapainanteita. Hän muisteli kuulleensa, että ruumiita tuotiin tänne haudattaviksi Tyrjänjärven takaa, ja että haudatut olisivat olleet ortodokseja, muttei ollut enää varma, oliko lukenut asian jostain vai kuullut perimätietona.

Tilannimi esiintyy jo ainakin vuonna 1938 piirretyssä pitäjänkartassa muodossa Kalmistonmäki ja paikalla on sama nimi vielä vuoden 1994 peruskartassakin, vaikkei rakennuksia tai taloa ympäröineitä peltoja enää näykään. Nimiarkiston tietojen mukaan tila on sijainnut samannimisellä mäellä: "Mäellä on ollut vanha hautausmaa, jonka jäljet tuntuvat vielä selvästi. (Kreikk. kat. kalmisto)" (NA, Parikkala, Heikki Leskinen 1953).

Oppaan ja nimiarkiston perimätiedon sekä paikannimen perusteella on syytä olettaa, että paikalla on sijainnut kalmisto. Se on todennäköisesti sijainnut aivan pihapiirissä tai sitä ympäröineillä pelloilla. Ei voi kuitenkaan täysin sulkea pois mahdollisuutta, että se on sijainnut jollakin lähimmistä metsäisistä mäistä. Kohteen koordinaatit on merkitty vuoden 1946 pitäjänkartassa vielä näkyvän päärakennuksen mukaan.

Päärakennus on sijainnut n. 300 metrin päässä nykyisestä Joensuunjoesta, mutta ennen Simpeleen laskua on joen paikalla ollut kapea salmi, jonka rantaan on Kalmistonmäen laelta ollut matkaa n. 250 metriä. Ympäristössä on jonkin verran myös ilmeisiä peltoröykkiöitä.

Ainoa vanha tieto luulöydöistä Joensuun kylästä on Rosengrenin (1882:38) maininta, jonka mukaan "Matti Peukurin talon (N:o 2) luona on ilmestynyt ihmisluita hiekkaa otettaessa". Kalmistonmäkeen liittyvän kantatilan rekisterinumero näyttää olleen 5 (karttojen lisäksi ks. Juvonen 1996:748), joten maininta tuskin viittaa tähän paikkaan, vaikka Peuhkuri on oppaiden mukaan ollut kylässä hyvin yleinen sukunimi, ja myös Kalmistonmäen tilan historian se liittyy (ks. Juvonen 1996:748). Todennäköisempää on, että Rosengren tarkoittaa Kangaspeuhkurin kantatilaa (rekisterinumero 2, ks. kohde 28).

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus II

Tila
Omistajat
Kiinteistötunnus

Mv-negatiivit ei kuvattu
Diapositiivit ei kuvattu

Kartta 7

Inventointinumero 7

Kunta, kylä, nimi **PARIKKALA JOUKIO KALMANPELTO**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4123 06 Parikkala
Koordinaatit **x** = 6821 19 **y** = 4472 78 **z** = n. 82,5 (päärakennus)

Aiemmat tiedot tark. Esa Laukkanen 8.8. 1989 (Laukkanen 1989d)
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Parikkalan kirkosta 5 km etelään

Inventointihavainnot

Laukkasen tarkastuksensa yhteydessä vuonna 1989 saamien tietojen mukaan on Joukion kylän Salmelan talon pihapiiristä "nykyisen asuinrakennuksen kahteen siipeen rajoittuvasta puutarhasta" löytynyt 1940-luvulla yli metrin syvyydestä usean, mutta kuitenkin alle kymmenen vainajan luita. Luut ovat olleet kohtuullisen hyväkuntoisia; niiden kohtalosta Laukkanen ei päässyt selvyyteen, mutta mihinkään museoon niitä ei ole toimitettu. Laukkasen kertomuksessa ei mainita, minkälaisissa kaivuutöissä luut olivat löytyneet.

Kävin paikalla 24.7. 2001 yhdessä Olavi Ahokkaan kanssa. Oppaana oli Vilho Jääskeläinen, jonka veli Kalle Jääskeläinen oli paikalla oppaana vuoden 1989 tarkastuksen yhteydessä (Laukkasen kertomuksen lisäksi ks. Etelä-Saimaa 14.8. 1989). Talon pihapiiri sijaitsee laakealla kumpareella Joukionsalmen pohjoisrannalla heti 6-tien länsipuolella. Vilho Jääskeläinen kertoi, että luita oli löytynyt 1940-luvulla hiekanotossa tuvan takaa. Samoin hän kertoi luita löytyneen puutarhasta nykyistä päärakennusta tehtäessä 1940-luvun alussa; epäselväksi jäi, tarkoittavatko nämä samaa kertaa. Samalla paikalla oli hänen mukaansa sijainnut talo ennenkin, mutta se oli palanut.

Samalla Jääskeläinen kertoi, että myös kuivaamoa pihapiirin tuntumaan tehtäessä oli löytynyt "reippaasti" luita, joista hänen mukaansa ei ollut selvyyttä, olivatko ne ihmisen vai eläimen luita. Osa eri yhteyksissä löytyneistä luista on hänen mukaansa kuitenkin kiistatta ihmisen luita.

Rosengren kirjoittaa kihlakuntakertomuksessaan (1882:38-39): "Joukion kylässä, Juhana Jääskeläisen talon luona lie ollut kalmisto, sillä perunakuoppaa kaivaessa on löytynyt ihmisluita". Vilho Jääskeläisen mukaan kyseessä on sama Salmelan talo. Tilan pelloilta ei luita Jääskeläisen kertoman mukaan ole löytynyt. Paikka on pihamaata ja puutarhaa.

Mielenkiintoinen on Juvosen (1996:42) maininta: "Joukionsalmen Salmelan tilan ... viimeisimmässä löydössä hyvähampaiset luurangot olivat mahallaan, eivätkä kuten normaalissa hautauksessa kasvot ylöspäin. Kyseessä saattaakin olla johonkin sotatilanteeseen liittyvä hauta". Juvosen lähde on tämän kirjoittajalle tuntematon.

Kohteeseen liittyy Nimiarkiston aineistossa kalma-nimistöä: Pihapiirin luoteispuoleinen pelto on *Kalmanpelto* ja "siin o olt hautuumoa"; notko, jossa pelto sijaitsee on *Kalmannotko* ja notkossa virtaa *Kalmajoki* (NA, Parikkala, Heikki Leskinen 1954). Viimeksi mainitun toinen nimi näyttää olevan *Kalmanoja* (NA, Parikkala, Lea Repo 1989). Myös Vilho Jääskeläinen tunsi läheiset Kalmanoja- ja Kalmannotko –paikannimet. Paikkaan ei näytä liittyvän perimätietoa ortodoksisuudesta.

Eri tietojen perusteella voi päätellä, että talon pihapiirissä ja sen tuntumassa, kuivurin kohdalla ja kumpareen etelärinteessä on kalmisto, joka todennäköisesti ulottuu myös mäen päälle nykyisen talon kohdalle ja ilmeisesti myös luoteispuoliselle pellolle.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus II

Tila
Omistajat
Kiinteistötunnus

Mv-negatiivit TYA 24113
Diapositiivit TYA 323:17

Kartta 8

Inventointinumero 8

Kunta, kylä, nimi **PARIKKALA JOUKIO SAMMATLAMPI**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto ja kirkonpaikka
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4123 06 Parikkala
Koordinaatit **x** = 6823 98 **y** = 4475 04 **z** = n. 92,5

Aiemmat tiedot tark. Esa Laukkanen 8.8. 1989 (Laukkanen 1989c)
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Parikkalan kirkosta 3,1 km kaakkoon

Inventointihavainnot

Kohde sijaitsee Sammallammen pohjoisrannalla, järvestä varsin jyrkästi kohoavalla mäellä, Sepänrinteen talon kaakkoispuolella. Mäellä on pienikokoinen uudehko ortodoksinen rukouskappeli (ei merkitty peruskarttaan).

Historiallisten lähteiden mainitsema Sammatlammen ortodoksikirkko ja siihen liittynyt hautausmaa on kirjallisuudessa sijoitettu tälle paikalle. Esimerkiksi Parikkalan vanhassa pitäjänhistoriassa mainitaan: "Sammatlammen kirkko sijaitsi Joukiossa Sepänmäellä"; "lähellä on ollut hautausmaa"; kirkon paikka "voidaan vieläkin huomata" (Vilska 1926:50, ei lähdeviitteitä; ks. myös esim. Salenius 1927:9, alaviite 1; Kuujo 1958:71; Juvonen 1996:41-42).

Esa Laukkanen tarkasti kohteen vuonna 1989. Hänelle kerrotun tiedon mukaan olisi alueelta löytynyt ennen vuotta 1950 maankaivuun yhteydessä hirsisalvoksella vuorattu hauta; tieto oli ilmeisesti peräisin kotiseutuneuvos Johannes Hämäläiseltä, joka toimi tarkastuksessa oppaana (tarkastuksesta ks. Laukkasen kertomuksen lisäksi Etelä-Saimaa 14.8. 1989).

Tarkastin kohteen 16.5. 2001. Haastattelin aluksi nykyisin naapuritalossa asuvaa Sepänrinteen talon entistä isäntäparia. Vanhaemäntä Irja Matikainen kertoi, että vielä 1950-luvulla oli nykyisestä rukouskappelista 35-45 metriä länteen ollut selvästi näkyvissä hautapainanteita. Samalla paikalla ovat hänen mukaansa sijainneet perimätiedon mukaiset kirkon rappukivet. Kirkon kello kuuluu upotetun Sammallampeen. Luulöydöistä hänellä ei ollut tietoa. Perimätietoa hän kertoi kuulleensa ukkovainajaltaan.

Myös vanhaisäntä Ilmari Matikainen muisti, että "kennäällä" korkeimmalla kohdalla oli aiemmin ollut hautapainanteita näkyvissä, mutta suhteellisen suppealla alalla. Aiemmista sukupolvista joku oli joskus kaivanutkin yhtä "hautaa" ja löytänyt palaneita kiviä; mahdollisista luulöydöistä ei ollut muistitietoa. Kirkonpaikan hänkin sijoitti ulkorakennuksen ja rukouskappelin väliselle alueelle.

Vanhaisäntä kertoi, että perimätiedon mukaisella kirkonpaikalla on ollut näkyvissä jonkinlaisia laattakiviä, mahdollisesti kappeliin liittyviä. Erään toista metriä pitkän ja 10 cm paksun "rappukiven" vanhaisäntä kertoi viedyn kesämökille porraskiveksi. Hän arveli, että Sammallammen nimi on ennen ollut Sammatlampi. Kumpikaan ei muistanut kuulleensa Laukkaselle kerrotusta "salvoshaudasta".

Lisäksi he kertoivat, että Sammallammen rannan läheltä perunamaasta oli aikoinaan löytynyt (kaste?)risti. Ristiä arveltiin hopeiseksi, koska se "ei ollut mennyt miksikään". Esine oli toimitettu Parikkalan kuntaan, eikä sen myöhemmästä kohtalosta tiedetty. Läheisyydestä oli 1960-luvulla pumppukoppia tehdessä löytynyt hiekkamaasta parin metrin syvyydestä rantapenkan päältä ruukunpaloja ja hiilloksia; löytöjä ei talletettu.

Ympäristön tarkastuksessa totesin, että rukouskappelin ja talousrakennuksen välissä, perimätiedon mukaisella kirkonpaikalla (koordinaattien osoittamalla kohdalla), Laukkasen tarkastuksen aikana

kasvanut männikkö oli hiljan kaadettu; paikalle oli jätetty kaksi täysikasvuista mäntyä. Alue oli kaatamisen jälkeen, aivan hiljattain, myös laikutettu. Pienialaiset laikut ulottuivat n. 10-20 cm:n syvyyteen, eivätkä ne näyttäneet aiheuttanen paikalle pahempia vaurioita. Laukkasen mainitsemia mahdollisia hautapainanteita en alueelta havainnut; tämä saattoi pitkälti johtua laikutuksesta ja metsätöiden jälkeisestä heinittymisestä.

Paikka on varsin tasainen kumpareen päällys, jolla kasvillisuus oli niukkaa. Noin 5 x 5 metrin alalta löysin laikuissa esillä olleesta pintamaasta useita paloja karjalaista keramiikkaa (joista osa kuumudessa deformoitunut), kaksi rautanaulaa, rautaniitin, tunnistamattoman pronssiesineen katkelman sekä 1600-luvun kuparirahan (TYA 798:1-9). Löydöt olivat näkyvissä maan pinnalla, paikkaa en millään tavalla kaivanut. Samalla paikalla totesin hiilipitoista maata ja punaiseksi palanutta maata sekä melko runsaasti erikokoisia kiviä, joista osa laakoja ja osa palaneita.

Löytöalue on syytä tulkita rakennuksen paikaksi. Perimätiedon mukaan paikalla on siis ollut kirkko, mutta esim. keramiikka saattaa viitata myös asuinrakennukseen. Löytöalueen keskikohta sijaitsee 30 metriä rukouskappelista länteen (290 gon), 12 metriä tilalle vievän itä-länsi-suuntaisen hiekkatien keskeltä etelään ja 30 metriä lännen suunnassa lähimpänä olevan ulkorakennuksen itänurkasta koilliseen (70 gon), siis rukouskappelin ja ulkorakennuksen puolivälissä. Paikalla oli havaittavissa myös epämääräinen laakea kuopanne. Kalmistoksi soveliasta alaa on pihapiirin tuntumassa paljon laajemmaltikin. Maaperä on mäellä laajalla alueella hiekkaa.

Talon itäpuolinen peltokaista oli osin avoimena; löysin siitä palan sisäpinnaltaan lasitettua punasavikeramiikkaa (TYA 798:12). Pelto oli juuri äestetty, joten havainto-olot olivat kuitenkin huonot. Rukouskappelin pohjoispuoliselta pellolta, 20-30 metriä kappelista koilliseen, löysin kynnökseltä pari palaa karjalaista keramiikkaa (TYA 798:10-11). Havainto-olot olivat tällä kohdalla hyvät. Pihapiirin itäpuolella olevaa metsärinnettä oli sitäkin laikutettu. Viisitoista metriä rukouskappelista etelään huomasin laikutuksen nostamassa turpeessa viikatteen terän, joka kuitenkin vaikutti aivan uudelta; löytö jäi sijalleen.

Mielestäni olisi syytä kiinteänä muinaisjäännöksenä suojella rukouskappelin ja se länsipuolella olevan ulkorakennuksen välinen tasainen alue: tässä on kirkko perimätiedon mukaan ollut, tästä tuli tarkastuksen yhteydessä esinelöytöjä, ja tässä muistetaan hautapainanteita olleen. Alue ulottuu noin 40 metriä taloon vievästä itä-länsi-suuntaisesta hiekkatiestä etelään. Tarkastuksen yhteydessä puhelimitse tavoittamani Sepänrinteen talon nykyinen isäntä suhtautui asiaan myönteisesti.

Inventointilöydöt TYA 798:1-12

Suojelu
Luokitusehdotus I

Tila
Omistajat
Kiinteistötunnus

Mv-negatiivit TYA 24099
Diapositiivit TYA 323:3

Kartta 9

Inventointinumero 9

Kunta, kylä, nimi **PARIKKALA JÄRVENPÄÄ SURKKO**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto, kirkonpaikka?
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4124 04 Särkisalmi
Koordinaatit x = 6830 98 y = 4473 96 z = n. 77,5 (hautapainanteet)

Aiemmat tiedot tark. Esa Laukkanen 8.8. 1989 (Laukkanen 1989a)
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Parikkalan kirkosta 5 km pohjoiseen

Inventointihavainnot

Kohteesta on käytettävissä Esa Laukkasen hyvä tarkastuskertomus vuodelta 1989. Laukkasen talletteman perimätiedon mukaan paikalle on haudattu vielä vielä 1900-luvun alussa.

Imatralla asuva, Parikkalan Savikummusta kotoisin oleva, Markus Gröhn ilmoitti 27.2. 2001 allekirjoittaneelle kuulleensa äidiltään (s. 1905), että ao. paikalta vanhasta Simpelejärven rantapenkasta oli ennen sotia soranoton yhteydessä löydetty luita.

Tarkastin kohteen 17.5. 2001. Havainto-olot olivat melko hyvät, vain alkava sade haittasi hieman. Kohde sijaitsee laakealla harjanteella, joka laskee loivasti itäkoilliseen kohti Simpelejärveä, joka on nykyisin noin sadan metrin päässä. Gröhnin mainitsema järven laskua edeltänyt rantapenkka ja siinä oleva hiekanoton aiheuttama kuoppa olivat selvästi näkyvissä. Kuopan reunat olivat sammaloituneet, enkä havainnut niissä mitään erikoista. Penkan päällä on mäntyä kasvava, aluskasvillisuudeltaan niukka loiva koillisrinne. Tämän pienialaisen metsikön eteläosassa, pohjoiseen kesämökille vievän tien itäpuolella, totesin kolme koillis-lounas-suuntaista, n. kaksi metriä pitkää, metrin levyistä ja 20-50 cm syvää painannetta. Lisäksi niiden pohjoispuolella oli kaksi ulkomuodoltaan lähinnä pyyntikuoppaa muistuttanutta pyöreää painannetta, joiden halkaisija oli noin puolitoista metriä. Maaperä paikalla on hiekkaa. Metsikön eteläreunassa, pohjoiseen haarautuvan mökkitien tyvessä, sen länsipuolella, on puinen ortodoksisen seurakunnan pystyttämä Matkamiehen risti.

Metsikön eteläpuolella, rantaan menevän tilustien eteläreunassa, tien ja pellon rajakohdassa, oli pystyssä puolisen metriä korkea ja paksuhko muokkaamaton tai karkeasti muokattu kivi; kyseessä voinee olla ainoastaan hautakivi tai vanha tontin rajamerkki. Paikalla kulkeekin nykyään tontinraja, mutta kivi ei sijaitse sen kulmassa, ja myös kiven koko ja ulkomuoto viittaa minusta enemmän hautakiveen. Samalla kohdalla tien pohjoispuolella oli melko hiljan paikalle ajettu kivikasa, jonka aines on mahdollisesti peräisin tien eteläpuolisesta pellosta. Kasassa en havainnut selviä hautakiviä, mutta joukossa oli 1-2 pitkänomaista ja teräväkärkistä kiveä, jotka voivat sellaisiakin olla. Merkintöjä en kivissä havainnut. Metsikön eteläpuoleinen pelto oli heinällä, joten havainto-olot siellä olivat olemattomat.

Metsikön länsipuolisella laitumella, parin-kolmen metrin päässä nykyisestä rajalinjasta, täysikasvuisen männyn juurella, oli toinen pystykivi, joka lienee hautakivi (ks. dia TYA 323:5). Männikössä pohjoiseen menevän mökkitien länsipuolella, Matkamiehen rististä n. 10 m. pohjoiseen, koordinaattien osoittamassa kohdassa, oli kaksi selkeää painannetta kooltaan noin 2 x 1 m, syvyydeltään toinen n. 20 ja toinen 40 cm. Matalammassa kuopassa, jonka suunta oli 75 gon, kasvoi ympäristöstään poikkeavaa heinää. Syvemmän painanteen suunta oli 100 gon. Näitä on pidettävä hautapainanteina. Ympäristössä on epämääräisempiä kuopanteita enemmänkin, mutta pusikkoisuus haittasi paikoin ha-

vainnointia. Paikkaa lännessä ympäröivä pelto oli sekin heinällä, eikä havaintoja haudoista sieltä tullut.

Kalmiston raja idässä ja koillisessa on selvästi jo mainittu vanha rantapenkka. Muissa suunnissa laajuuden arvioiminen ei ole yhtä helppoa, mutta maastohavaintojen ja paikan topografian perusteella kalmiston laajuudeksi voi hyvin alustavasti arvioida ainakin n. 50 x 50 metriä; se saattaa olla huomattavasti laajempikin. Topografian perusteella kalmiston jatkuminen ainakin etelän ja kaakon suunnassa olevalle pellolle vaikuttaa hyvin mahdolliselta.

Perimätieto tuntee paikalta myös tsasounan, joka sen mukaan on sijainnut noin 100 metriä matkamiehen rististä länteen, nykyisellä tasaisella laitumella (suurin piirtein: x=6830 96; y=4473 87). Paikalla olivat edelleen nähtävissä Laukkaselle 1989 osoitetut ja tämän dokumentoimat isohkot "tsasounan nurkkakivet", joita on kolme. Niiden kohdalla ei näkynyt mitään erikoisempaa. Paikka ei muutenkaan näyttänyt ympäristöön verrattuna mitenkään poikkeukselliselta. Tarkastin myös otoksen laitumelle olevista runsaista maakivistä kuppien varalta sellaisia kuitenkaan löytämättä. Oletetun tsasounanpaikan ja Matkamiehen ristin välisellä laitumella on kolme nelikulmaista rakennuksen kivijalkaa ja ainakin yksi maansekainen röykkiö, kooltaan 3 x 3 x 1 m, mahdollisesti kiuas (ao. jäänteistä ks. myös Laukkasen kertomus).

Kalmistoa on pidettävä varmana. Siihen on hyvinkin saattanut liittyä tsasouna, mutta sen tarkkaan sijaintiin on vaikeaa ottaa kantaa pelkästään perimätiedon ja nykyisin maan päälle näkyvien (so. näkymättömien) merkkien perusteella.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus II

Tila
Omistajat
Kiinteistötunnus

Mv-negatiivit TYA 24100, 24103
Diapositiivit TYA 323:4-5

Kartta 10

Inventointinumero 10

Kunta, kylä, nimi **PARIKKALA KINNARNIEMI LOIKKASEN KALMISTO**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4124 07 + 10 Saaren kirkonkylä
Koordinaatit **x** = 6838 64 **y** = 4480 63 **z** = 97,5-100 (luulöytöpaikka)

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Parikkalan kirkosta 14,5 km koilliseen

Inventointihavainnot

Rosengren kirjoittaa kihlakuntainventoinnissaan (1882:36): "Kinnarinniemen kylässä Matti Loikkasen talon (N:o 6) luona on Kalmisto niminen paikka, jossa noin 50-60 vuotta sitten olisi näkynyt kreikkalaisia ristinjäännöksiä. Tarun mukaan olisi siihen haudattu sotamiehiä. Läheisyydessä kerrotaan olleen leiri sekä harjoitus kenttä. Ennen on tätä kalmistoa peljätty; niin esim. kerrotaan erään miehen, joka hakkasi puita kalmistosta, tulleen vaivaiseksi". Hieman lisätietoja on tallentunut vanhaan Parikkalan historiaan: "Samassa kylässä Loikkasen tilalla on Kalmisto niminen paikka. Sieltä on maasta löydetty kreikanuskoisten ristejä, ja paikkaa on pidetty pyhänä. Muutamia vuosia sitten löydettiin sieltä hiekkaa otettaessa luurankoja, jotka olivat harvinaisen suurikokoisten ihmisten maallisia jäännöksiä (Vilska 1926:52).

Vuoden 1934 pitäjänkartassa kantatila nro 6:n mailla on kaksi taloa, niistä Kangaspelto nykyisellä paikallaan ja Ryssänraatoinrinne samalla paikalla kuin nykyinen Lepola. Jompikumpi näistä on Rosengrenin tarkoittama kantatila, ehkä todennäköisemmin Kangaspelto.

Kävin Kangaspellon talossa 31.7. 2001. Nykyinen isäntäväki oli tullut paikalle noin 20 vuotta aikaisemmin, eivätkä he tienneet, onko kantatila sijainnut tällä paikalla. Salaman polttama aiempi päärakennus on sijainnut kylätien varressa tien suuntaisesti, hieman nykyisestä päärakennuksesta lounaaseen. Nykyisen päärakennuksen lounaispuolella, mäen päällä hyvin lähellä tien risteystä, on sijainnut vielä 60-luvulla kivinavetta. Isäntäväki kertoi, että pihapiiristä on joskus löytynyt irrallisia luita, joita on aina pidetty eläinten jäännöksinä. Esimerkiksi päärakennuksen ja sen itäpuolella olevan uuden ulkorakennuksen välistä, pihapiirin korkeimmalta kohdalta, oli pihamaata tasoitettaessa (korkeimmalta paikalta on poistettu maata parikymmentä senttiä) tullut esille irrallisia luita. Ulkorakennuksen perustuksia kaivettaessa ei ollut tullut esille mitään erikoista eikä esinelöytöjä ole pihapiiristä tullut.

Pihapiiri oli nurmikolla ja ympäröivät pellot nurmella, joten havainto-olot olivat suurimmaksi osaksi kehnot. Uuden ulkorakennuksen takana pihapiirin koillispuolella näyttää joskus olleen rakennus: paikalla oli osittain säilynyt selvähkö suorakaiteen muotoinen kiveys, palaneita kiviä ja hiilipitoista maata. Kohdasta löytyi palaneen luun pala sekä pieni lasitetun punasavikeramiikan pala; löydöt jäivät talonväen haltuun. Pihapiiri on loivassa lounaisrinteessä; paikka on periaatteessa kalmistolle sopiva, mutta myös vanhaksi asuinpaikaksi käypä.

Kävin samana päivänä myös Lepolan tilalla, jonka isäntä kertoi kuulleensa Ryssänraatoinrinnenimen, mutta ilmoitti, ettei tiedä asiasta enempää. Enemmän tietoa sain vielä samana päivänä läheisestä Muukkolan talosta. Sen isäntä paikallisti Ryssänraatoinrinteen Rinteelän talon pohjoispuoliselle kankaalle; kyseisestä paikasta on hänen mukaansa tullut hiekanotossa pääkalloja kohdasta, joka on ehkä parisataa metriä Rinteelän talosta.

Kävin edelleen samana päivänä Rinteelän talossa, jonka isäntä osoitti Ryssänraatoinrinteen maastossa. Hänen mukaansa paikalta on 1950-luvulla Lepolan talon hiekanotossa löytynyt pääkallo ja putkiluita, mahdollisesti käsivarsista. Rinteelän isännän osoittamassa paikassa on kylätien vieressä sen itäpuolella, itään lähtevän metsätien pohjoispuolella, pieni hiekkakuoppa, josta luulöydöt on tehty (koordinaattien osoittama kohta). Opas kertoi, että penkalla lojui pääkallo vielä pitkään löytymisen jälkeen. Oppaan tiedot olivat yksityiskohtaisia ja vaikuttivat hyvin luotettavilta. Ryssänraatoinrinne on hänen mukaansa vanha nimi, joka tarkoittaa samaa kangasmaastoa laajemminkin; hautapaikan hän yhdisti sotatapahtumiin. Kohta on Lepolan talon maata.

Hiekkakuopan laajuus oli noin 6 x 6 metriä, syvyys metrin. Sen keskellä kasvoi mänty, jonka iäksi arvioin 50-60 vuotta. Kuoppaan on ajettu hieman kiviä. Sen reunat olivat umpeen kasvaneet, enkä havainnut paikalla enää mitään hautoihin viittaavaa. Tällä kohdin ei ollut havaittavissa myöskään hautapainanteita. Kuoppa sijaitsee loivassa etelärinteessä, tien vieressä kulkevalla likimain pohjois-etelä-suuntaisella kapeahkolla harjanteella, jonka laki on viitisen metriä tien tason yläpuolella. Samalla harjanteella, noin kymmenen metriä hiekkakuopasta koilliseen, totesin kaksi itä-länsi-suuntaista laakeaa painannetta, joiden pituus on noin kaksi metriä, leveys metrin, syvyys 20-30 cm. Ne voi tulkita todennäköisiksi hautapainanteiksi. Kolmas todennäköinen hautapainanne oli 30 metriä kuopasta pohjoiseen, n. 15 metriä tiestä itään. Sen koko ja suunta olivat kuten kahdessa em. painanteessa. Yksi pohjois-etelä-suuntainen samankokoinen painanne oli edelleen luulöytöpaikasta satakunta metriä koilliseen, etelärinteessä, pitkänomaisen harjanteen koillispuolella.

Tarkastin metsämaastoa hyvien olojen vallitessa otantatyyppisesti muutaman sadan metrin säteellä, paitsi etelän suunnassa pienemmällä alueella. Alue on kangasmetsää, jossa aluskasvillisuus on niukkaa, joten olot olivat kohtuullisen hyvät. Noin 50 m luulöytöpaikasta koilliseen oli pienehköllä kumpareella edelleen käytössä oleva hiekkakuoppa, jonka reunoja tarkastin mitään erityistä havaitsematta; maaperä on hienoa hiekkaa. Kuoppaan oli tuotu monta kuormallista kiviä. Alueella oli myös lauta- ja halkopinoja. Laajempi hiekkakuoppa oli tien varressa luulöytöpaikasta parisataa metriä pohjoiseen, Lepolan ladon kohdalla. Länsipuolinen pelto oli kasvipeitteinen, samoin kylätien ojanleikkaukset. Tarkastin myös Lepolan kaakkoispuoleista, kylätien länsipuoleista metsäaluetta mitään erityistä havaitsematta.

Mikäli havaitut painanteet ovat haudoista peräisin, on paikalla erillisiä ruumishautoja, ei sota-ajan joukkohautaa. Kohteesta saattaa olla suuri osa säilynyt, koska se sijaitsee metsässä. Painanteiden ja luulöytöpaikan perusteella haudatun alueen laajuudeksi voi alustavasti arvioida 30 x 15 metriä, mutta alue saattaa olla paljon suurempikin. Hiekanotto saattaa tulevaisuudessa uhata kohdetta, joten suojelualueeksi voisi mielestäni määritellä esim. alueen, jonka rajana lännessä on kylätie, etelässä peruskarttaan merkitty kärrytie, pohjoisessa ja idässä mainitsemani pitkänomaisen harjanteen reuna. Suojeltavan alueen pituus olisi täten n. 50 m, leveys itä-länsi-suunnassa 25 metriä; nykyinen hiekanottopaikka jäisi sen ulkopuolelle.

Myös Nimiarkistossa on kohteesta useampia mainintoja. Yhden nimilapun mukaan *Ryssänraatojenrinne* on "Lepolan tilan pihan kaakkoispuolella oleva rinne, jossa kerrotaan taistellun ison vihan aikana". Nimilapussa sanotaan rinteessä olevan juoksuhautoja ja "täs on jossain sitte niihen hautausmua tuossa pellon takana" (NA, Parikkala, Nina Kamppi 1981). Tiedot hautapaikasta viitannevat Lepolan itä- tai eteläpuoleiseen metsään ja sopivat myös tarkastettuun luulöytöpaikkaan. Edelleen todetaan, että kyseessä on myös Lepolan tilan kansanomainen nimi. Toisessa nimilapussa todetaan ylimalkaisesti, että "tilalla on havaittavissa selviä jälkiä hautausmaasta" (NA, Parikkala, Heikki Leskinen 1953).

Myös kalmisto-nimistöä paikasta tunnetaan. *Kalmistonpelto* on pelto Lepolan tilan itäpuolella, aivan luulöytöpaikan vieressä (NA, Parikkala, Nina Kamppi 1981). *Kalmistonkolkka* on "metsä Ryssänraatojenrinteen koillispuolella", kartan mukaan aivan tarkastetun luulöytöpaikan kohdalla –mutta myös n. 0,7 kilometrin päässä sijaitsevan Kokkomäen tilan kansanomainen nimi. Jälkimmäisestä mainitaan, että "paikalle on isonvihan aikana haudattu ihmisiä, joiden luita on myöhemmin löydetty" (NA, Parikkala, Nina Kamppi 1981). Viimeistä tietoa lienee sijainnin osalta pidettävä erehdyksenä, koska mitään muita Kokkomäen taloon viittaavia vastaavia tietoja ei ole tullut ilmi.

Myös läheisellä Poralin kalmistolla oppaana ollut Pentti Pääkkönen (ks. kohde 11) kertoi Lepolan talon entisen nimen olevan Ryssänraatoinrinne. Pääkkösen mukaan nimi viittaisi ehkä vanhaan tais-

teluun. Hieman samalla suunnalla, jossain Kirjavalan ja Kinnarniemen kylien välillä, ilmeisesti Kirjavalan puolella, on hänen kertomansa mukaan paikka nimeltään *Äksieruuaho*, missä "suomalainen sotaväki" on aikoinaan pitänyt harjoituksia.

Kohteella on käynyt 25.10. 2001 myös dos. Jukka Luoto Etelä-Karjalan museosta oppaanaan Vilho Viinanen. Opas on kertonut Ryssäinraatoinrinteen hautapaikan sijaitsevan kohdassa x=6837 77; y=4480 58; koordinaattien ilmoittama kohta on pellolla liki kilometri etelään tarkastamastani luulöytöpaikasta. Tarkastuksen yhteydessä paikalla ei ole todettu mitään hautaan viittaavaa. Viinasen mukaan nimen sanotaan johtuvan siitä, että "paikallinen väestö on surmannut täällä isonvihan aikana joukon venäläisiä" (Jukka Luodon 30.10. 2001 allekirjoittaneelle antamia tietoja).

Kohteeseen liittyvä varsin runsas nimistö ja perimätieto on keskenään hieman ristiriitaista, erityisesti kohteen sijainnin osalta. Mielestäni tiedot kalmistosta voidaan kuitenkin Rosengrenista alkaen kohtuullisen luotettavasti yhdistää tarkastettuun luulöytöpaikkaan, jossa on myös todennäköisiä hautapainanteita.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus II

Tila
Omistajat
Kiinteistötunnus

Mv-negatiivit TYA 24107
Diapositiivit TYA 323:11

Kartta 11

Inventointinumero 11

Kunta, kylä, nimi **PARIKKALA KINNARNIEMI PORALIN KALMISTO**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4124 07+10 Saaren kirkonkylä
Koordinaatit **x** = 6837 68 **y** = 4480 09 **z** = 82,5-85 (luulöydöt)

Aiemmat tiedot tark. Esa Laukkanen 8.8. 1989 (Laukkanen 1989b)
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Parikkalan kirkosta 13,7 km koilliseen

Inventointihavainnot

Esa Laukkanen kirjoittaa kohteesta vuoden 1989 tarkastuskertomuksessaan: "Noin v. 1957 oli sähkölinjan paalua varten kaivetusta kuopasta havaittu yksi ihmisen luuranko. Tästä löytöpaikasta useita kymmeniä metrejä itään oli myöhemmin löytynyt toinen ihmisen luuranko. Molemmat luurangot olivat olleet haudassa 1-1/2 metrin syvyydessä. Kummassakin tapauksessa hautaussuunta oli ollut sellainen, että vainajan pää oli ollut lännessä". Lisäksi mainitaan, että perimätiedon mukainen kappeli on sijainnut n. ½ km:n päässä luulöytöpaikalta kaakkoon.

Kävin kohteella 30.7. 2001 oppaanani maanomistaja Pentti Pääkkönen, joka oli oppaana myös Laukkasen tarkastuksessa. Sain häneltä vahvistusta sekä joitain tarkennuksia Laukkasen saamiin tietoihin. Pääkkönen vahvisti pellolta löytyneen kaksi "pääkalloa"; toisen oli sotien jälkeen sähköjohtojen vedon yhteydessä työmies kaivanut esiin toista metriä syvästä, toinen oli tullut esiin n. 30 metrin päästä edellisestä, kun oppaan isä hautasi pellolta kiveä. Sähkölinjaa oli vedetty Poralinniemen talolta naapuriin Muukkolan talolle. Molemmat luulöydöt olivat tulleet esille pellolta, joka on nykyisin istutettu koivulle, peltoharjanteen korkeimmalta kohdalta (suurin piirtein: x=6837 68; y=4480 09). Maaperä pellolla on Pääkkösen mukaan melko kivistä moreenia, syvemmällä savea.

Pääkkönen kertoi, että kalmistosta kertoo myös hänelle asti yltänyt perimätieto. Perimätiedon mukainen kalmiston paikka on aivan lähellä luulöytöjä, entinen pelto ja nykyinen koivikko, talon kaakkoispuolella heti ulkorakennusten jälkeen (suurin piirtein: x=6837 76; y=4480 01). Pääkkönen kertoi perimätiedon siirtyneen hänelle ja isälleen heidän muutettuaan taloon 1930-luvun puolivälissä. Kysyttäessä hän arveli hautuumaata ortodoksien käyttämäksi. Käyttöajankohdasta ei perimätietoa ollut, mutta opas totesi pääkallolöydöissä olleen hyvinä säilyneet hampaat. Paikasta on hänen mukaansa jonkin verran käytetty peruskartassakin esiintyvää Kalmisto-nimeä (nimestä myös NA, Parikkala, Nina Kamppi 1981). Todettakoon myös, että kohteen koillispuolella sijaitsevan (entisen) pellon nimi on *Kalmistonalus* (NA, Parikkala, Heikki Leskinen 1953).

Pääkkönen kertoi myös mielenkiintoisia kalmistoa mahdollisesti sivuavia tarinoita. Hänen kuulemansa mukaan kun pappi on käynyt Poralin kalmistossa "siunaamassa ruumiit", on hän samalla käynyt myös Rautalahden kylän kalmistossa. Pääkkönen kertoi myös "tässä eläneestä" Poralin Taavetista, joka oli perimätiedon mukaista kalmiston kohtaa ensimmäistä kertaa kyntänyt ja löytänyt luita, mikä oli sitten aiheuttanut kummittelua. Pääkkösen mukaan vanhan ulkorakennuksen luona on kerrottu olevan aarteen, jota on kansakoulupojat ovat tuloksetta etsineetkin. Lisäksi hän kertoi tarinan Poralin pirusta: sen oli renki joskus nähnyt heittävän talon entisen isännän navetan yli lumihankeen. Isännällä oli kuulemma ollut "pirun kanssa jotain tekemistä".

Inventoinnin aikaan luulöytöjen kohdalla entisellä pellolla kasvoi nuorta koivikkoa ja aluskasvillisuutena lähinnä heinää; havainto-olot olivat siis huonot. Rinteet ovat loivia joka suuntaan. Myös ai-

van talon ympärillä lienee ennen ollut peltoa, koska paikalla olleessa hieman vanhemmassa koivikossa oli kivirauniota.

Talossa säilytettiin edelleen Laukkasenkin mainitsemaa hyväkuntoista pronssista ortodoksista ristiriipusta, jonka Pääkkösen äiti oli löytänyt talvisodan jälkeen tuvan läheltä pellosta, kaalintaimia mullatessaan, aivan maanpinnasta. Lähelle oli aiemmin kaivettu perunakellari, joten esine on saattanut kulkeutua pinnalle syvemmältäkin. Valokuvasin talossa säilytetyn esineen inventoinnin yhteydessä (dia TYA 323:10; löydöstä ks. myös Laukkasen tarkastuskertomus ja Etelä-Saimaa 14.8. 1989). Talon perunapellosta on syksyllä 2000 löytynyt myös kivitaltta, jonka Pääkkönen arveli melko varmasti olevan peräisin Simpelejärven rantapenkereestä perunapellolle hieman aiemmin tuodusta maasta. Maanottopaikalla on kuulemma maakerrosten välissä ohut hiilikerros. Talttaa säilytettiin inventoinnin aikaan talossa (dia TYA 323:10).

Pellolta naapuritilan rajalta (suurin piirtein: x=6837 94; y=4479 88) on kyntäessä tullut parin aarin alalta esiin palaneita kiviä, joista osan on Pääkkönen viskannut raunioon. Paikka on metsitetty, joten en sitä lähemmin tarkastanut. Poralin talon lähialueilla on kuulemma runsaasti kivirauniota, niistä osa huolellisesti ladottuja.

Varmuudella sama kohde mainitaan jo Rosengrenin kihlakuntainventoinnissa: "David Loikkosen talon (N:o 12) luona on Poralin kalmisto. Noin 10 vuotta sitten sanotaan siinä kasvaneen katajikko, jota talon väki ei uskaltanut raataa, vaan eräs mies, joka palkakseen sai pullon viinaa ja ensimmäisen vuoden kylvön. Läheisyydessä kerrotaan olleen kirkko, jossa pappi Hiitolasta kävi joka kolmas sunnuntai saarnaamassa." (Rosengren 1882:36-37). Salenius (1927:24) on arvellut papin saarnanneen kenties 1700-luvulla. Todettakoon, että Rosengrenin mainitsema isäntä saattaa hyvin olla Pääkkösen mainitsema Poralin Taavetti.

Kohde on varmuudella ruumiskalmisto. Ortodoksisuuteen liittyvä perimätieto näyttää kohteen osalta olevan melko niukkaa, mutta asia mainitaan kirjallisuudessa jo melko varhain (ks. Vilska 1926:51-52) ja tähän sopii myös kasteristilöytö. Muinaisjäännöksen laajuutta on vaikea arvioida, mutta mikäli perimätietoon on uskominen (tai mikäli tuvan läheltä löytynyt kasteristi liittyy hautaan), ulottuu kalmisto entisen pellon lisäksi aivan pihapiirin koillisosaan saakka, useamman kymmenen metrin matkalle. Yleisvaikutelman perusteella tämä vaikuttaakin todennäköiseltä. Palaneiden kivien keskittymä saattaa viitata autioituneeseen asuinpaikkaan nykyisen talon luoteispuolella. Kasteristi saattaa sekin olla asuinpaikkalöytö.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus II

Tila 12:49
Omistajat Pentti Pääkkönen, Kinnarniemi, 59410 Kirjavala
Kiinteistötunnus

Mv-negatiivit TYA 24106
Diapositiivit TYA 323:10

Kartta 11

Inventointinumero 12

Kunta, kylä, nimi **PARIKKALA KOITSANLAHTI KALMISTO**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto ja kirkonpaikka
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4123 05 Koitsanlahti
Koordinaatit **x** = 6817 45 **y** = 4471 01 **z** = n. 92,5 (luulöydöt)

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Parikkalan kirkosta 9 km etelänn

Inventointihavainnot

Rosengren mainitsee kihlakuntainventointinsa kertomuksessa (1882:38): "Koitsanlahden kylässä, lähellä kestikievaritaloa on kalmisto sekä jäännökset rukoushuoneesta".

Selvittelin Koitsanlahden kalmistoasiaa 2.8. 2001. Kolmikanta-nimisen talon isännän Aimo Rikkosen mukaan kestikievari on perimätiedon mukaan ollut juuri hänen talonsa paikalla. Kalmiston hän tiesi olevan talon eteläpuolisella kumpareella. Talon emäntä kertoi hänen äitinsä kertoneen, että tämän ollessa pikkutyttö olisi kalmistoon vielä haudattu (1900-luvun alussa). Paikkaan on emännän mukaan haudattu ortodokseja. Hautausten tarkempaa sijaintia hän ei osannut sanoa. "Ylempää" mäeltä hän muisteli joskus aikoinaan löytyneen sormuksia. Mahdollisesta tsasounan paikasta Koitsanlahdella ei isäntäväki tiennyt.

Tarkastin Kolmikannan talon eteläpuolella, osittain talon maalla olevaa, koordinaattien osoittamassa kohdassa sijaitsevaa kohdetta 2.8. 2001 yhdessä Aimo Rikkosen kanssa. Hän ei tiennyt mäellä olevan erityistä nimeä. Mäen pituus itä-länsi-suunnassa on n. 100 m ja leveys pohjois-etelä-suunnassa noin 50 m. Paikalla kasvoi nuorta metsää ja heinikkoa; osin se oli ryteikköinen -niillä kohdin havainto-olot olivat huonommat. Laki on varsin tasainen; sitä halkoo karkeasti itä-länsi-suuntainen, nähtävästi tilusrajalla oleva matala kiviaita. Aitaan liittynevät myös halkaisijaltaan puolimetriset-metriset kivikasat, joita oli parin metrin välein kiviaidan suuntaisesti. Mäen luoteissivulla oli pyöreä, halkaisijaltaan kaksi metriä oleva ja n. 0,4 m syvä painauma, jonka tarkoitus jäi epäselväksi. Hautoihin viittaavia merkkejä ei ollut havaittavissa.

Rikkonen muisteli kuulleensa, että sormukset olisivat löytyneet maanmuokkaustöissä, ehkä naapurin puolelta (so. kiviaidan eteläpuolelta). Hän kertoi haravoineensa mäkeä metallinpaljastimella löytämättä muuta kuin ruosteisia piikkilangan pätkiä. Hän myös arveli, että rautatien oikomisen yhteydessä olisi mäelle ajettu täyttömaata. Esitin toivomuksen, ettei metallinpaljastinta mäellä enempää käytettäisi.

Paikalle sattunut naapurissa asuva rouva Esteri Kupiainen tiesi hänkin paikalle haudatun, muttei tiennyt tarkempaa paikkaa. Paikasta on hänen mukaansa käytetty Kalmisto-nimeä. Esinelöydöistä hän ei tiennyt.

Kävin Rikkosen kanssa paikalla uudelleen 14.10. 2001, jolloin saimme oppaaksi myös Kalervo Nokelaisen, joka asuu Kalmiston luoteispuolisessa Kuusimäki-nimisessä talossa (Kolmikannasta seuraava talo etelään). Nokelaisen mukaan 1940-luvulla on naapurin puolelta, matalan kiviaidan eteläpuolelta mäen lounaisrinteestä peltomaasta, perunamaata tehtäessä löytynyt pääkalloja sekä runsaasti litteitä sepän tekemiä nauloja, jotka Nokelaisen mukaan olivat arkunnauloja. Kohta kasvoi nyt heinää. Lisäksi on mäen korkeimmalla kohdalla vielä 1940-luvulla ollut näkyvissä kahdessa rivissä jonkinlaisia hautakumpareita. Hautakivien tai ristien jäännöksiä ei ole ollut näkyvissä. Sitä, milloin pai-

kalle on viimeksi haudattu, hän ei osannut sanoa. Mäeltä hän ei tiennyt muita esineitä kuin mainitut naulat löytyneen. Nokelainen ei uskonut arveluihin, että paikalle olisi rautatien teon yhteydessä ajettu maata. Erityistä nimeä mäelle hän ei tuntenut. Mäellä Nokelaisen osoittamissa paikoissa ei ollut näkyvissä mitään erikoista.

Nokelainen kertoi lisäksi, että kun hänen ukkonsa oli ollut pikkupoika, oli heidän nykyisen talonsa rapunedustan kohdalla ollut näkyvissä mädänneitä lautoja, ukon kertoman mukaan jonkinlaisen kappelin jäljiltä. Paikalla on ollut myös neljä ilmeisesti muokkaamatonta kiveä, joita on pidetty kappelin nurkkakivinä. Kiviä on jossain vaiheessa poistettu, yhden isomman Nokelainen arveli olevan jäljellä. Tontiltaan, mäen länsi-luoteispuolella olevasta perunamaasta, hän kertoi myös löytäneensä rahoja, jotka muistin mukaan olivat peräisin 1740-luvulta.

Tarkastin perimätiedon mukaista tsasounanpaikkaa samana päivänä Nokelaisen ja Rikkosen kanssa. Kohta on tasaista puutarhaa kalmistomäen juurella, 2-3 metriä mäen juuresta alaspäin (x=6817 48; y=4470 98). Tässä paikassa sijaitseva jäljellä oleva perimätiedon mukainen nurkkakivi on talon kaakkoisnurkasta neljä metriä itään. Mitään erikoista ei paikalla enää ollut näkyvissä.

Nimiarkiston aineistossa mainitaan Koitsanlahden kylästä: "*Kalmisto*. Paikalla on ilmeisesti ollut 1600-luvulla ortodoksinen rukoushuone ja hautausmaa. 'Aikonaa ko kynnettii ne sielt nous pääkalloi'" (NA, Parikkala, Pirjo Vento 1985). Nimilapun karttaviite on hieman epäselvä, mutta viitannee kuitenkin tähän kohteeseen. Epäselväksi jäi, voiko myös Parikkalan vanhan pitäjänhistorian maininta "Toinen (kalmisto) on ollut Reinholdsonin pellolla" (Vilska 1926:53, ei lähdeviitettä) viitata tähän kohteeseen.

Kohde on joka tapauksessa selvä ruumiskalmisto, johon myös liittyy melko selkeää perimätietoa ortodoksisuudesta. Kalmisto näyttää ulottuvan muutaman kymmenen metrin matkalle mäen korkeimmalta kohdalta ainakin lounaisrinteen suuntaan.

Mainittakoon myös, että Aimo Rikkosen ensimmäisen tarkastukseni jälkeen Kalervo Nokelaiselta välittämän tiedon mukaan on yksi viljelystöissä tavatuista pääkalloista joskus toimitettu Koitsanlahden koululle säilytettäväksi. Sen nykyisestä olinpaikasta ei ollut tietoa. Edelleen mainittakoon, että Kolmikannan päärakennuksen luoteispuolella, tien vieressä talon puutarhan nurkassa, kasvoi tarkastusten aikoihin tummatulikukkaa. Maanomistaja Aimo Rikkonen kuitenkin kertoi, että kasvi on tuotu paikalle Rautjärven Simolanmäestä.

Inventointilöydöt -

Suojelu muinaisjäännösmerkki peruskartassa
Luokitusehdotus II

Tila
Omistajat useita
Kiinteistötunnus

Mv-negatiivit TYA 24112
Diapositiivit TYA 323:15

Kartta 12

Inventointinumero 13

Kunta, kylä, nimi **PARIKKALA KOITSANLAHTI KUUSIKKOMÄKI**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4123 05 Koitsanlahti
Koordinaatit **x** = 6817 20 **y** = 4470 25 **z** = n. 82,5

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Parikkalan kirkosta 9,3 km etelään

Inventointihavainnot

Vanhassa Parikkalan pitäjänhistoriassa kirjoitetaan: "Koitsanlahdella on ollut kreikkalainen kirkko kuusikkomäellä Terävän talon maalla ja sen lähellä kalmisto" (Vilska 1926:53, ei lähdeviitettä).

Liikuin kylässä kalmistoasioissa 2.8. 2001. Terävänmäen talon nuori isäntä ei varsinaisesti tiennyt kalmistosta, mutta arveli, että Koitsanlahden koulun länsipuolisessa männikössä olisi ehkä "jokin hauta". Niemelän talossa (ent. Ala-Terävä), jonka maalla mainittu paikka sijaitsee, ei isäntä asiasta tiennyt; hän kertoi muuttaneensa paikalle 1950-luvulla Saarelta.

Tarkastin koulun länsipuolista männikköä ja sen ympäristöä samana päivänä. Paikalla on rinne, joka on lännessä ja lounaassa peltoa ja varsin loiva, luoteessa metsää ja jyrkempi. Pienialainen metsikkö oli osin ryteikköinen ja havainto-olot paikoin huonot –peltokin oli nurmella. Metsikössä oli joitakin ilmeisesti hiekanoton aiheuttamia vanhoja monttuja. Mitään muinaisjäännökseen viittaavaa en alueella havainnut, mutta kohta on topografisesti kalmistoksi hyvin sopiva. Ennen järvenlaskua Simpeleen ranta on ollut lännessä noin sadan metrin päässä. Tarkastelin myös ympäristön maakiviä kuppien varalta, mutta tuloksetta.

Tavoitin 14.10. 2001 kylässä uudelleen liikkuessani Terävänmäen (Ylä-Terävän) talon Pekka Hyrkäs -nimisen vanhan isännän (s. 1918). Hän kertoi kuulleensa perimätietona, että kalmisto on ollut nimenomaan tarkastamallani metsäisellä paikalla. Metsiköstä on hänen mukaansa useita kymmeniä vuosia sitten löytynyt myös joitain luita hiekkahautaa kaivettaessa; maaperä paikalla on hänen mukaansa hienoa hiekkaa. Hän totesi paikan nimeksi *Kuuskomäki* eli *Kuusikkomäki*. Hautapaikkaa hän piti ortodoksisena. Perimätiedot paikasta hän kertoi kuulleensa vanhemmiltaan. Läheisyydestä, Ala-Terävän maalta, on hänen kuulemansa mukaan löytynyt ihmisen luita ehkä 60-70 vuotta sitten myös peltotöissä kiven alta; Hyrkäs ei osannut sanoa, oliko kyseessä ehjä hauta vai irrallisia luita. Esinelöydöistä ei alueelta ollut tietoa. Minkäänlaisista kirkkorakennuksista hän ei ollut Koitsanlahdella kuullut, mutta tunsi perimätietona myös Kolmikannan talon luona olevan Kalmiston (kohde 12).

Lisäksi Pekka Hyrkäs mainitsi vanhan Simpeleen-tien varressa, noin kilometri Terävänmäen talosta lounaaseen, sijaitsevasta paikasta nimeltä *Paistintuhka*, jossa hänen kuulemansa kertomuksen mukaan on joskus ollut jonkinlainen sotilaiden olopaikka ja mahdollisesti myös näiden hautapaikka.

Vaikka Vilskan maininta Koitsanlahden kuusikkomäestä on kirjoitettu pienellä alkukirjaimella, pidän varmana, että kirjan maininta tarkoittaa nimenomaan tarkastamaani paikkaa. Kohde on selkeän perimätiedon sekä useampien luulöytöjen perusteella syytä määritellä kalmistoksi. Mahdollisesti paikalla on ollut myös tsasouna. Eri tietoja yhdistelemällä voi arvella, että kirkonpaikka saattaisi olla nykyisessä metsikössä ja kalmisto osin siellä, osin alempana pellolla.

Inventointilöydöt -

Suojelu	
Luokitusehdotus	II
Tila	Ala-Terävä
Omistajat	
Kiinteistötunnus	
Mv-negatiivit	TYA 24111
Diapositiivit	TYA 323:16
Kartta	12

Inventointinumero 14

Kunta, kylä, nimi **PARIKKALA ORAVANIEMI KALMISTOMÄKI**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4123 06 Parikkala
Koordinaatit **x** = 6825 62 **y** = 4471 24 **z** = n. 127,5 (päärakennus)

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Parikkalan kirkosta 2 km länteen

Inventointihavainnot

Kävin kohteella 31.7. 2001. Talon, jonka entinen nimi on Kalmistonmäki, isäntä kertoi asuneensa paikalla koko ikänsä. Hänen mukaansa talon koillispuolelta on pellolta tullut viljelystöissä esille luita, joita on kuitenkin arveltu eläinten jäännöksiksi. Talon pellolta, tarkemmin tuntemattomasta paikasta, on löytynyt myös pyöreä metalliesine, ilmeisesti (kehä?)solki, jossa oli "kaksi sisäkkäistä rengasta ja niiden välissä aukot" sekä jonkinlainen koristeaihe, mahdollisesti risti. Materiaaliksi isäntä arveli pronssia tai kuparia. Esinettä ei inventoinnin yhteydessä löytynyt.

Suoranaista kalmistoon liittyvää perimätietoa ei isäntäväellä ollut. Sen sijaan he kertoivat, että talon vieressä on maakellari, jossa on erikoinen sivuhuone: isännän isältään kuuleman mukaan "kun ihminen kuoli, niin se vietiin sinne". Arvelun mukaan tämä olisi tehty ennen vainajan kuljetusta kirkolle. Tapa on ollut käytössä joskus kauan sitten, isäntä ei tarkemmin osannut sanoa milloin; isänsä aikaan ei enää kuitenkaan. Kellari tarkastettiin; sen katto oli kivistä ilman laastia holvattu. Kellarin iästä ei tullut tarkempaa selkoa, mutta isäntä arveli sen hyvin vanhaksi.

Lisäksi isäntä kertoi, että talon pellolla on tietty kohta, jota hänen isänsä halusi jollakin tavalla pitää varjeltuna; ainakin tulen polttaminen kohdassa oli kielletty. Mitään perusteluja tälle ei isä ollut esittänyt. Paikka (suurin piirtein x=6825 62; y=4471 29) on talon ja tilustien itäpuolella olevalla pellolla, eteläkaakkoon laskevassa rinteessä, joka tarkastuksen yhteydessä oli kasvipeitteinen. Kohta on kivikkoinen ja siihen on ilmeisesti pellolta kerätty kiviä lisää. Pihapiirissä on myös mahdollinen rakennuksen kivijalka, jossa isännän mukaan on palaneita kiviä.

Talon viereinen loivapiirteinen ja laajahko peltomäki oli ahona. Paikalla oli pari kiviröykkiötä ja pätkä kiviaitaa. Havainto-olot olivat peitteisyyden vuoksi huonot, enkä havainnut alueella mitään hautoihin viittaavaa.

Isäntä ei tiennyt, mitenkä pitkään samalla paikalla on talo ollut. Kylällä ei isäntäväen tietämän mukaan ole ketään, joka todennäköisesti tuntisi kalmistoasiaa. Maaperä taloa ympäröivillä pelloilla on isännän mukaan moreenia; mäillä on maata kallion päällä melko vähän, hyvä jos metri. Ennen Simpelejärven laskua paikka on sijainnut n. 1,2 kilometrin päässä rannasta; maiseman ollessa avoimempi näköala lienee ollut järvelle hyvä.

Nimiarkisto: "*Kalmistomäki*. Kalmistomäeltä on todellakin löydetty hautausmaan jätteitä. 'isovviha aikaa siihe olvat hauvanneet vennäi sotamiehii'" (NA, Parikkala, Pirkko Koskinen 1953). "*Kalmistonmäki*. Tilan päärakennus on samannimisellä mäellä" (NA, Parikkala, Pirkko Koskinen 1953; huomaa horjuva kirjoitusasu). "*Kalmistonrinne*. Rinne on osa Kalmistonmäkeä" (NA, Parikkala, Pirkko Koskinen 1953). Arkiston kartta sijoittaa nimen Kalmistonmäen pohjoisrinteeseen. "*Kalmistonmäki*. Vanhapaikka-nimisen tilan aikaisempi nimi. Nimi tiedetään yleisesti ja monet arvelevat tilan seutuvilla olleen joskus hautausmaan" (NA, Parikkala, Lea Repo 1989).

Kohteeseen liittyy Nimiarkiston aineistossa perimätietoa hautaamisesta, ja talonväen tiedot ruumiinsäilytyspaikasta ja ehkä myös ajatus tietyn alueen varjelemisesta voivat olla tällaisesta jäänteitä nekin. Nimiarkiston vuoden 1953 hieman ylimalkainen maininta viittaa myös konkreettisiin (luu?)löytöihin, ja myös pellolta löytynyt solki voi olla haudasta peräisin. Kohde on syytä tulkita kalmistoksi. Luontevin paikka hautauksille on kaiketi päärakennuksen koillispuoleinen etelään viettävä mäenrinne.

Myös Timo Lehtonen (1987) on pitänyt paikkaa mahdollisena kalmistona. Hänen mukaansa se on "toiminut 1700-1800"; "tarkemmat tiedot puuttuvat". Mahdollisesti hän on onnistunut saamaan asiasta suullisia tietoja, mutta ei valitettavasti erittele tietojaan tarkemmin.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus II

Tila
Omistajat
Kiinteistötunnus

Mv-negatiivit ei kuvattu
Diapositiivit ei kuvattu

Kartta 13

Inventointinumero 15

Kunta, kylä, nimi **PARIKKALA RAUTALAHTI JOROSEN KALMISTO**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4124 04 Särkisalmi
Koordinaatit **x** = 6835 36 **y** = 4479 06 **z** = 95-110

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Parikkalan kirkosta 10,9 km koilliseen

Inventointihavainnot

Rosengren kirjoittaa kihlakuntainventoinnissaan (1882:35): "Rautalahden kylässä, Olli Vilskan talon (N:o 5) maalla on korkeampi pelto nimeltään Jorosen kalmisto pelto, (entisen isännän jälkeen). Siinä kerrotaan olleen kreikkalainen kalmisto. Pellosta on löydetty ihmisluita, pieniä vaskiristejä, suikulaisia hopea että kuparirahoja, jotka viimemainitut ovat lähetetyt Helsinkiin." Vanhassa pitäjänhistoriassa kerrotaan: "Rautalahden kylässä on ollut kaksi kalmistoa: Jorosen ja Ridan kalmistot. Ne ovat nyt peltoina ja niitä kynnettäessä on löydetty ristejä ja ihmisen luita vielä viime vuosikymmenien kuluessa. Noin 60-70 v. sitten on näitä kalmistoja vielä pidetty pyhinä paikkoina, joissa on toimitettu uhrauksiakin. Juhlien, esim. joulun ajaksi on kalmistoihin johtavat tiet laitettu hyvään kuntoon ja viitoitettukin, jotta uhraajat olisivat sinne paremmin päässeet." (Vilska 1926:52-53).

Kävin Rautalahdella 1.8. 2001. Aluksi tavoitin Rantapelto-nimisestä talosta Aatos Wilskan, joka kertoi kuulleensa isältään, että läheiseltä Kalmistopelto-nimiseltä pellolta on ehkä 30-40 vuotta sitten löytynyt luita. Paikaksi hän osoitti koordinaattien osoittaman kohdan. Paikka on ollut peltona ainakin Wilskan isän muistin ajan. Hän muisteli, että paikalta olisi kesällä 2001 löytynyt vanha raha, jonka kohtalosta hänellä ei ollut tietoa.

Pelto oli kasvipeitteinen ja havainto-olot siksi huonot. Miljöö näyttää luonnossa paremmalta kuin kartalla; paikalla on loiva kumpare, jonka rinteet laskevat joka suuntaan, myös etelään. Pohjoiseen, jonne rinne on jyrkin, aukeaa komea näköala Simpelejärvelle. Maaperäkairalla totesin maan olevan kyntökerroksen alla lähinnä hiesua. Keskellä peltoa on isoista pelloilta raivatuista kivistä koottu röykkiö, jonka halkaisija on n. 8 metriä ja korkeus pari metriä. Röykkiön kohdalla kasvaa iso koivu ja muutamia pihlajia. Pellon yläosassa on puustoa kasvava kivinen rinne, joka erottaa tämän pellon ylempänä samassa rinteessä olevasta kappaleesta. Tännekin on pellolta selvästi raivattu puskutraktorilla isoja kiviä; pelto näyttää alun perin olleen hyvin kivinen. Metsikössä kasvavat kuuset on Wilskan mukaan istutettu melko hiljattain. Pellon itä- ja länsipuolella kulkee tilustie rantaan; tarkastin myös lyhyesti niiden pintaa mitään erityistä havaitsematta.

Wilska ei tuntenut peruskartan Kalmistopellon kohdalle rantaan sijoittamaa Pyhäniemi-nimeä. Kalmistopellosta on hänen kertomansa mukaan osa lohkottu tontiksi, joten rakentaminen saattaa uhata kohdetta.

Kalmistopelto kuuluu nykyiseen Jorosen tilaan, joka on peruskartasta päätellen erotettu kantatilasta nro 5. Jorosen talon emäntä Sylvi Vilska vahvisti Aatos Wilskan antamat tiedot Kalmistopellosta. Hän oli myös kuullut, että paikalta on löytynyt luita 1900-luvun alkupuolella. Esineitä ei hänen tietonsa mukaan ole paikalta löytynyt.

Haastattelin samana päivänä Parikkalassa myös Rautalahden kylästä kotoisin olevaa Mannerheimristin ritaria Mikko Anttosta (s. 1910). Hän tiesi Kalmistopellon nimen ja kertoi sen sijainniksi saman

kuin Wilskakin ja kertoi edelleen, että Pekko Haakana on kyntäessään löytänyt paikalta pääkallojen osia.

Nimiarkiston aineistossa mainitaan: "*Kalmistopelto*. Kreikkalaiskatolinen hautausmaa, jonne muistitiedon mukaan vietiin uhreja vielä viime vuosisadalla" (NA, Parikkala, Heikki Leskinen 1952). Nimilapussa mainitaan pellolta löytyneen kynnettäessä myös runsaasti pääkalloja. Paikan toiseksi nimeksi mainitaan *Jorosen kalmisto*. Nimiarkiston kartta sijoittaa pellon kohtaan x=6835 22; y=4479 01, mutta luonnehdinta "rantapelto" sopisi paremmin saman pellon alaosaan.

Kohde on eri tietojen perusteella tulkittava kalmistoksi.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus II

Tila
Omistajat
Kiinteistötunnus

Mv-negatiivit TYA 24108
Diapositiivit TYA 323:12

Kartta 14

Inventointinumero 16

Kunta, kylä, nimi **RAUTJÄRVI KIVIJÄRVI KALMAHARJU**

Muinaisjäännöstyyppi asuinpaikka, ruumiskalmisto
Ajoitus kivikausi-varhaismetallikausi (asuinpaikka), historiallinen aika (kalmisto)

Peruskartta 4123 02 Simpele
Koordinaatit **x** = 6816 07 **y** = 4466 56 **z** = n. 80

Aiemmat tiedot inv. A. Rosengren 1882
tark. Matti Huurre 1973 (ei raporttia)
inv. Timo Miettinen 1978
inv. Minna Kähtävä-Marttinen 10.7. 1997

Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Simpeleen kirkosta 1,4 km luoteeseen

Inventointihavainnot

Timo Miettinen on vuoden 1978 Rautjärven-inventointinsa yhteydessä käynyt kohteella. Hän mainitsee, että hiljattain pelloksi raivattua harjannetta "muokattaessa löytyy paikalta toisinaan ihmisen luita". Miettinen on nähnyt kuivurin seinän viereen heitettyjä luita, jotka hän on arvioinut 100-150 vuotta vanhoiksi. (Tästä huolimatta) hän arvelee kohdetta "tilapäiseksi ortodoksiseksi kalmistoksi", keskiaikaiseksi ruttohautaukseksi tai "isonvihan uhrien lepopaikaksi". Hän ei ole katsonut kohdetta muinaisjäännökseksi, "koska mitään esihistoriaan viittaavaa ei mäeltä ole koskaan löydetty" (Miettinen 1978:16).

Minna Kähtävä-Marttinen on käynyt inventointinsa yhteydessä samalla paikalla 10.7. 1997. Hän toistaa melko yhteneväisesti Miettisen tiedot. Luiden hän mainitsee löytyneen Kalmaharjun pohjoisrinteeltä. Esinelöytöjä ei hänen mukaansa ole kohteesta tiettävästi tullut, mutta inventoija on todennut Kalmaharjun järvenpuoleiselta sivulta rautakuonaa. Inventoinnissa on jo pidetty kohdetta kiinteänä muinaisjäännöksenä (Kähtävä-Marttinen 1997:31).

Tarkastin kohteen 16.5. 2001. Se sijaitsee Kivijärven pohjoisrannalla, kaunispiirteisellä peltokumpareella, joka on kymmenkunta metriä ympäristöään ylempänä, kantatilasta nro 3 erotetun Päivärinta-nimisen tilan maalla. Ennen järvenlaskua ranta on ollut kumpareen juurella ja osin ympärillä. Sain kohteesta tietoja talon isännältä ja emännältä sekä vanhaltaemännältä. Emännän mukaan paikalta on löytynyt joku ruukunsirpale ja nauloja. Hautakiviä paikalla ei ole todettu. Vanhaemäntä kertoi paikalta löytyneen myös 1700-luvun venäläisen rahan. Viime aikoina ei ole luita pellosta enää noussut.

Peltokumpareesta puolet oli heinällä ja puolet hiljan kylvetty. Havainto-olot olivat kylvetyllä osalla kohtuulliset, toisella huonot. Kyntökerros on paikalla soransekaista savea, melko kivistä. Kumpareen päältä löysin historiallisen ajan punasavikeramiikkaa (TYA 800:3-6) ja lounaisrinteestä kaksi kvartsia (800:1-2), joista toinen (:1) on kaavin; paikalla on siis myös kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka, mikä ei topografian puolesta olekaan ihme. Kumpareen topografian perusteella kalmiston kooksi voi alustavasti ja karkeasti arvioida n. 50 x 50 m. Isäntäväen mukaan paikasta käytetään nykyään *Kalmaharju* ja *Kalmakumpu* –nimiä.

Rosengren kirjoittaa kihlakuntainventoinnissaan: "Kivijärven kylässä, Tervosen talon (N:o 3) luona on hiekkakumpu, joka ennen muodosti niemen, mutta nyt on kuivalla maalla. Sitä kutsutaan Iljan niemeksi, sillä viimeinen, joka siihen haudattiin, oli Ilja nimeltään." Hän jatkaa: "Kummulla kerrottiin olleen kirkon sekä että jäljestä päin on löydetty kaksi suurta rauta avainta sekä suuri lukko, jotka nyt ovat hävinneet. Muutaman kerran lapiolla otettuani tuli ihmisluuranko näkyviin, jonka pää oli

pohjoiseen ja jalat etelään" (Rosengren 1882:34-35). Miettinen ei näytä tunteneen Rosengrenin inventointia, koska hän ei ole pystynyt yhdistämään käytössään olleita Iljanniemeä koskevia tietoja tähän kohteeseen (ks. Miettinen 1978:16, kohde 12.3).

Kuriositeettina todettakoon, että vanhassa Parikkalan pitäjänhistoriassa mainitaan, että täältä olisi joskus löytynyt ristiretkiajan tyyppisiä "salvoshautoja" ja että "S. Hasselqvistin kertomuksen mukaan on toht. Th. Schwindt ollut sitä mieltä, että tässä kalmistossa olisi rautakauden aikuisia hautoja" (Vilska 1926:36, jälkimmäinen virke on alaviitteestä, muuta lähdeviitettä ei ole annettu).

Omistajatiedot on alle merkitty Kähtävä-Marttisen raportin perusteella.

Inventointilöydöt	TYA 800:1-6
Suojelu	muinaisjäännösmerkki peruskartassa
Luokitusehdotus	II
Tila	3:30 Päivärinta
Omistajat	Ari-Pekka Nenonen, Kaljusenkyläntie 224, 56800 Simpele
Kiinteistötunnus	689-432-0003-0030
Mv-negatiivit	TYA 24098
Diapositiivit	TYA 323:2
Kartta	15

Inventointinumero 17

Kunta, kylä, nimi **RAUTJÄRVI ÄNKILÄ KALMANHARJU**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto
Ajoitus ristiretkiaika-historiallinen aika

Peruskartta 4123 02 Simpele
Koordinaatit **x** = 6813 13 **y** = 4463 98 **z** = 75-80 (luulöydöt)

Aiemmat tiedot (inv. Kähtävä-Marttinen 1997)
Aiemmat löydöt ei tallessa

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Simpeleen kirkosta 3,9 km lounaaseen

Inventointihavainnot

Rautjärven vuoden 1997 perusinventoinnissa kohde ei esiinny inventointikohteena, mutta kategoriassa "muut kohteet" siitä todetaan: "Esineetön ruumiskalmisto johon vainajat on haudattu itä-länsisuunnassa. Kalmisto on paljastunut uutta päärakennusta rakennettaessa. Alue on peitetty uudelleen ja päärakennus on rakennettu toiseen paikkaan. Kalmisto sijaitsee päärakennuksen ja piharakennuksen välissä." (x=6813 10; y=4463 96; z=75-80; Kähtävä-Marttinen 1997:11).

Tarkastin kohteen 15.5. 2001 oppaanani maanomistaja Vilho Ratilainen. Kohde sijaitsee Silamusjärven kaakkoispäässä, n. 200 metriä sen rannasta ja n. 50 metriä Silamusjoesta etelään. Paikka on melko jyrkkäreunaisen mutta suppea-alaisen kumpareen päällys, nykyisin Harjulan talon pihapiiriä.

Ratilainen kertoi navetan perustusta pihapiiriin päärakennuksen koillispuolelle, koordinaattien osoittamaan kohtaan, kaivaessaan, ilmeisesti 1940-luvulla, tavanneensa kahdeksan "runkoa" (so. luurankoa), jotka hän hautasi uudelleen alemmas samaan mäkeen, nähtävästi sen pohjoisosaan. Vainajat olivat olleet ehkä noin puolen metrin syvyydessä, kaikki samaan suuntaan muttei rivissä, päät pohjoiseen tai ehkä länteen. Arkkuja tai muita rakenteita hän ei ollut havainnut. Luut olivat hyvin säilyneet. Hän kertoi löytäneensä samassa kaivuutyössä myös kaksi esinettä, jotka tulkitsi pistimeksi ja "ehkä" kivääriin lukoksi; löydöt ovat sittemmin hävinneet lasten leikkeihin ja sitä paitsi "liian ruostuneita museokaluiksi". Esineiden liittymisestä johonkin tiettyyn hautaan hän ei osannut sanoa. Muista esinelöydöistä hän ei tiennyt. Isännän mukaan haudat lienevät "ison vihan aikaisia". Hän kertoi myös jo isänsä tai isoisänsä aikoinaan löytäneen paikalta luita.

Mäen koillissyrjästä pihapiirin ulkopuolelta on otettu hiekkaa. Pihapiirissä on useita ulkorakennuksia, joista tosin läheskään kaikkia rakennettaessa ei liene maata kaivettu. Kalmisto lienee maankäytön vuoksi suureksi osaksi tuhoutunut, mutta tuskin kokonaan. Noin sadan metrin päähän naapurin uutta taloa (x=6813 07; y=4464 08) rakennettaessa ei Ratilaisen mukaan ollut luita löytynyt. Topografiasta ja Ratilaisen kertomuksesta päätellen kalmisto ei välttämättä ole ollut kovin laaja, se on saattanut olla alaltaan ehkä vain n. 25 x 25 metriä.

Rosengren kirjoittaa: "Ängilän kylässä, Terävän talon (N:o 3) luona on pieni hiekkakumpu, jota nimitetään Kalmaharjuksi. Siitä on löydetty ihmisluita sekä sanotaan siinä olleen kreikkalainen kalmisto" (Rosengren 1882:33-34). Salenius (1927:4-5) mainitsee Kalmanharjun olevan "10 metriä korkea harju 50 metrin päässä Torsanjoesta, joka siinä kohdassa lähtee juoksemaan Silamusjärvestä sitte yhdistyäkseen toiseen Simpeleestä tulevaan jokeen. Vesi sitte jatkaa juoksuaan Kokkolan- eli Hiitolanjokena, laskien Käkisalmen pohjoispuolella Laatokkaan". Vaikka Saleniukselle näyttää joen nimen kohdalla tulleen erehdys (todellisuudessa Torsajärvi laskee Torsajokea Silamukseen, joka puolestaan laskee pitkin Silamusjokea, joka pian yhtyy Laatokkaan laskevaan Kokkolanjokeen), viittaa-

vat kaikki tiedot selvästi samaan kohteeseen. Harjulan naapurissa on myös Terävän talo ja vuoden 1946 pitäjänkartan mukaan molemmat on erotettu kantatilasta nro 3.

Vaikka Ratilaisen tiedot ovat yksityiskohdissa ristiriitaisia Kähtävä-Marttisen inventoinnin tietojen kanssa, pidän Ratilaiselta saamiani ensikäden tietoja hyvin luotettavina. Opas vakuutti löytämiensä esineiden tulkinnan olevan oikea, mutta allekirjoittaneen mielestä kyse saattaa olla esihistoriallisista löydöistä, esimerkiksi keihäänkärjestä ja tulusraudasta (ainakaan ison vihan aikaisissa kivääreissä ei ole ollut lukkoa).

Nimiarkiston aineistossa kohteesta todetaan: "*Kalmanharju*. Harju Harjulan talon vieressä. Siinä on isonvihan aikainen kalmisto, josta löytyy runsaasti luurankoja ja puukkoja, rahoja yms." (NA, Simpele, Leena Hytönen 1970; ks. myös NA, Simpele, Heikki Lehmusto 1950). Edelleen Salenius kirjoittaa: "Kalmanharjusta on löydetty sormuksia ja ihmisenluita" (Salenius 1927:4-5, ilman lähdeviitettä).

Useammat toisistaan riippumattomat tiedot useista paikalta tehdyistä esinelöydöistä viittaavat mielestäni selvästi siihen, että paikalla oleva kalmisto on ollut käytössä jo ristiretkiajalla.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus II

Tila
Omistajat Vilho Ratilainen, Kaunismäentie 16, 56800 Simpele
Kiinteistötunnus

Mv-negatiivit TYA 24097
Diapositiivit TYA 323:1

Kartta 16

5.2. Paikallistamattomat kalmistot

Inventointinumero 18

Kunta, kylä, nimi **UUKUNIEMI UUKUNIEMI LUOSO**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto
Ajoitus rautakausi-historiallinen aika?

Peruskartta 4124 12 Lentteenselkä
Koordinaatit **x** = 6853 56 **y** = 4499 37 **z** = n. 97,5 (sijainti epävarma)

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Uukuniemen kirkosta 0,8 km länteen

Inventointihavainnot

Killisen kihlakuntainventoinnin (1889:46) Uukuniemen-kuvauksen mukaan "aivan pappilan kartanon vierellä on suuri alanko eli hauta, jota *luosoksi* nimitetään ... tästä oli ennen löydetty keihäitä, miekkoja sekä paljo ihmisen luita. Vielä v. 1882 Elokuulla oli luoson partaalta ilmestynyt kolme ihmisen pääkalloa ja muita luita vieretysten, sekä rautanaulasia". Luoson mainitaan olevan parin sylen levyinen ja useamman sylen laajuinen. Killisen tiedot vaikuttavat luotettavilta ja rautanaulat ja "vieretysten" olevat luut viittaavat ehkä mieluummin vakituiseen hautapaikkaan kuin esim. joukkohautaan.

Inventoinnissa en kohdetta pystynyt täydellä varmuudella paikallistamaan. Killisen lisäksi muita sitä koskevia tietoja ei ole tiedossani eikä paikasta tulleita löytöjäkään tiettävästi ole missään tallella. Paikannimeä *luoso* ei mainita nimiarkiston Uukuniemen kirkonkylää koskevassa aineistossa. Uukuniemeläissyntyisen Olavi Ahokkaan, pitäjän menneisyyden ehkä parhaan tuntijan, mukaan mainittu luoso on todennäköisesti koordinaattien osoittamassa kohdassa sijaitseva laajahko kuoppa. Ahokkaan kertoman perimätiedon mukaan pappilan pihapiiri on Killisen aikoihin sijainnut samalla puolella maantietä kuin kuoppakin ja varsin lähellä sitä. Vielä vuoden 1934 pitäjänkartassa kohta on pappilan maata. Paikka sopii varsin hyvin Killisen kuvaukseen.

Tarkastin paikkaa Uukuniemen Papinniemen autiokylän kaivausten yhteydessä 23.5. 2001. Kuopan pohja ja seinämät olivat kasvipeitteiset ja kuopassa monenlaista romua, samoin sen reunoilla. Havainto-olot olivatkin huonot; en havainnut paikalla mitään muinaisjäännökseen viittaavaa. Kuoppa näyttää olevan ainakin alun perin luonnonmuodostuma. Kuopan itäpuolelle on melko hiljan tehty pitkänomainen, korkeintaan puoli metriä syvä kaivanto ilmeisesti mullanottoa varten; siinäkään ei ollut havaittavissa mitään erikoista. Länsipuolella ollut entinen pelto kasvoi koivua ja muuallakin ympäristössä oli lähinnä erilaisia lehtipuita.

Olavi Ahokas tutki allekirjoittaneen pyynnöstä inventointiin liittyen heinä- ja syyskuussa 2001 oletetun Luoson seinämiä ja reunoja metallinpaljastimella, ja löysi useita pieniä rautanauloja, joitakin tunnistamattomia metalliesineiden katkelmia, sekä mm. lasitettua punasavikeramiikkaa ja palanutta savea (osa löydöistä on kuopan itäpuolelta läheltä Pyhämäkeä; löytöjä ei luetteloitu inventoinnin yhteydessä), muttei mitään selkeästi hautauksiin viittaavaa. Löydöt saattavat liittyä esimerkiksi asuinpaikkaan. On myös pidettävä mielessä, että viereisellä Pyhämäellä sijaitsi 1600-luvun lopulla lyhyen aikaa Uukuniemen luterilainen kirkko, ja siihen liittyvä hautausmaa on myös ollut jossain läheisyydessä.

Koska Killisen mainitsemasta luososta on eri aikoina tullut esille ilmeisen runsaasti ihmisen luita ja nähtävästi myös esineitä, on kohdetta syytä pitää todennäköisenä kalmistona; sen sijainti nyt tarkastetussa paikassa ei kuitenkaan ole varma.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus

Mv-negatiivit ei kuvattu
Diapositiivit ei kuvattu

Kartta 3

Inventointinumero 19

Kunta, kylä, nimi **SAARI TARNALA MÄKELÄ KALMISTONNIEMI**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto
Ajoitus historiallinen aika?

Peruskartta 4124 08 Saari
Koordinaatit **x =** **y =** **z =**

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti

Inventointihavainnot

Tarnalan kyläkirjassa kirjoitetaan: "Ala-Heikkilän eli Ranta-Ahon talon alapuolella olevaa peltoa on sanottu Kalmiston pelloksi. Pellon alareunassa oleva niemi, vanha rantapenkere on tureentunut pensaikoksi ja siihen on ajettu pellolta kiviä, joten etsinnässä syksyllä 1995 ei voitu löytää mitään hautoihin viittaavaa." (Paakkinen 2000:18-19). Ja edelleen: "Kalmistonniemi. Mäkelän mäen etelärinteen alla, Ala-Heikkilän talon kohdalla oleva, ennen järven laskua ollut niemi kantoi tätä nimeä. Siinä olevaa Kososten peltoa oli sanottu Kalmistonniemen pelloksi ... Mahdolliset haudat järven rantapenkalla ovat peittyneet pelloilta ajettujen kiviröykkiöiden ja kasvaneen puuston alle." (Paakkinen 2000:24). "Jossakin vanhassa kartassa on Kalmistonniemi merkitty toiseen paikkaan, Linnamäeltä luoteeseen" (Paakkinen 2000:19). "Mäkelän mäeltä, nykyisen talon pihasta on talon rakennusvaiheen aikana löydetty kaksi pääkalloa, jotka oli haudattu ison kiven juureen. Tämä on talon entisen isännän Olli Kososen omakohtaista tietoa" (Paakkinen 2000:19).

Haastattelin kirjan tekijää, Tarnalasta kotoisin oleva Erkki Paakkista Uukuniemellä 26.7. 2001. Hän vahvisti tietojensa olevan peräisin pari vuotta aiemmin kuolleelta Olli Kososelta, joka oli ennen asunut Mäkelän talossa (vielä aiemmin talossa on asunut Simpasia). Kososen Paakkiselle kertoman mukaan nykyisen Ranta-Ahon talon pohjoispuolista peltoa on ennen sanottu Kalmistonniemen pelloksi. Paakkinen kertoi käyneensä paikalla Antti Bilundin kanssa tämän vuosien 1995-96 Saaren-inventoinnin yhteydessä, mutta paikkaan oli pellonraivauksen yhteydessä ajettu kiviä ja se oli pensastunut, eikä hautoihin viittaavia havaintoja tehty.

Paakkinen tarkensi, että kartta, jossa Kalmisto-alkuinen paikannimi on merkitty Linnamäeltä luoteeseen, on todennäköisesti 1800-1900-lukujen vaihteessa painettu pitäjänkartta. Hän arveli, että kyseessä on kartoittajan virhe, koska muita kyseiseen paikkaan viittaavia tietoja ei ole. Hän osoitti karttasanan paikaksi suurin piirtein Heikkilän ja Koskutjoen talojen tienoon (x=6847 00–25; y=4485 10–40).

Paakkinen vahvisti edelleen Kososen kertoneen hänelle, että saman kylän Mäkelän tilan nykyistä päärakennusta (x=6846 02; y=4486 17) rakennettaessa 1900-luvun alkupuolella lohkottiin pihassa olleesta isosta kivestä pienempiä kivijalkaan laitettaviksi, kun kiven juuresta löytyi kaksi pääkalloa, jotka haudattiin samaan monttuun takaisin.

Vanhan Parikkalan historian (Vilska 1926:53, ei lähdeviitettä) mukaan "Tarnalassa Ala-Heikkilän pellolla" on ollut "hautauspaikka". Ala-Heikkilä -nimistä kantatilaa ei kylässä näytä olleen (Juvonen 1996:790-791), mutta kyläkirjan (Paakkinen 2000:18, 230) mukaan nimi siis tarkoittaa peruskartan nimistössäkin esiintyvää Ranta-Ahon taloa (x=6845 77; y=4486 26). Vilskan maininta näyttää viittaavan samaan paikkaan kuin Paakkisen tallentama paikannimi Kalmistonniemen pelto.

Nimiarkiston aineistossa kerrotaan: "*Kalmistonniemi*. Hietikkomaalla sijaitseva (tarkkaa paikkaa ei tiedetä) kreikk. katolinen ortodoksihauta entisen rantapenkereen kohdalla, Ranta-Ahon talon alapuolella" (NA, Saari, Sampo Paakkinen 1990).

Mielenkiintoista niemi-loppuisessa paikannimessä on se, että aivan Ranta-Ahon talon kohdalla ei näytä olleen selkeää niemeä edes ennen järvenlaskua. Paikalla on ollut luode-kaakko-suunnassa n. 1,5 km pitkä rannaltaan loivasti kaareva niemeke, jonka kaakkoisosassa, n. 150 metriä rannasta, on Ranta-Ahon talon paikka sijainnut. Pienen Rautjärven alkuperäinen rantaviiva on kyläkirjan kartan mukaan ollut n. 80 m. mpy; maastohavaintojen mukaan tarkka korkeus on ollut noin 82 m. mpy (Bilund 1995-96:5, 36). Nykyinen korkeus on 74,4 m, joten laskun vaikutus ympäristöön on ollut raju.

Eri tietojen perusteella alueella näyttää olleen ainakin yksi kalmisto, jonka tarkka sijainti on kuitenkin epävarma. Pääkallolöydöt ovat tulleet n. 300 metrin päästä alueesta, johon paikannimi näyttää viittaavan, joten alueella saattaa olla kaksikin kalmistoa. Toisaalta paikannimi saattaa liittyä kalmiston läheisyydessä, ei välttämättä sen kohdalla, olevaan niemeen. Kohteeseen näyttää mm. nimiarkiston aineiston mukaan liittyvän perimätietoa ortodoksisuudesta.

Tarkastin kylän tätä laitaa 26.7. 2001 hyvin pintapuolisesti. Tienoo on kalmistolle sopivaa, eikä sellaisen olemassa oloa ole syytä epäillä; tarkka sijainti tosin ei inventoinnissa selvinnyt. Mäkelän talossa en inventoinnin yhteydessä käynyt.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus

Mv-negatiivit ei kuvattu
Diapositiivit ei kuvattu

Kartta -

Inventointinumero 20

Kunta, kylä, nimi **PARIKKALA RAUTALAHTI RIDAN KALMISTO**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto?
Ajoitus historiallinen aika?

Peruskartta 4124 04 Särkisalmi
Koordinaatit **x =** **y =** **z =**

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti

Inventointihavainnot

”Rautalahden kylässä on ollut kaksi kalmistoa: Jorosen ja Ridan kalmistot. Ne ovat nyt peltoina ja niitä kynnettäessä on löydetty ristejä ja ihmisen luita vielä viime vuosikymmenien kuluessa. Noin 60-70 v. sitten on näitä kalmistoja vielä pidetty pyhinä paikkoina, joissa on toimitettu uhrauksiakin. Juhlien, esim. joulun ajaksi on kalmistoihin johtavat tiet laitettu hyvään kuntoon ja viitoitettukin, jotta uhraajat olisivat sinne paremmin päässeet.” (Vilska 1926:52-53, ei lv).

Parikkalan historiassa Jaana Juvonen (1996:42) mainitsee Ridan kalmiston olleen kantatilan nro 7:n (Harjupelto) maalla, muttei ilmoita tietonsa lähdettä.

Kävin Rautalahden kylässä etsimässä tietoja Ridan kalmistosta 1.8. 2001. Rianmäki-niminen talo oli autiona. Jorosen kalmiston (ks. kohde 15) yhteydessä haastattelemani Aatos Wilska ei tuntenut tätä kalmistoa, eikä siitä tiedetty myöskään Rianmäen talon lounaispuolella sijaitsevassa Mäkipellon talossa. Rita-nimisestä talosta (peruskartalla Mäkipää) tavoitin emännän Kirsti Pimiän. Hänen mukaansa kyseinen talo on ”alkuperäinen Rita”, siis kantatila ja hyvin vanha talonpaikka. Vuoden 1948 pitäjänkartan mukaan tila onkin kyseisestä kantatilasta nro 7 erotettu.

Pimiä muisteli, että on joskus Ridan kalmistosta kuullut, muttei tiennyt asiasta enempää. Sen sijaan hän kertoi talon perunamaasta, sen yläosasta etelärinteestä, vanhasta päärakennuksesta itäkaakkoon, noin viisi vuotta sitten löytyneen ortodoksisen kasteristin, jonka hän luovutti Turun yliopiston arkeologian oppiaineen kokoelmiin (TYA 799:1; löytöpaikan koordinaatit: x=6834 92; y=4478 70). Ristin on löytänyt Kirsti Pimiän poika Seppo Pimiä. Pellon yläosasta poimin kaksi punasavikeramiikan palaa (799:2-3) ja nokareen palanutta savea (799:4). Maa paikalla on multaa. Pihapiiri on melko loivapiirteisellä kumpareella. Paikka on sopiva asuinpaikaksi ja miksei myös kalmistoksi, vaikkei asiaa koskevaa tietoa ilmi tullutkaan.

Ridan kalmistosta en saanut inventoinnin aikana enempää tietoja. Myöskään muidenkin kohteiden yhteydessä haastattelemani Mikko Anttonen (s. 1910) ei tästä kalmistosta tiennyt.

Inventointilöydöt TYA 799:1-4

Suojelu
Luokitusehdotus

Mv-negatiivit ei kuvattu
Diapositiivit ei kuvattu

Kartta -

5.3. Epävarmat kalmistot

Inventointinumero 21

Kunta, kylä, nimi **UUKUNIEMI NIUKKALA HOVILA**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto?
Ajoitus historiallinen aika?

Peruskartta 4124 11 Niukkala
Koordinaatit **x =** **y =** **z =**

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto

Sijainti

Inventointihavainnot

Killisen maininnan (1889:42) mukaan "Niukkalan kylässä on ollut kalmisto Hovilan talon maalla". Muita tietoja kalmistosta ei juurikaan ole löytynyt, sitä ei mainita esimerkiksi Nimiarkiston aineistossa. Hirvosen (1936:23) mukaan Killinen "näkyy kuitenkin tarkoittavan n.s. Hoviselän maita, eikä nykyisen Hälvän, jota myös sanotaan Hovilaksi". Hirvonen ei valitettavasti perustele tulkintaansa mitenkään; sanamuodosta päätellen kyseessä saattaa olla Hirvosen tulkinta Killisen kertomukseen liittyvästä kartasta. Myös ao. kartassa kalmisto on kuitenkin selvästi merkitty jokseenkin Hovilan talon paikkeille, mutta ei missään tapauksessa Hoviselän alueelle, joka sijaitsee noin kilometri Hovilasta koilliseen (paikannimistä ks. esim. vuoden 1937 pitäjänkarttalehti 4124 11). Kalmiston sijaintia Hovilan talon mailla puoltaa myös se, että vanhojen karttojen osoittaman asutuksen kannalta se näyttää olleen kylässä selvästi keskeisempää aluetta kuin Hoviselän seutu. Jälkimmäisen tienoilla tosin lienee sijainnut ehkä useankin talon maista yhdistetty Niukkalan Hovileiri (ilmeisesti nykyisen Hovinmäen talon paikkeilla). Joka tapauksessa Killistä on syytä pitää Hirvosta varmempana lähteenä ja tulkita jälkimmäisen maininta erehdykseksi. Hoviselän tienoo, jolla nykyisin sijaitsee mm. Uukuniemen kunnantalo sekä rivitaloja, on melko täyteen rakennettu.

Kiertelin Niukkalan kalmiston jäljillä yhdessä Olavi Ahokkaan kanssa 23.7. 2001. Pikku-Hovilan (x=6849 14; y=4493 62) talonväki (mm. Uukuniemi-seuran tuolloinen puheenjohtaja Väinö Kokko) ei tiennyt kalmistosta mitään. Myöskään Hovilan talossa (x=6849 34; y=4493 57) ei asiasta tietoa ollut. Näiden välinen talo, Mattila, oli kylmillään.

Tarkastimme myös välittömästi Hovilan talon luoteispuolella kohoavaa Hälvän- eli Hovilanmäkeä, joka topografiansa puolesta sopisi melko hyvin kalmiston paikaksi. Sen alarinne oli peltona ja nurmella; havainto-olot siksi huonot. Ylempää rinne oli metsäinen; siellä ei havaittu mitään erikoista. Mäen korkein osa on kallioinen, mutta alarinne lienee hautauksille sopiva. Näköala on hyvä.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus

Mv-negatiivit ei kuvattu
Diapositiivit ei kuvattu

Kartta -

Inventointinumero 22

Kunta, kylä, nimi **UUKUNIEMI NIUKKALA KUKKURI**

Muinaisjäännöstyyppi ruumishauta?
Ajoitus rautakausi?

Peruskartta 4124 11 Niukkala
Koordinaatit **x** = 6848 91 **y** = 4494 20 **z** = (päärakennus)

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Uukuniemen kirkosta noin 7,8 km lounaaseen

Inventointihavainnot

Käydessämme Olavi Ahokkaan kanssa Niukkalan kylän Pikku-Hovilan talossa 23.7. 2001 kertoi isäntä Väinö Kokko, että hänen muistaakseen olisi samasta kylästä, läheisen Kukkurin talon maalta, ehkä 1960-luvulla, kiviröykkiöitä puskutraktorilla pellolta pois perattaessa, yhdestä röykkiöstä tai sellaisen alta löytynyt luita, ilmeisesti ihmisen. Kokko muisteli edelleen, että samassa yhteydessä olisi löytynyt myös keihäs tms. esine. Enempää hän ei asiasta tiennyt.

Kävin Kukkurin talossa 26.7. 2001, jolloin tavoitin Ahokas-nimisen isännän. Isäntä kertoi kuulleensa löydöstä, mutta ei ole itse ollut tuolloin ollut Uukuniemellä, eikä tiennyt asiasta sen enempää. Hän arvioi röykkiön paikan olleen talon koillispuolella, jossa ollut pelto on nyt ollut kahdeksan vuotta pois viljelyksestä ja metsittymässä.

Lisäksi hän kertoi, että saman pellon alaosassa, ns. Kukkurin notkossa, olisi "hattujen ja myssyjen aikaan" käyty taistelu, jonka jäljiltä paikalla olisi joukkohauta, joka edelleen erottuu jonkinlaisena isona syvennyksenä, vaikka siihen on ajettu kiviä.

En saanut kohteesta inventoinnin yhteydessä enempää tietoa.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus

Mv-negatiivit ei kuvattu
Diapositiivit ei kuvattu

Kartta -

Inventointinumero 23

Kunta, kylä, nimi **UUKUNIEMI UUKUNIEMI HAAPONIEMI**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto?
Ajoitus historiallinen aika?

Peruskartta 4124 12 Lentteenselkä
Koordinaatit **x** = 6852 24 **y** = 4497 62 **z** = 80-82,5 (150 metrin tarkkuus)

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Uukuniemen kirkosta noin 2,2 km länteen

Inventointihavainnot

Inventointia varten tietoja antanut Erkki Paakkinen kertoi 26.7. 2001, että Uukuniemen kirkonkylän Haaponiemessä (peruskartassa virheellisesti Haapaniemi) kesämökin saunan teossa on löytynyt vanhasta rantapenkereestä reisiluu. Paikan tuohon aikaan omistanut henkilö oli Naavasalo-niminen lääkäri, joka oli tunnistanut luun naisen reisiluuksi. Luu oli otettu talteen, ja Paakkisen mukaan se on ainakin vielä hiljan ollut tallessa mökin uudella omistajalla. Paakkinen kertoi edelleen, että Olavi Ahokas ja hän olivat tarkastaneet mökin pihamaata metallinpaljastimella mitään erikoista löytämättä. Maaperä paikalla on Paakkisen mukaan hienoa hiekkaa. Kohdetta en inventoinnissa tarkastanut.
Lisäksi Paakkinen kertoi, että läheisen Rautaniemen tyvellä on tervahauta.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus

Mv-negatiivit ei kuvattu
Diapositiivit ei kuvattu

Kartta -

Inventointinumero 24

Kunta, kylä, nimi **SAARI HONKAKYLÄ KARINMÄKI**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto?
Ajoitus historiallinen aika?

Peruskartta 4124 07+10 Saaren kirkonkylä
Koordinaatit **x** = 6839 50 **y** = 4489 24 **z** = n. 85

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Saaren kirkosta 2,9 km koilliseen

Inventointihavainnot

Saaren Tarnalasta kotoisin olevalta Erkki Paakkiselta 26.7. 2001 saamani tiedon mukaan on Honkakylästä, Niukkalaan menevän tien leikkausta jyrkkään rinteeseen tehtäessä, tien pohjoispuolelta, löytynyt ihmisen luita. Luut on tiettävästi haudattu takaisin. Paikka on länteen laskeva hiekkarinne, joka on ennen Pienen Rautjärven laskua paikka ollut aivan rannassa.

Kohteeseen ei tiettävästi liity nimistöä tai perimätietoa; inventoinnin yhteydessä en paikalla käynyt. Kyseessä saattaa olla Honkakylän alueen asutuksen käytössä ollut kalmisto.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus

Mv-negatiivit ei kuvattu
Diapositiivit ei kuvattu

Kartta 5

Inventointinumero 25

Kunta, kylä, nimi **SAARI MAIRONIEMI KALMANPELTO**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4124 08 Saari
Koordinaatit **x** = 6841 54 **y** = 4486 36 **z** = n. 87,5

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut?

Sijainti Saaren kirkosta 3,4 km pohjoiseen

Inventointihavainnot

Ainoa Saaren Maironiemen kylästä löytämäni kalmistoon viittaava tieto tuli esille nimiarkistosta: "*Kalmanpelto*. Kerrotaan peltoon haudatun ihmisiä isonvihan aikana" (NA, Saari, Raimo Tiainen 1967). Nimilapun kartta sijoittaa kohteen em. koordinaattien kohdalla olevaan peltoon.

Tarkastin kohteen 27.5. 2002 yhdessä arkeologian opiskelija Hanna-Mari Niemisen kanssa. Pusulan, jonka maalla kohde sijaitsee, talonväki ei ollut paikalla. Oppaaksi saimme läheisen Poutalan talon isännän Orvo Poutasen (s. 31.5. 1929), joka arveli, etteivät nuoret maanomistajat kalmistosta todennäköisesti tietäisikään.

Paikka on kaakkoon laskeva peltorinne, joka nyt oli nurmella ja havainto-olot siksi huonot. Poutanen ei tuntenut paikannimeä eikä tiennyt paikalta koskaan mitään löytyneen. Peltoa aiemmin viljellyt Poutanen kertoi, että pellon pinnassa on multaa, syvemmällä karkeaa ja helppokaivuista soraa. Pellolla tai sen luoteispuoleisessa metsässä, jota myös pintapuolisesti tarkastin, en havainnut mitään hautoihin viittaavaa. Ennen järvenlaskua pellon keskikohta on ollut parinsadan metrin päässä rannasta. Poutanen sanoi, että hänellä oli sellainen hämärä muistikuva, että olisi lapsena kuullut ao. hautapaikasta, muttei osannut sanoa enempää.

Mikäli nimiarkiston tiedot siitä, että pellolla on kalmisto, pitävät paikkansa, on kyseessä selvästi erillinen kohde verrattuna läheisen Penttilän talon pihan luulöytöihin (ks. kohde 26); välimatkaa sinne kertyy yli 300 metriä. Mikäli tieto luulöydöistä ei pidä paikkaansa, saattaa kalmisto, johon paikannimi viittaa, olla jossain muuallakin kuin pellolla. Tässä tapauksessa voi olla mahdollista sekin, että molemmat havainnot viittaavat yhteen kalmistoon. Joka tapauksessa kohdetta on pidettävä epävarmana.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus

Mv-negatiivit ei kuvattu
Diapositiivit TYA 323:19

Kartta 4

Inventointinumero 26

Kunta, kylä, nimi **SAARI MAIRONIEMI PENTTILÄ**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto?
Ajoitus historiallinen aika?

Peruskartta 4124 08 Saari
Koordinaatit **x** = 6841 68 **y** = 4486 00 **z** = 97,5-100 (päärakennus)

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto tuhoutunut?

Sijainti Saaren kirkosta 3,5 km pohjoiseen

Inventointihavainnot

Tarkastaessani 27.5. 2002 Maironiemen Kalmanpelto-nimistä kohdetta kertoi oppana ollut läheisen Poutalan talon isäntä Orvo Poutanen (s. 31.5. 1929), että Maironiemen Penttilän taloon 1950- tai 60-luvulla vesijohtoa kaivettaessa on löytynyt luita, mm. "miehen pääkallo". Hän oli kuullut asiasta talossa tuolloin asuneelta Lauri Tiaiselta. Luut, jotka ilmeisesti olivat kuuluneet yhdelle ihmiselle, olivat löytyneet aivan talon seinän vierestä. Paikalla oli arveltu olleen ehjän haudan, luut olivat ilmeisesti alkuperäisillä paikoillaan. Penttilä oli nyt tyhjillään. Paikkaa en inventoinnin yhteydessä käynyt tarkastamassa.

Periaatteessa on mahdollista, joskin mielestäni epätodennäköistä, että kyseessä on sama kalmisto kuin Maironiemen kylän Kalmanpelto-nimisessä kohteessa (ks. kohteen 25 kuvaus).

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus

Mv-negatiivit ei kuvattu
Diapositiivit ei kuvattu

Kartta 4

Inventointinumero 27

Kunta, kylä, nimi **SAARI TARNALA JUHANA KALMANPELLOT**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto?
Ajoitus historiallinen aika?

Peruskartta 4124 08 Saari
Koordinaatit **x** = 6844 96 **y** = 4486 68 **z** = n. 82,5 (epävarma sijainti)

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut?

Sijainti Saaren kirkosta 6,8 km pohjoiseen

Inventointihavainnot

Kohteeseen liittyy mielenkiintoisia, mutta vaikeasti tulkittavia tietoja, jotka saattavat viitata kalmistoon. Tarnalan kyläkirjassa kirjoitetaan: "...kuppikivestä 100-200 metriä lounaaseen on hiekkaperäisellä rantapenkereellä alue, jota hyvällä syyllä voitaneen ajatella vanhaksi hautapaikaksi. Tila on aikaisemmin ollut kokonaisuudessaan Juhanan Tiaisen suvun omistuksessa. Talon emäntä Eufemia (1853-1921) Juhanan Vemi, oli pitänyt jotain pientä aluetta siistinä, raivannut kaikki risut ja haravoinut lehdet. Hän oli aina mennyt sinne yksin, kertomatta toisille mitään. Ei kenenkään pihamaa ole sen siistimpi, olivat ihmiset todenneet. Juhanan vanha talo on nykyään Kalevi Tiaisen kesäpaikkana. Hän kertoi jo paimenpoika-ajoiltaan muistavansa niemellä olleet kivet, jotka toivat mieleen hautapaikat. Joskus 80-luvulla hänen veljensä Einon poika Pentti oli kaivanut auki sellaisen paikan ja 70-80 sentin syvyydessä savikerroksen päällä oli ollut sellainen ihmisen kokoinen alue niin kuin tummaa multaa. Myöhemmin Kalevi oli kaivellut toista samantapaista paikkaa, jossa hän kertoi olleen pinnalla pari ladottua kivikerrosta" (Paakkinen 2000:18, 98).

Kohde ja tarinat mainitaan varsin identtisinä jo Antti Bilundin Saaren inventointikertomuksessa Juhanan talon mailla olevan kuppikivikohteen kuvauksen yhteydessä (Bilund 1995-96:36-37).

Em. kyläkirjan toimittaja Erkki Paakkinen kertoi häntä haastatellessani 26.7. 2001 mainitun Kalevi Tiaisen kertoneen hänelle, että aholla kuppikiven lähistöllä, hänen kotitalonsa Juhanan maalla, oli hänen pikkupoikana paimenessa ollessaan ollut osittain riveissä jonkinlaisia kiveyksiä, joissa oli "isompi kivi ja kehässä pienempiä kiviä ympärillä". Isommat kivet olivat ilmeisesti pystyssä, mutta eivät korkeita. Paakkisen mukaan Tiaisen sanallinen kuvaus ja tämän kiveyksistä tekemä piirros muistuttivat Uukuniemen Papinniemen kalmiston kivirakenteita. Paakkisen mukaan mainitut kaivelut olivat kohdistuneet juuri Tiaisen havaitsemiin kiveyksiin. Varmuudella hautaan viittaavia havaintoja ei kaivutöissä näytä tulleen ilmi. Tiaisen havaintojen täsmällinen paikka ei ole tiedossa, mutta Paakkisen mukaan se on suurin piirtein 50-100 metriä kuppikivestä lounaaseen tai länteen. Paikka onkin 1940-50-lukujen pitäjänkartan (1:20 000) mukaan ollut Juhanan talon maata, joka on ylettynyt n. 250 metriä leveänä kaistaleena talolta Pienen Rautjärven rantaan.

Nykyinen maanomistaja on Paakkisen mukaan aurannut metsän ja istuttanut sinne kuusta ja koivua, eikä mainittuja kiveyksiä ole nyttemmin löytynyt. Myös Antti Bilund on Erkki Paakkisen kanssa vuosien 1995-96 inventoinnin yhteydessä käynyt paikalla, mutta kiveyksiä tai muuta hautoihin viittaavaa ei löytynyt (Bilund 1995-96:37). Maaperä on Paakkisen mukaan hiekkaa.

Nimiarkistossa Tarnalan Kalmistonniemen nimilapussa on maininta: "Tiaisenkylällä tunnetaan paikoin *Kalmanpellot*. Kalmistonniemestä kaakkoon päin." (NA, Saari, Sampo Paakkinen 1990; nimestä ks. myös Paakkinen 2000:19). Nimilapussa mainitut karkeat sijaintitiedot Tiaisen ryhmä ja Kalmistonniemestä kaakkoon sopivat hyvin kuppikiven läheisyyteen. Huomio kiinnittyy myös siihen, että

Bilundin inventointiraportin mukaan kuppikiven sijaintipaikan nimenä on ollut *Halmanaita*; ei liene mahdotonta, että tämäkin on alun perin kuulunut paikkaan liittyvään kalma-alkuiseen nimistöön.

Tarkastin 26.7. 2001 mainitun kuppikiven sijaintipaikalla (x=6845 01; y=4486 77) olevan pellon pohjois-, luoteis-, länsi- ja lounaispuoleisia metsiä, joskin melko suppealta alalta n. 50 metrin etäisyydeltä pellon reunasta. Luoteispuoleinen metsä on ojitettu ja ryteikköinen ja siellä kasvoi nuorta koivikkoa. Paikalla oli myös epämääräisiä pieniä kivikasoja. Länsipuoleinen metsä on tiheätä ryteikköä, jossa havainto-olot olivat olemattoman huonot. Yksi pieni ja matala ilmeinen kaskiröykkiö näkyi olevan kuppikiven eteläpuoleisessa tasaisessa metsässä jo lähellä Rantalaan menevää tietä. Pelto oli nurmella. Mitään kalmistoon viittaavaa en tarkastetuilla alueilla havainnut. Rautjärven alkuperäinen ranta erottuu alueella melko huonosti, mikä sekin vaikeutti yleiskuvan saamista alueesta.

Kalmistoon kohteessa viittaavat epämääräiset kaiveluhavainnot ja epämääräinen perimätieto, ehkä vahvimmin paikannimi. Tietojen yhdistämisessä ja tarkassa paikallistamisessa on ongelmia. On kuitenkin pidettävä hyvin mahdollisena, joskaan ei varmana, että paikalla on ollut kalmisto n. 100 metriä hävitetystä kuppikivestä lounaaseen.

Kohteen koordinaatit on merkitty Bilundin ja Paakkisen sanallisen kuvauksen ja Tarnalan kyläkirjan kartan perusteella (n. 100 metriä kuppikivestä lounaaseen).

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus

Mv-negatiivit ei kuvattu
Diapositiivit ei kuvattu

Kartta 6

Inventointinumero 28

Kunta, kylä, nimi **PARIKKALA JOENSUU KANGASPEUHKURI**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto?
Ajoitus historiallinen aika?

Peruskartta 4124 07+10 Saaren kirkonkylä
Koordinaatit **x** = 6830 31 **y** = 4483 18 **z** = n. 105 (päärakennus)

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut?

Sijainti Parikkalan kirkosta 10,6 km itäkoilliseen

Inventointihavainnot

Rosengren (1882:38) kirjoittaa Kurkijoen kihlakunnan inventointikertomuksessaan, että "Joensuun kylässä, Matti Peukurin talon (N:o 2) luona on ilmestynyt ihmisluita hiekkaa otettaessa". Joensuun kylän Kalmistonmäkeen (ks. kohde 6) liittyvän kantatilan rekisterinumero on karttojen mukaan ollut 5 (ks. myös Juvonen 1996:748), joten maininta ei näytä viittaavan ao. paikkaan. Näyttää selvältä, että Rosengren tarkoittaa Kangaspeuhkurin kantatilaa, jonka alkuperäinen rekisterinumero näyttää olleen 2, ja jossa on Parikkalan historian mukaan isännöinyt ainakin vuonna 1896 Matti Peuhkuri (isännästä ja karttojen ohella rekisterinumerosta ks. Juvonen 1996:748). Kartoista päätellen kantatilan paikka on nykyinen Kangas-niminen talo; vielä vuoden 1934 pitäjänkartassa talon nimi on Kangaspeuhkuri.

Kävin paikalla 30.7. 2001. Talon emäntä ei ollut kuullut luulöydöistä tai muusta hautapaikkaan viittaavasta. Ympäristöä tarkastaessani kiinnitin huomiota talon pohjois-luoteispuolella sijaitsevaan matalaan kaunispiirteiseen kumpareeseen (x=6830 44; y=4483 12), josta on otettu hiekkaa ilmeisesti pitkän ajan kuluessa. Kumpareen laajuus on n. 30 x 40 m. Se on länsisivultaan jyrkkä ja itäsivultaan hyvin loiva. Paikalla on kaksi ulkorakennusta, joita rakennettaessa ei maata liene kaivettu, sen sijaan kumpareen luoteisnurkasta oli melko hiljan otettu hiekkaa; leikkauksessa ei näkynyt mitään erikoista, maa oli hienoa hiekkaa. Paikka sopisi mielestäni erinomaisesti kalmistoksi ja myös Rosengrenin kuvaukseen. Kumparetta ympäröivät pellot oli hiljan istutettu koivulle, havainto-olot olivat parimetrisen horsmikon vuoksi niillä olemattomat.

Kankaan talon länsipuolella (x=6830 34; y=4483 04) oli toinen laakea, metsäinen kumpare. Paikalla kasvoi harvaa koivikkoa, maaperästä en saanut havaintoa. Muinaisjäännökseen viittaavaa ei näkynyt.

Kävin samana päivänä myös Kuusela-nimisessä talossa, joka näyttää olevan lohkottu samasta kantatilasta nro 2. Sielläkään eivät vanha tai nuori isäntä eivät hautapaikka-asiaa tunteneet. Kalmistoon viittaavaa perimätietoa tai nimistöä ei Rosengrenin mainitsemaan kohteeseen siis tiettävästi liity. Lähin vesistö on pieni Ruimunlampi n. 150 metriä ensin mainitusta kumpareesta itäkoilliseen.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus

Mv-negatiivit ei kuvattu
Diapositiivit ei kuvattu

Kartta -

Inventointinumero 29

Kunta, kylä, nimi **PARIKKALA JOUKIO RISTIHARJU**

Muinaisjäännöstyyppi ruumishauta?
Ajoitus

Peruskartta 4123 06 Parikkala
Koordinaatit **x** = 6824 84 **y** = 4475 40 **z** = 80-85 (epätarkka sijainti)

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto tuhoutunut?

Sijainti Parikkalan kirkosta noin 2,6 km kaakkoon

Inventointihavainnot

Etsiskellessäni Parikkalan Tiviän kalmistoa haastattelin 15.10. 2001 mainitun kylän Aittomäen talon emäntää Eeva-Liisa Repoa. Hän kertoi, että Tiviänlammen vastakkaiselta puolelta, Joukion ja Kangaskylän rajamailla olevasta Ristiharjusta ovat noin 65 vuotta sitten pikkupojat kaivellessaan löytäneet tien leikkauksesta hiekkamaasta luita, jotka löytymisen jälkeen arvioitiin ihmisen luiksi. Löytöpaikka on tien itäpuolella kohdassa, jossa tie nousee harjulle, suurin piirtein koordinaattien osoittamassa kohdassa.

Paikkaa en inventoinnin yhteydessä tarkastanut.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus

Mv-negatiivit ei kuvattu
Diapositiivit ei kuvattu

Kartta 9

Inventointinumero 30

Kunta, kylä, nimi **PARIKKALA RASVANIEMI MIIHKAMÄKI**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto?
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4124 07+10 Saaren kirkonkylä
Koordinaatit **x** = 6831 22 **y** = 4484 33 **z** = n. 105

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Parikkalan kirkosta 12,2 km koilliseen

Inventointihavainnot

Rosengrenin (1882:38) mukaan "Rasvaniemen kylässä on tietä tehdessä ilmestynyt ihmisluita". Vilska (1926:53, ei lähdeviitettä) mainitsee, että "Rasvaniemellä eräässä mäenrinteessä, jossa nyt on maantienleikkaus" on ollut "hautauspaikka".

Selvittelin Rasvaniemen kalmiston sijaintia 15.10. 2001 kylän taloista järjestelmällisesti kyselemällä. Mustakallio-nimisessä talossa ei luulöydöistä tiedetty. Isäntä kuitenkin arveli, että jos on kyse maantiestä, ei tarkoiteta ns. Tyrjän rantatietä, vaan todennäköisesti Intsilän kautta Parikkalan kirkolle menevää tietä, sillä ensin mainittu on vielä myöhään ollut hyvin vaatimaton. Myöskään Multamäen tai Kotilan taloissa ei luulöydöistä tiedetty. Rinneojan talossa Martti Siitonen-niminen isäntä kertoi aiemmilta sukupolvilta kuulleensa, että tilan mailta löytynyt (ilmeisesti hiekanotossa) luita, muttei tiennyt ajankohtaa tarkemmin. Löytöpaikka sijaitsee talon länsipuolella olevan Miihkamäen itäreunassa koordinaattien osoittamassa kohdassa. Muuta paikkaan liittyvää perimätietoa ei hänellä ollut, mutta arveli, että kenties siihen oli haudattu "laukkuryssiä".

Tarkastin löytöpaikkaa lyhyesti samana päivänä. Mäen itä- ja kaakkoisrinteessä, Majaanlammelle johtavan tilustien länsipuolella, oli eri-ikäisiä hiekkakuoppia; viimeksi hiekkaa on otettu melko hiljan. Tien vieressä oli myös vanha maakellari. Tilustien itäpuolella on pieni kumpare, josta on myös otettu hiekkaa. Kuoppien leikkauksissa tai ylempänä mäen rinteessä en havainnut mitään hautoihin viittaavaa. Avoimina olleilla hiekkaisilla kohdilla havainto-olot olivat melko hyvät, mutta suurin osa mäestä oli täysin peitteistä; mäelle on hiljan istutettu koivikkoa. Mäen itäsivulla, vähän korkeimmasta kohdasta alaspäin, oli pari metriä halkaisijaltaan oleva kuoppa, ehkä tervahauta tai pyyntikuoppa.

Mäeltä on näkyvyys Tyrjänjärvelle. Sen ranta on nykyisin noin 850 metrin päässä lännessä, mutta ennen laskua se on ollut hieman lähempänä, noin 600 metrin päässä. Läheinen Rasin talo oli autiona.

On mahdotonta varmuudella sanoa, ovatko Rosengrenin ja Vilskan mainitsemat luulöydöt peräisin nyt tarkastetulta mäeltä. Tämä on kuitenkin täysin mahdollista, sillä Miihkamäen kaakkoisosan sivuitse kulkeva Parikkalan kirkolta Saarelle kulkeva tie on (toisin kuin siis Tyrjän rantatie) vanha ja merkitty esimerkiksi vuonna 1877 tehtyyn Parikkalan pitäjän karttaan (ks. Juvonen 1996, takakannen kartta). Paikka sopii muutenkin Rosengrenin ja Vilskan kuvauksiin. Kohteeseen ei liity perimätietoa ortodoksisuudesta.

Koska ei ole varmaa, ovatko luulöydöt peräisin samasta kohteesta ja koska nyt tarkastettuun mäkeen ei liity muita tietoja hautaamisesta, ei paikkaa ainakaan suojelun näkökulmasta liene syytä pitää kiinteänä muinaisjäännöksenä. Mahdotonta ei liene sekään, että kyse on yhdestä ainoasta 1800-luvun lopun luulöydöstä, josta on muistitieto säilynyt nykyiselle isännälle asti.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus

Mv-negatiivit ei kuvattu
Diapositiivit ei kuvattu

Kartta 17

Inventointinumero 31

Kunta, kylä, nimi **PARIKKALA TIVIÄ**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto?
Ajoitus historiallinen aika?

Peruskartta 4123 06 Parikkala
Koordinaatit **x =** **y =** **z =**

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto

Sijainti

Inventointihavainnot

Rosengrenin kihlakuntainventoinnissa (1882:38) kerrotaan: "Tiviän kylässä, Matti Naukkarisen maalla (N:o 2) on löydetty joitakuita ihmisluita". Muita vanhoja tietoja kohteesta ei ole.

Etsiskelin Tiviän kalmistoa 15.10. 2001 Rosengrenin mainitsemien tilatietojen perusteella. Sillankorva-nimisessä talossa (Rno 2:4) ei tiedetty asiasta, mutta arveltiin, että Lakovaaran talossa asuva Helmi Naukkarinen saattaisi tietää vanhoista asioista.

Haastattelinkin samana päivänä Lakovaaran talossa juuri 99-vuotissyntymäpäiväänsä viettänyttä Helmi Naukkarista (o.s. Anttonen, s. 10.10.1902). Hän kertoi olevansa kotoisin puolen kilometrin päässä sijaitsevalta Aittamäen (peruskartassa Aittomäki) tilalta ja asuneensa Lakovaaran talossa vuodesta 1928. Hän kertoi lapsena ja nuorena ehdottoman varmasti kuulleensa puhuttavan Tiviän kylässä olevasta "vanhasta hautuumaasta", muttei enää varmuudella muistanut, missä se on sijainnut. Hän kuitenkin muisteli, että mahdollisesti se olisi sijainnut läheisellä Lakovaara-nimisellä laajalla metsäalueella, "Naukkarisen Lakovaarassa", samannimisen talon lounaispuolella. Karttojen mukaan alue on kantatilan nro 4 maita, jotka Helmi Naukkarisen mukaan ovat Naukkarisen suvun omistuksessa. Muuta perimätietoa hänellä ei muistamastaan hautapaikasta ollut.

Mainitun Aittomäen talon emännällä Eeva-Liisa Revolla ei ollut kalmistosta suoranaista tietoa, mutta hän totesi, että aikoinaan Parikkalan-Elisenvaaran rautatien rakennustöissä on vanhan asutuksen kannalta lupaavasta alueesta Tiviänlammen itärannalla tuhoutunut huomattava osa. Mainittakoon, että Aittomäen talon luota tunnetaan kivikautiseen ja historialliseen asutukseen viittaavaa löydöstöä (Bilund 1994-95:104). Myös käyntini yhteydessä Repo esitteli tilan pihapiiristä löytynyttä hallussaan olevaa historiallisen ajan aineistoa, mm. karjalaisen keramiikan reunapalan sekä pari venäläistä rahaa, joista vanhin oli vuodelta 1784.

Helmi Naukkarisen perimätieto näyttäisi tilannumeroiden osalta olevan ristiriidassa Rosengrenin tietojen kanssa. Juvosen (1996:792) mukaan kantatilalla nro 2 on ainakin vielä 1860-luvulla asunut Soikkeleita, ei Naukkarisia; vuonna 1876 sen sijaan mainitaan Matti Naukkarinen kantatilalla nro 4. Näyttääkin mahdolliselta, että Rosengrenille on sattunut virhe. Kyseessä saattaa kuitenkin olla myös kaksi erillistä hautapaikkaa. Vuoden 1939 pitäjänkartan perusteella on kantatilan 2 maita ollut kyläss noin 3,5 kilometrin pituisella kaistaleella, joten luulöytöjen karkeakin paikallistaminen pelkästään Rosengrenin maininnan perusteella on mahdotonta.

Nykyinen Tiviänlampi (70,5 m. mpy) on ennen Simpeleen laskua ollut yhteydessä Siikalahteen ja pinnaltaan pari metriä nykyistä ylempänä; ranta on ulottunut Lakovaaran juurelle. Lakovaaran laajaa metsäaluetta en inventoinnin yhteydessä tutkinut.

Näyttää selvältä, että Tiviän kylässä on ainakin yksi kalmisto ollut, mutta sen sijainti jäi epäselväksi. Kalmistoon viittaavaa nimistöäkään ei kylästä ilmennyt.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus

Mv-negatiivit ei kuvattu
Diapositiivit ei kuvattu

Kartta -

Inventointinumero 32

Kunta, kylä, nimi **PARIKKALA TYRJÄ KALMISTOMÄKI**

Muinaisjäännöstyyppi ruumiskalmisto?
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4123 09 Tyrjä
Koordinaatit **x** = 6823 34 **y** = 4480 11 **z** = n. 110 (entinen päärakennus)

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Parikkalan kirkosta 7,4 km itään

Inventointihavainnot

Kävin kohteella 25.7. 2001 oppainani maanomistaja Vesa Sikiö sekä kohteesta ilmoittanut Oiva Terävä. Kohde sijaitsee ns. Tyrjän salokylällä; Tyrjän kylän ydinalue jäi viime rauhanteossa Neuvostoliiton haltuun.

Paikalla on melko laakea mäki, jolla on sijainnut Kalmistomäki-niminen talo. Oppaiden mukaan täällä on ollut rakennuksia vielä sotien jälkeen, viimeksi maat ovat olleet laitumena. Nyt paikalla oli enää heinikkoista entistä peltoa ja havainto-olot olivat huonot. Mitään muinaisjäännökseen viittaavaa ei maan pinnalle näkynyt. Perimätietoa kohteen mahdollisesta käytöstä kalmistona ei nykyisillä omistajilla ollut, eikä oppailla ollut tiedossa ketään, kenellä saattaisi kohdetta koskevia tietoja olla. Myöskään tietoa luu- tai esinelöydöistä ei oppailla ollut.

Maanomistaja kertoi maaperän paikalla olevan moreenia ja melko kivistä. Peltojen reunoilla on kuulemma kivirauniota. Maata on peruskallion päällä melko ohuelti. Mäellä on kaksi korkeampaa kohtaa: toinen on peltoa ja toinen kallioinen kumpare sen koillispuolella. Tarkastin jälkimmäistä hieman perusteellisemmin, mutta havainto-olot olivat kasvillisuuden, lähinnä saniaisten ja istutettujen mäntyjen, vuoksi hyvin heikot. Kalliomäeltä oli hieno näköala. Sen rinteet vaikuttivat hautapaikaksi sopivilta, päällä oli kallio pinnassa aivan turpeen alla.

Kohde mainitaan myös nimiarkiston aineistossa: "*Kalmistomäki*. Mäestä on löydettävissä jälkiä vanhasta kreikk. -katolisesta kalmistosta". Samalla mäellä on sijainnut samanniminen talo (NA, Parikkala, Heikki Leskinen 1953). Ao. nimilapun kartta viittaa tähän paikkaan ja siihen näyttää viittaavan myös toinen maininta: "*Kalmistomäki*. eräs mäki Tyrjän salokylällä" (NA, Parikkala, Tauno Soikkeli 1957, ei karttaa). Myös maanomistaja piti oikeana muotona Kalmistomäki-muotoa (ilman genetiiviä).

Mahdollisen kalmiston tarkempi paikka ei käynnin yhteydessä selvinnyt. Kohteen koordinaatit on ylle merkitty nimiarkiston (Heikki Leskinen 1953) kartan ja vuonna 1939 painetun topografikartan perusteella tilan päärakennuksen kohdalle.

Tiedot paikalla mahdollisesti olleesta kalmistosta rajoittuvat paikannimeen ja yhteen nimiarkiston mainintaan, eikä paikkaa mielestäni voi pitää varmana kalmistona. Myös mäen sijainti kaukana vesistöistä on kalmistolle poikkeuksellinen, eikä maaperäkään vaikuta hautauksiin erityisen otolliselta.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus

Mv-negatiivit	ei kuvattu
Diapositiivit	ei kuvattu
Kartta	18

5.4. Kirkonpaikat

Inventointinumero 33

Kunta, kylä, nimi **UUKUNIEMI KUMPU SÄÄSSYNÄNMÄKI**

Muinaisjäännöstyyppi kirkonpaikka
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4124 12 Lentteenselkä
Koordinaatit **x** = 6850 88 **y** = 4490 64 **z** = n. 125 (mäen korkein kohta)

Aiemmat tiedot tark. Esa Laukkanen 8.8. 1989 (Laukkanen 1989e)
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut?

Sijainti Uukuniemen kirkosta 9,8 km länsilounaaseen

Inventointihavainnot

Kummun kylän keskellä sijaitsevaan Säässynänmäkeen liittyy vahvaa perimätietoa. Esimerkiksi Killisen (1889:42) mukaan paikalla on ollut "'venäläinen' säässynä ja hautausmaa". Paikalla 1600- ja 1700-luvuilla ollut tsasouna tulee esille myös tuomiokirjoissa (ks. Hirvonen 1936:32-35).

Kävin paikalla 23.7. 2001 yhdessä Olavi Ahokkaan kanssa. Talonväki ohjasi talonsa takana sijaitsevalle Säässynänmäelle todeten sen vanhaksi kirkonpaikaksi. Mahdolliseen kalmistoon liittyvää perimätietoa heillä ei ollut. Mäki on peltojen ympäröimä, melko jyrkkäpiirteinen, päältä varsin pienialainen, Tarnalaan vievän kylätien itäpuolella olevalta korkeimmalta tasaiselta kohdaltaan ehkä 20 x 30 metriä. Mäki on kylässä keskeinen ja näköala hyvä. Ennen Kummunlammen laskua paikka on ollut veden äärellä, korkeintaan 200 metrin päässä rannasta. Maanomistajien asuinrakennus on mäen koillisrinteessä n. 50 metrin päässä sen laesta. Mäen rinteessä, lähes sen päällä, on myös vanhahko ulkorakennus. Mäellä kasvaa heinikkoa, muutamia isoja kuusia ja muutama pihlaja.

Mäellä tai sen ympäristössä ei ollut havaittavissa hautoihin tai rakennukseen viittaavia merkkejä. Mäen päällä kallio on hyvin lähellä maanpintaa, muutaman kairanpiston perusteella joissakin paikoissa näkyy maata olevan parikymmentä senttiä; mäen päällä ei siis näytä olevan hautauksille sopivaa maata. Maaperä on lähinnä hiesua ja melko kivistä. Sen sijaan korkeimman kohdan kaakkois- ja itäpuolella on hieman matalampi kumpare, joka näyttäisi olevan hautauksille sopivampaa maastoa; kohta oli tarkastuksen yhteydessä nurmella olevaa peltoa, joten havainto-olot siellä olivat huonot.

Mäen lounaissivu on varsin jyrkkä ja hautauksille todennäköisesti sopimaton. Eteläpuolinen rinne on myös jyrkkä, mutta sen käyttö hautauksiin ei ole poissuljettu. Rinteen tähän osaan oli kerätty pellolta runsaasti kiviä, mikä vaikeutti havainnointia. Paikalle kasatuista kivistä osa on teräväkärkisiä laakakiviä muistuttaen ainekseltaan, kooltaan ja muodoltaan Uukuniemen Papinniemen kalmiston hautakiviä. On kuitenkin mahdotonta varmuudella sanoa, onko kasattujen kivien joukossa hautakiviä, mutta se on periaatteessa mahdollista. Myös mäen etelä- ja lounaispuoliset pellot olivat nurmella. Mäkeä ympäröivien peltojen maaperä näyttää olevan hiesua tai hiekansekaista multaa.

Kylätien itäpuolisesta leikkauksesta, mäen länsireunasta, poimin kolme palaa keramiikkaa (TYA 797:1-3). Mäen lounaispuolista peltoa tarkastettiin suppeasti metallinpaljastimella, mutta tuloksetta. Vanhaan asutukseen mahdollisesti liittyviä kasveja ei paikalla havaittu. Lisäksi tarkastettiin kuppien varalta, mutta tuloksetta, Säässynänmäen itäpuoliselta pellolta nähtävästi raivattuja muutamia isompia maakiviä.

Mielenkiintoista on, että Killinen (1889:42) mainitsee mäellä tsasounan lisäksi olleen myös hautausmaan, mutta saman kylän Kalmisto-nimistä kohdetta (ks. kohde 1) hän ei mainitse lainkaan. Saattaa olla, että Killinen on paikalla käymättä yhdistänyt kahta lähekkäistä paikkaa koskevat perimätie-

dot yhteen mäkeen. Mainittakoon, että myöskään Ensio Vanhasen (ks. kohteen 1 kuvaus) tiedon mukaan ei ole koskaan puhuttu, että Säässynänmäellä olisi hautoja. Vanhanen kertoi 24.7. 2001 edelleen, että perimätiedon mukaan Säässynänmäen kirkon kellot on haudattu läheisen ns. Luaniinkallion alapuoliseen lähteeseen.

Vaikka paikalla ei ole mitään maan päälle näkyvää merkkiä kirkonpaikasta, eivätkä nyt löytyneet keramiikanpalatkaan välttämättä sellaiseen liity, ovat kirkkoon viittaavat tiedot niin selviä, että paikkaa on pidettävä kiinteänä muinaisjäännöksenä. Maaperässä saattaa olla merkkejä myös itse kirkkorakennuksesta. Paikannimestä ks. myös NA, Raija Hannonen 1961.

Inventointilöydöt TYA 797:1-3

Suojelu
Luokitusehdotus II

Tila
Omistajat
Kiinteistötunnus

Mv-negatiivit TYA 24102
Diapositiivit TYA 323:7

Kartta 2

Inventointinumero 34

Kunta, kylä, nimi **PARIKKALA KINNARNIEMI SAVINIEMI**

Muinaisjäännöstyyppi kirkonpaikka?
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4124 07 + 10 Saaren kirkonkylä
Koordinaatit **x** = 6837 36 **y** = 4480 08 **z** = n. 80 (epävarma sijainti)

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Parikkalan kirkosta 13,5 km koilliseen

Inventointihavainnot

Rosengrenin kihlakuntainvenoinnissa (1882:36-37) kerrotaan, että Poralin kalmiston "Läheisyydessä kerrotaan olleen kirkko, jossa pappi Hiitolasta kävi joka kolmas sunnuntai saarnaamassa".

Porali(nnieme)n talon isäntä Pentti Pääkkönen kertoi 30.7. 2001 allekirjoittaneelle perimätiedon, jonka mukaan kappeli on sijainnut Saviniemen kohdalla pienellä niemekkeellä 200 m rannasta olevalla mäellä alle kilometrin päässä Poralinniemen talolta (nähtävästi suurin piirtein koordinaattien osoittamassa kohdassa). Paikalla ei Pääkkösen mukaan ole jäännöksiä, koska aluetta on viljelty. Läheisen Muukkolan talon maalla on hänen mukaansa Papinnitty-niminen paikka; nimi kuulemma johtuu siitä, että kun Käkisalmesta tuli tänne pappi ratsain söi hevonen ao. niityllä.

Kävin 31.7. 2001 tarkastamassa Saviniemi-nimistä mäkeä koordinaattien osoittamassa kohdassa ja ympäristössä. Rantaan menevän tien luoteispuolella, vanhan rantatörmän päällä on loivapiirteinen kumpare, jossa ympäristö kuusimetsää ja aluskasvillisuus niukkaa. Paikalla oleva Tuulentie-niminen asumus oli autiona. Mäen korkein kohta on tien kaakkoispuolella. Maasto siellä oli nuorten kuusten vuoksi ryteikköistä ja havainto-olot huonot; alueesta oli hyvin vaikeaa saada kunnollista kokonaiskuvaa. Pieniä viljelysraunioita oli alueella useita. Korkeimmalla kohdalla on muutama pienialainen kalliopaljastuma, joista osa sopisi rakennuspaikaksi. Paikka on ollut ennen järvenlaskua niemi; mäki on ollut aivan rannassa.

Kävin 31.7. 2001 myös läheisessä Muukkolan talossa. Isännällä ei ollut tietoa kirkon paikasta, mutta hänen mukaansa Papinniitty-niminen paikka sijaitsee Muukkolan talon kaakkoispuolella (keskeltä niittyä: x=6837 18; y=4480 76). Hän tunsi myös tarinan papin hevosesta.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus

Tila
Omistajat
Kiinteistötunnus

Mv-negatiivit ei kuvattu
Diapositiivit ei kuvattu

Kartta 11

Inventointinumero 35

Kunta, kylä, nimi **PARIKKALA RAUTALAHTI SÄÄSSYNÄMÄKI**

Muinaisjäännöstyyppi kirkonpaikka
Ajoitus historiallinen aika

Peruskartta 4124 04 Särkisalmi
Koordinaatit **x** = 6835 22 **y** = 4479 02 **z** = n. 117,5 (150 metrin tarkkuus)

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto osittain tuhoutunut

Sijainti Parikkalan kirkosta 10,8 km koilliseen

Inventointihavainnot

Vanhassa Parikkalan pitäjänhistoriassa kirjoitetaan: "Rautalahdella on vielä nytkin erään mäen nimi Säässynämäki, muistona säässynästä, joka on ollut kreikkalaiskatolisella ajalla" (Vilska 1926:50).

Yritin selvittää paikan sijaintia 1.8. 2001 Jorosen kalmiston (kohde 15) tarkastuksen yhteydessä. Jorosen kalmistolla oppaana ollut Aatos Wilska ei tuntenut Säässynämäki-nimeä, mutta kertoi kuulleensa, että alueella on joskus ollut kirkko. Jonkin rakennuksen, ilmeisesti kirkon, paikaksi hän osoitti hieman ylempänä samassa rinteessä sijaitsevan peltokappaleen, tarkemmin sen sähkölinjan koillispuolella olevan osan (koordinaattien osoittama paikka). Samana päivänä haastattelemani Jorosen talon emäntä kertoi joskus kuulleensa Säässynämäki-nimen, muttei tiennyt sen sijaintia.

Edelleen samana päivänä haastattelemani Mikko Anttonen (s. 1910) arveli hänkin Wilskan osoittamaa paikkaa tsasounan tai kirkon paikaksi. Paikalla on hänen mukaansa kasvanut isoja kuusia. Tsasounanpaikkaa on hänen mukaansa käytetty vuosikymmeniä myös kokkopaikkana. Hän mainitsi myös *Paholahti-* eli *Paholaisenniemi*-nimisestä paikasta Rautalahden kylässä; tämän kautta olisi Tyrjän tsasounasta tullut pappi Jorosen kalmistolle. Ilmeisesti sen sijaintipaikka on Pyhäniemen lähellä, koska myös tämän nimen Anttonen arveli viittaavan siihen, että siihen on pappi soutamalla saapunut. Anttonen kertoi edelleen, että Rautalahden kylässä on myös *Kirkkallii*-niminen laajahko metsäalue, jossa on "kirkon meininkiä pidetty" ja "pidetty Jumalanpalvelusta". Paikka on sama kuin peruskarttaankin merkitty *Kirkkallio*. Anttonen arveli tämänkin nimen viittaavan ortodoksiaikaan. Samalla seudulla on hänen mukaansa oltu aikoinaan myös sotaa paossa.

Tarkastin Aatos Wilskan osoittaman paikan 1.8. 2001. Paikka on nurmella oleva pelto, jossa havainto-olot olivat huonot. Mitään muinaisjäännökseen viittaavaa ei ollut näkyvissä. Keskellä peltoa on röykkiöitä isojen maakivien juurella; röykkiön kohdalla kasvaa iso monihaarainen mänty ja joitain pihlajia. Pohjoispuoleiseen metsikköön on ilmeisesti kivienraivauksen yhteydessä työnnetty isojakin kiviä. Avoimemman maiseman aikaan näköala on järvelle ollut hyvä ja paikka on kaiken kaikkiaan tsasounalle sopiva.

Kyseessä lienee juuri mainittu Säässynämäki, koska tietoa mistään muusta mahdollisesta tsasounan paikasta ei kylästä tiedossa ole. Aivan varmaa paikannimen ja perimätiedon kuuluminen samaan paikkaan ei kuitenkaan ole.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus II

Tila
Omistajat
Kiinteistötunnus

Mv-negatiivit	TYA 24109
Diapositiivit	TYA 323:13
Kartta	14

5.5. Muut kohteet

Inventointinumero 36

Kunta, kylä, nimi **PARIKKALA KOITSANLAHTI SYRJÄRINNE**

Tyyppi ruumiskalmisto
Ajoitus 1800-luku-

Peruskartta 4123 05 Koitsanlahti
Koordinaatit **x** = 6816 06 **y** = 4471 16 **z** = n. 100

Aiemmat tiedot -
Aiemmat löydöt -

Kunto käytössä oleva kalmisto

Sijainti Parikkalan kirkosta 10,3 km etelään

Inventointihavainnot

Tarkastin kohteen yhdessä koitsanlahtelaisen Aimo Rikkosen kanssa 2.8. 2001. Kalmisto sijaitsee Lavankangas-nimisellä metsäalueella, kaakkoon laskevassa harjurinteessä. Kalmistoa ympäröi kiviaita; sen sisällä kasvoi täysikasvuisia kuusia, koivuja ja mäntyjä; aluskasvillisuus oli lähinnä ruohikkoa. Paikalla on puisia ja kivisiä hautamerkkejä sekä yksi uudehko suorakaiteen muotoisen kivikehän päälle rakennettu grobu. Hautamuistomerkkien vuosiluvuista totesimme, että paikalla on hautauksia ainakin vuosilta 1890-1996.

Erikoisesti kiinnitin huomiota karkeasti muotoiltuun, teräväkärkiseen ja harmaakiviseen hautakiveen, jossa ainoat merkinnät olivat hakatut kirjaimet "MR" ja alleviivattu vuosiluku 1890. Kiven korkeus oli n. 0,5 metriä ja leveys 0,3 metriä (dia TYA 323:14). Merkintöjä lukuun ottamatta se muistutti lähes täydellisesti Uukuniemen Papinniemen ja Saaren Loson kalmiston hautakiviä. Alueella on myös tyypillisiä hautapainanteita, mm. em. hautakiveen liittyen. Kaikki haudat näyttävät olevan koillinen-lounas-suuntaisia (korkeuskäyrien suunta) ja hautakivet niiden koillispäässä. Hautamuistomerkeistä päätellen paikalla on kymmeniä hautoja. Kiviaidan sisällä oli myös yksi luode-kaakko-suuntainen 3-4 metriä pitkä kiviröykkiö; mahdollisesti ennen hautauskäyttöä paikalla on ollut kaskimaa.

Kalmisto on käytössä edelleen. Sinne on vuonna 2002 rakennettu Pietarin ja Paavalin tsasouna kalmistossa 1800-luvulla olleen tsasounan seuraajaksi (ks. Parikkalan Sanomat 27.6. 2002). Timo Lehtosen mukaan (1987, ei lähdeviitteitä) paikalla on ollut "ensimmäinen tsasouna 1790". Kalmisto lienee tullut käyttöön viimeistään sen jälkeen, kun kylän kaksi muuta kalmistoa ovat jääneet pois käytöstä, mutta se saattaa olla vanhempikin.

Inventointilöydöt -

Suojelu
Luokitusehdotus kohde ei ole muinaisjäännös

Mv-negatiivit TYA 24110
Diapositiivit TYA 323:14

Kartta 12

Kartta 2

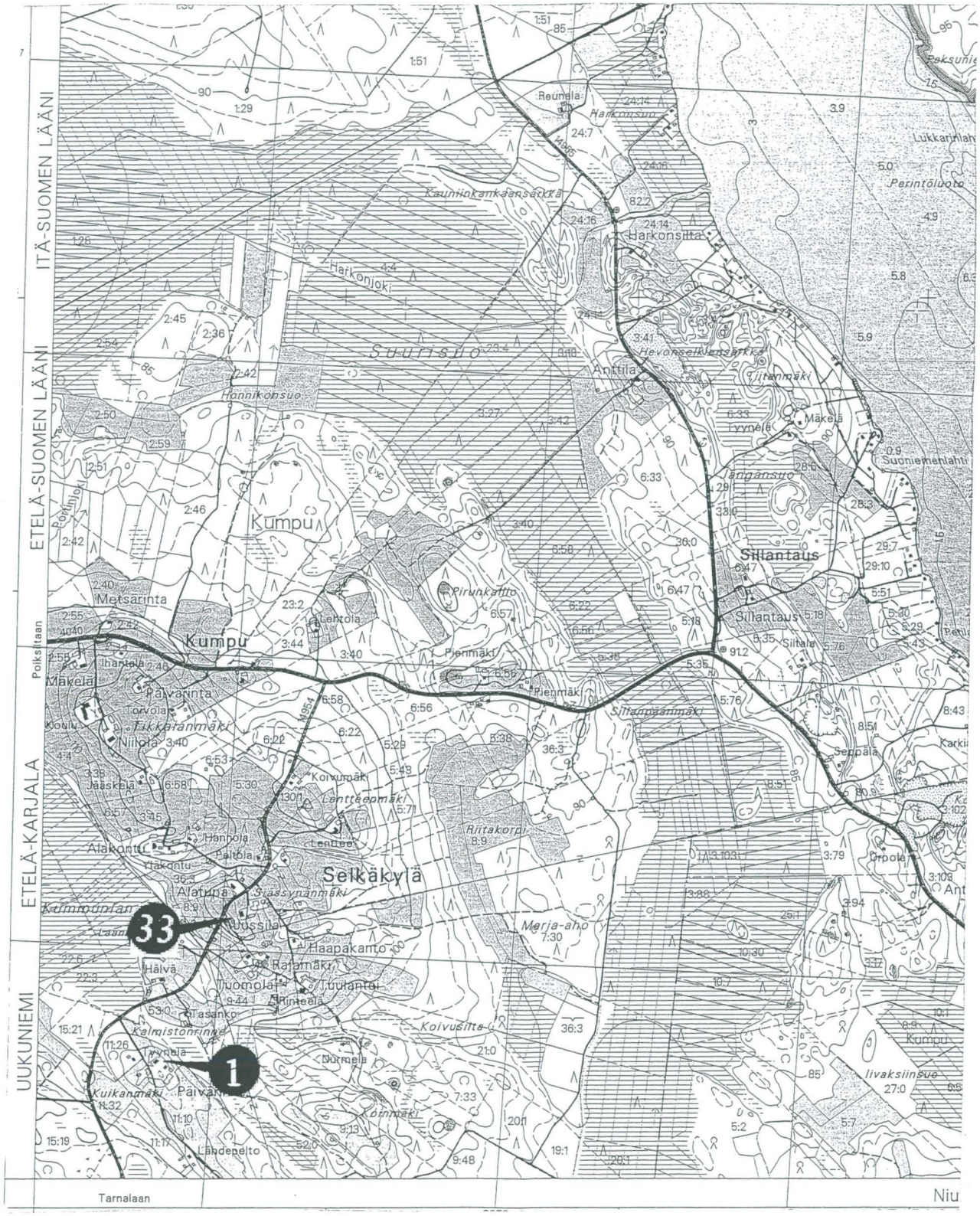

Kohteiden 1 ja 33 sijainti. Ote peruskartasta 4124 12 Lentteenselkä.

Kartta 3

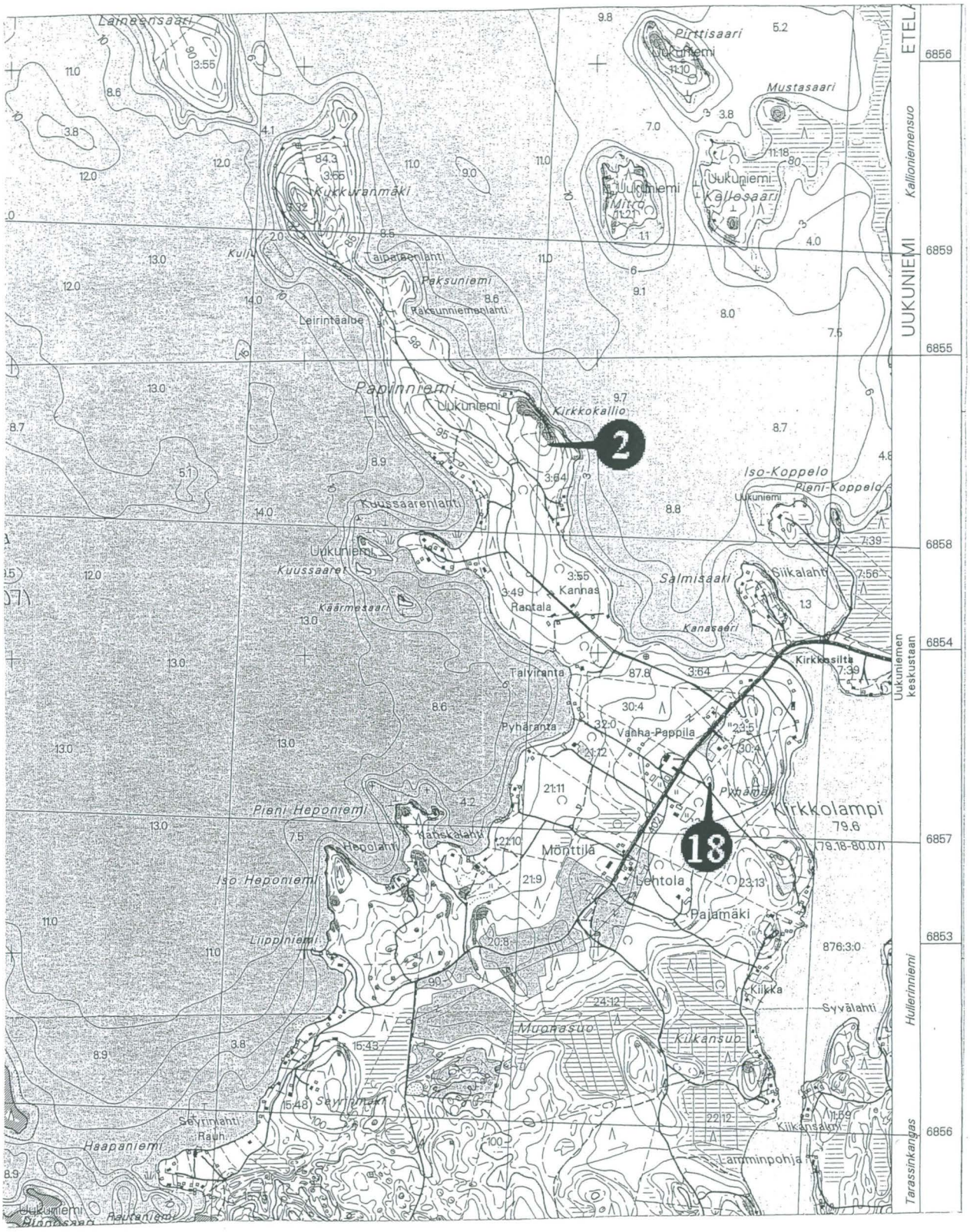

Kohteiden 2 ja 18 sijainti. Ote peruskartasta 4124 12 Lentteenselkä.

Kartta 4

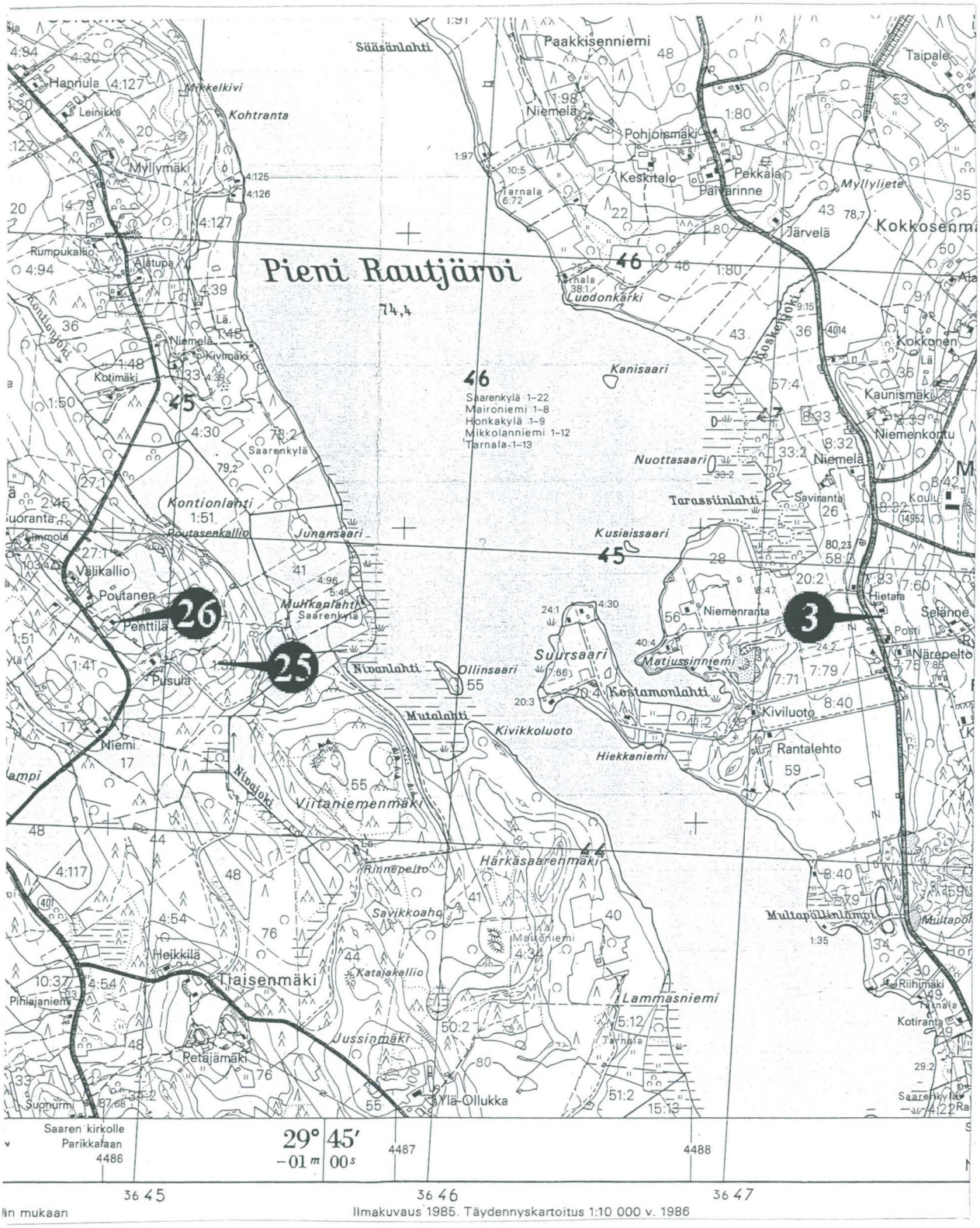

Kohteiden 3 ja 25-26 sijainti. Ote peruskartasta 4124 08 Saari.

Kartta 5

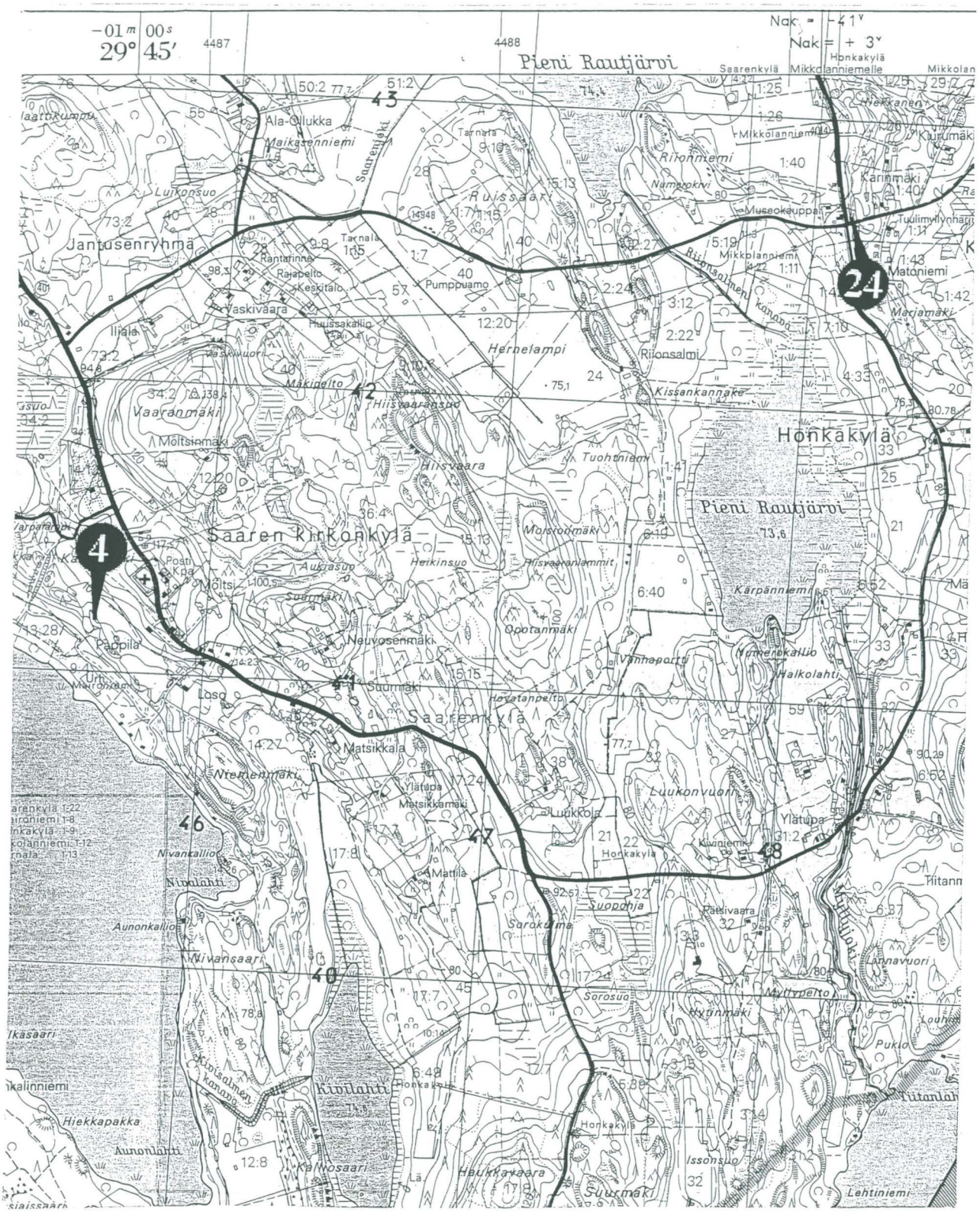

Kohteiden 4 ja 24 sijainti. Ote peruskartasta 4124 07+10 Saaren kirkonkylä.

Kartta 6

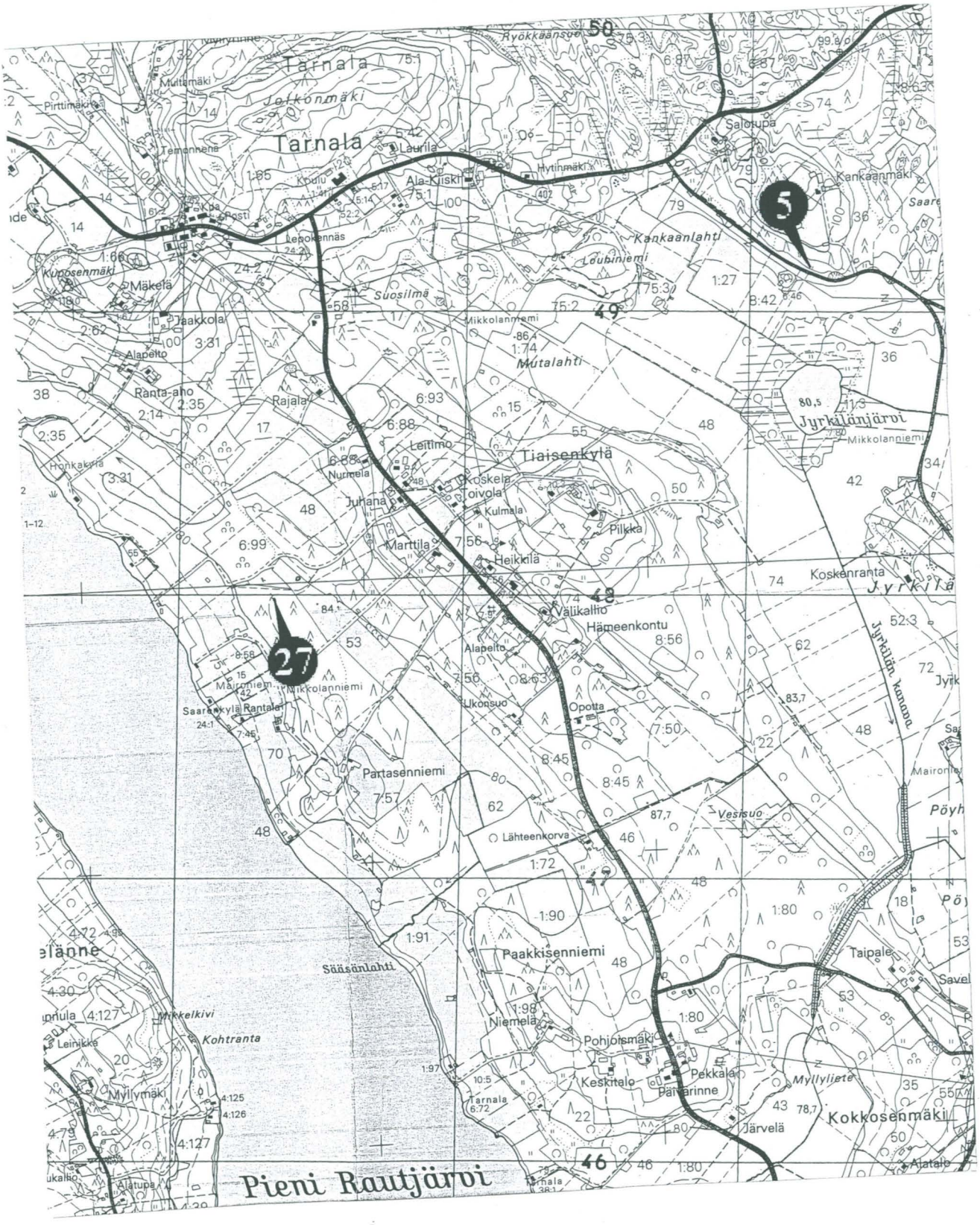

Kohteiden 5 ja 27 sijainti. Ote peruskartasta 412 08 Saari.

Kartta 7

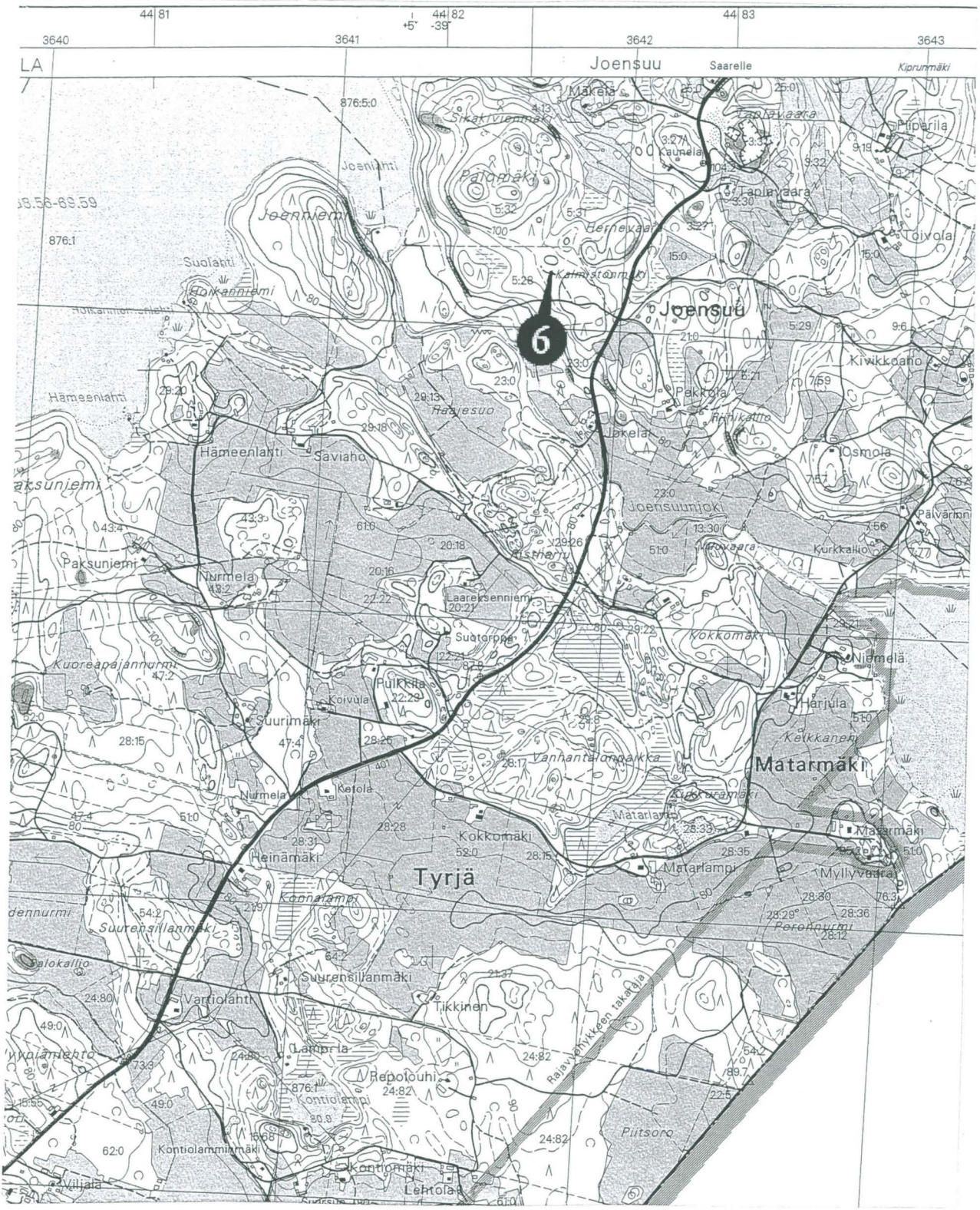

Kohteen 6 sijainti. Ote peruskartasta 4123 09 Tyrjä.

Kartta 8

Kohteen 7 sijainti. Ote peruskartasta 4123 06 Parikkala.

Kartta 9

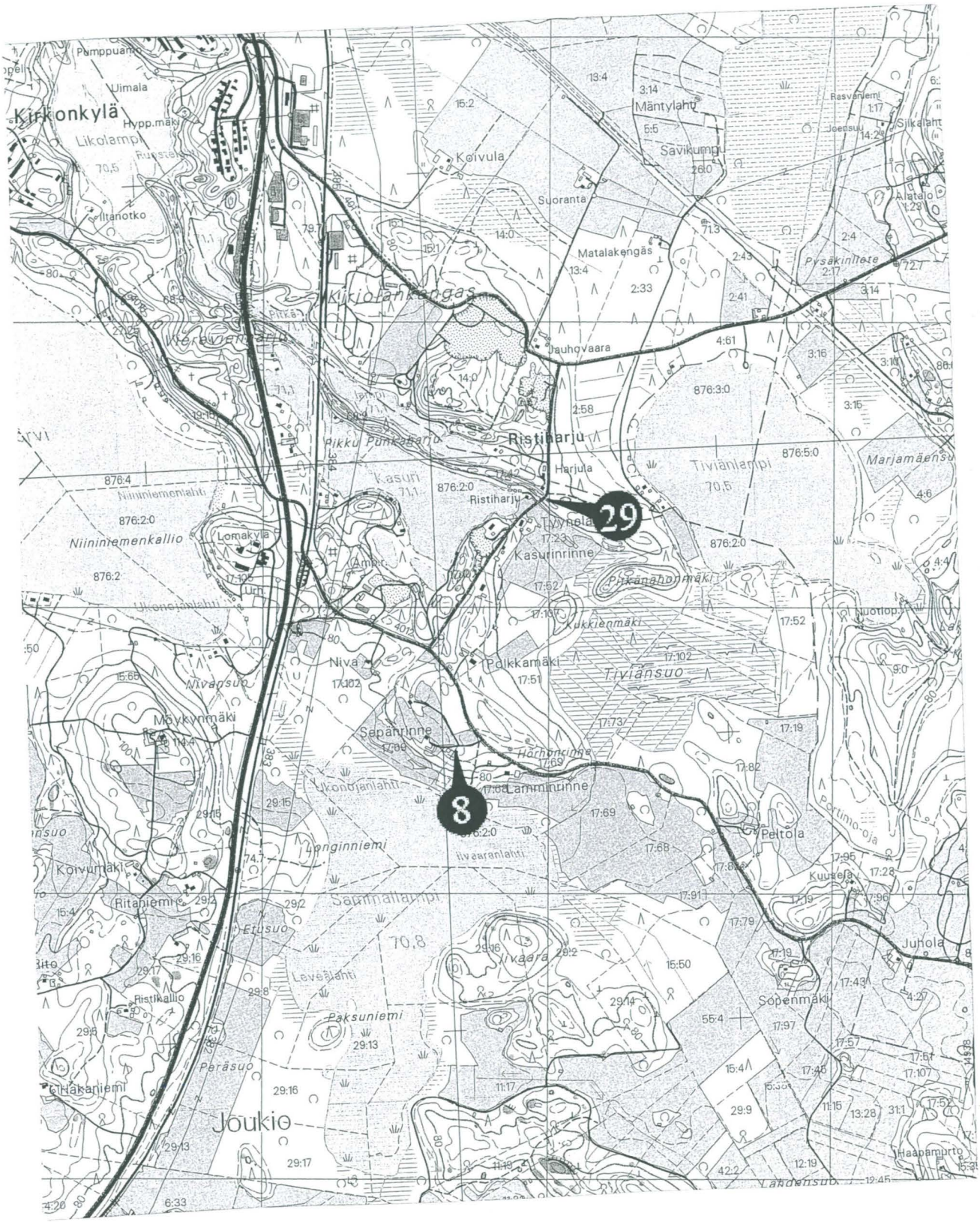

Kohteiden 8 ja 29 sijainti. Ote peruskartasta 4123 06 Parikkala.

Kartta 10

Kohteen 9 sijainti. Ote peruskartasta 4124 04 Särkisalmi.

Kartta 11

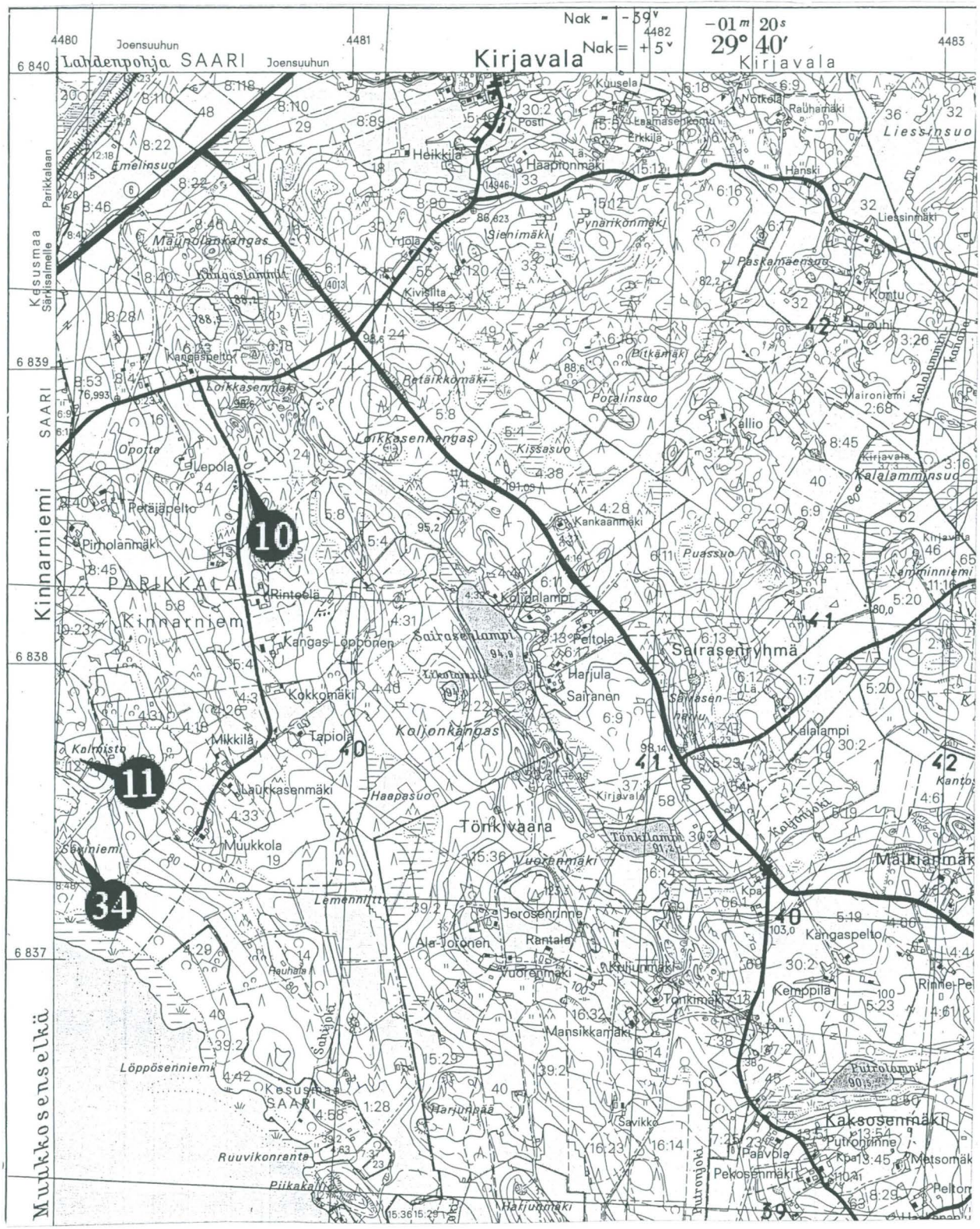

Kohteiden 10-11 ja 34 sijainti. Ote peruskartasta 4124 07 + 10 Saaren kirkonkylä.

Kartta 12

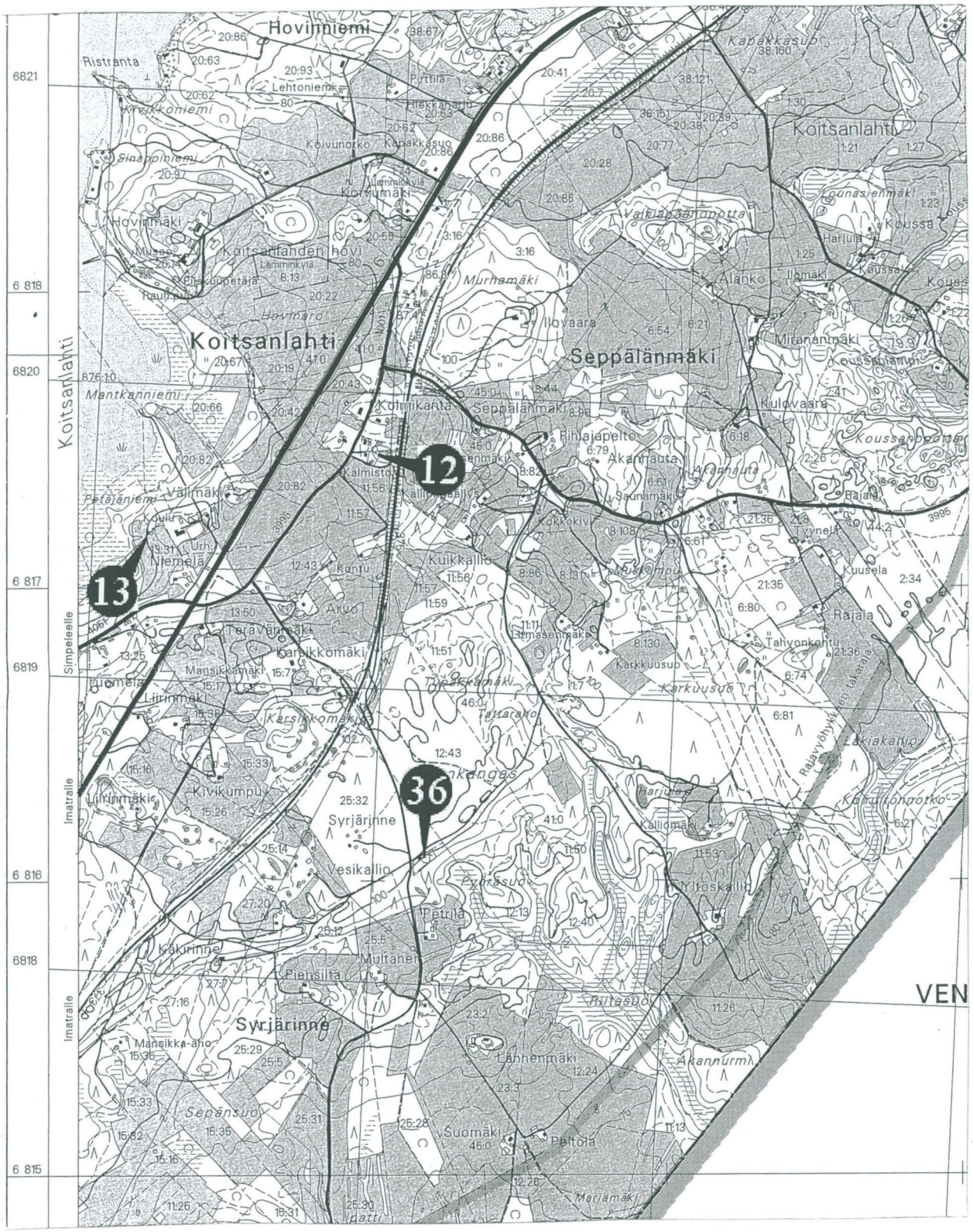

Kohteiden 12-13 ja 36 sijainti. Ote peruskartasta 4123 05 Koitsanlahti.

Kartta 13

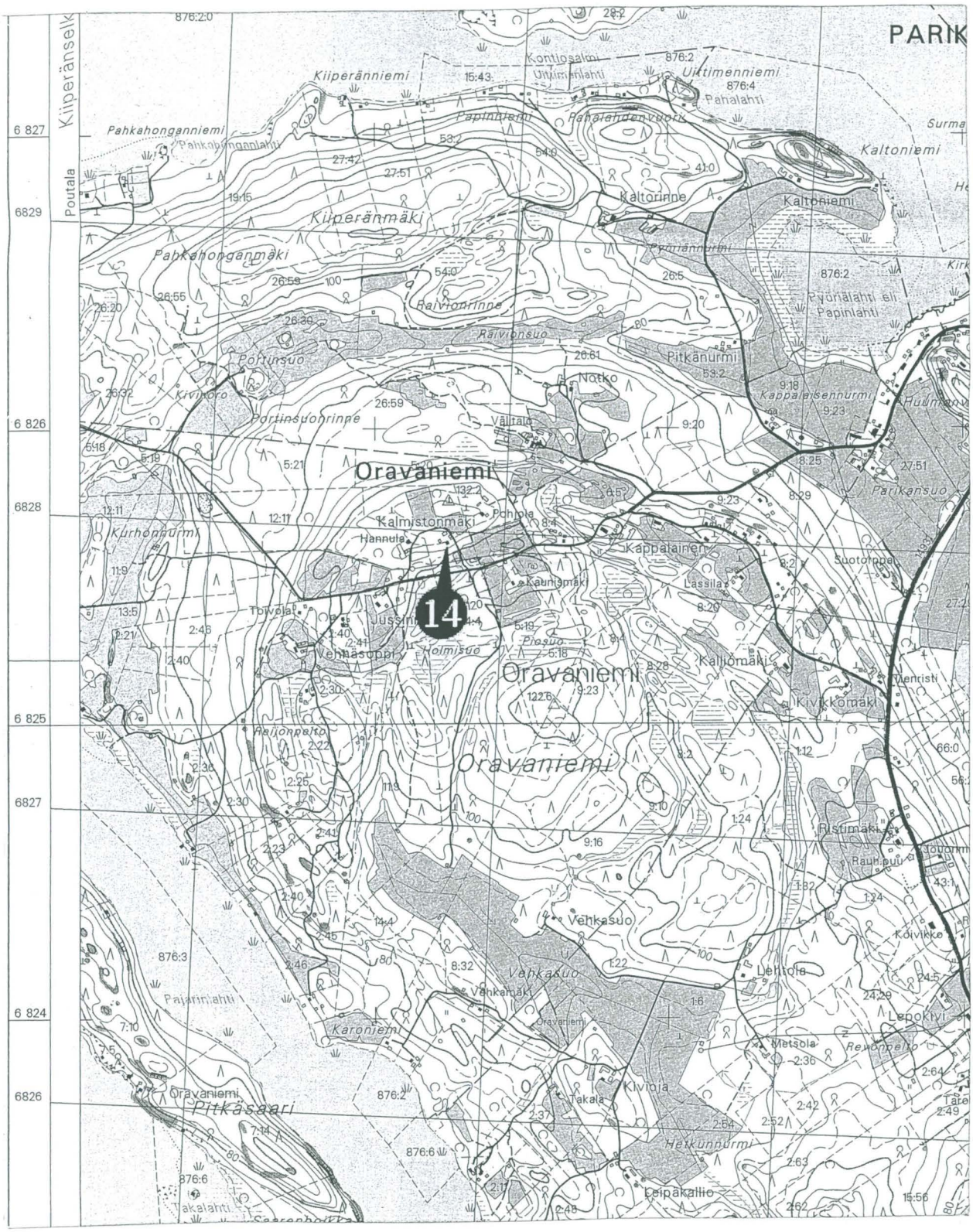

Kohteen 14 sijainti. Ote peruskartasta 4123 06 Parikkala.

Kartta 14

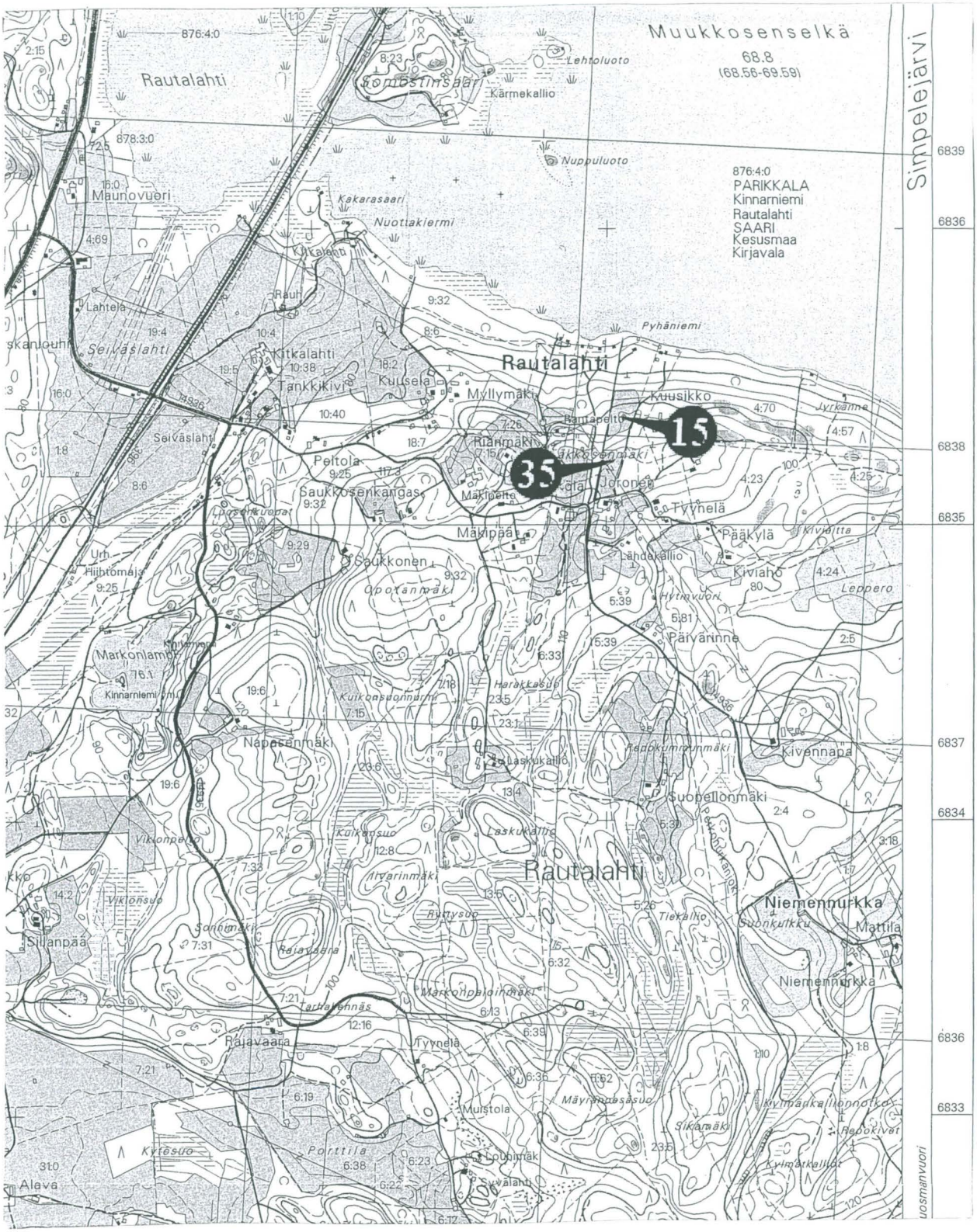

Kohteiden 15 ja 35 sijainti. Ote peruskartasta 4124 04 Särkisalmi.

Kartta 15

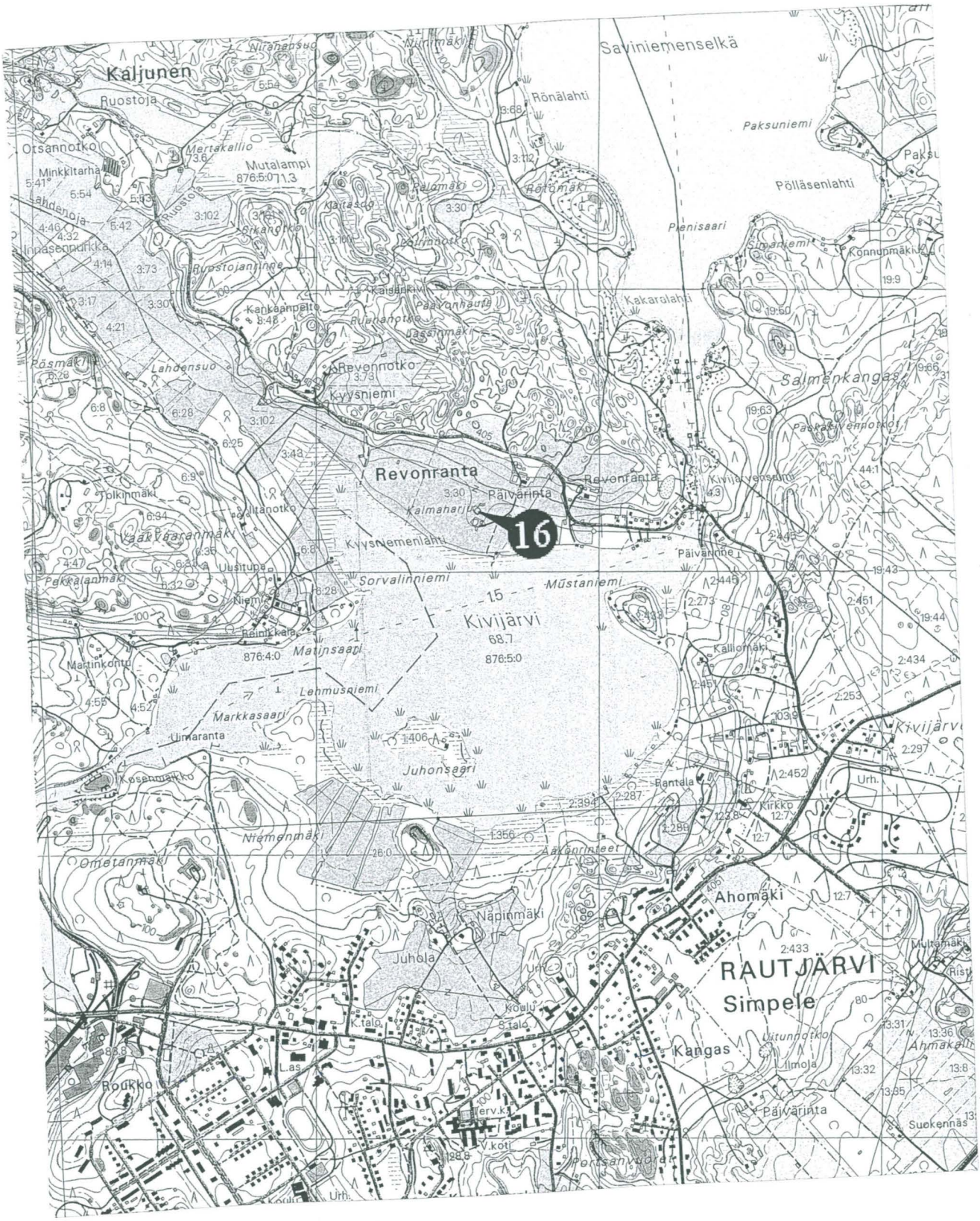

Kohteen 16 sijainti. Ote peruskartasta 4123 02 Simpele.

Kartta 16

Kohteen 17 sijainti. Ote peruskartasta 4123 02 Simpele.

Kartta 17

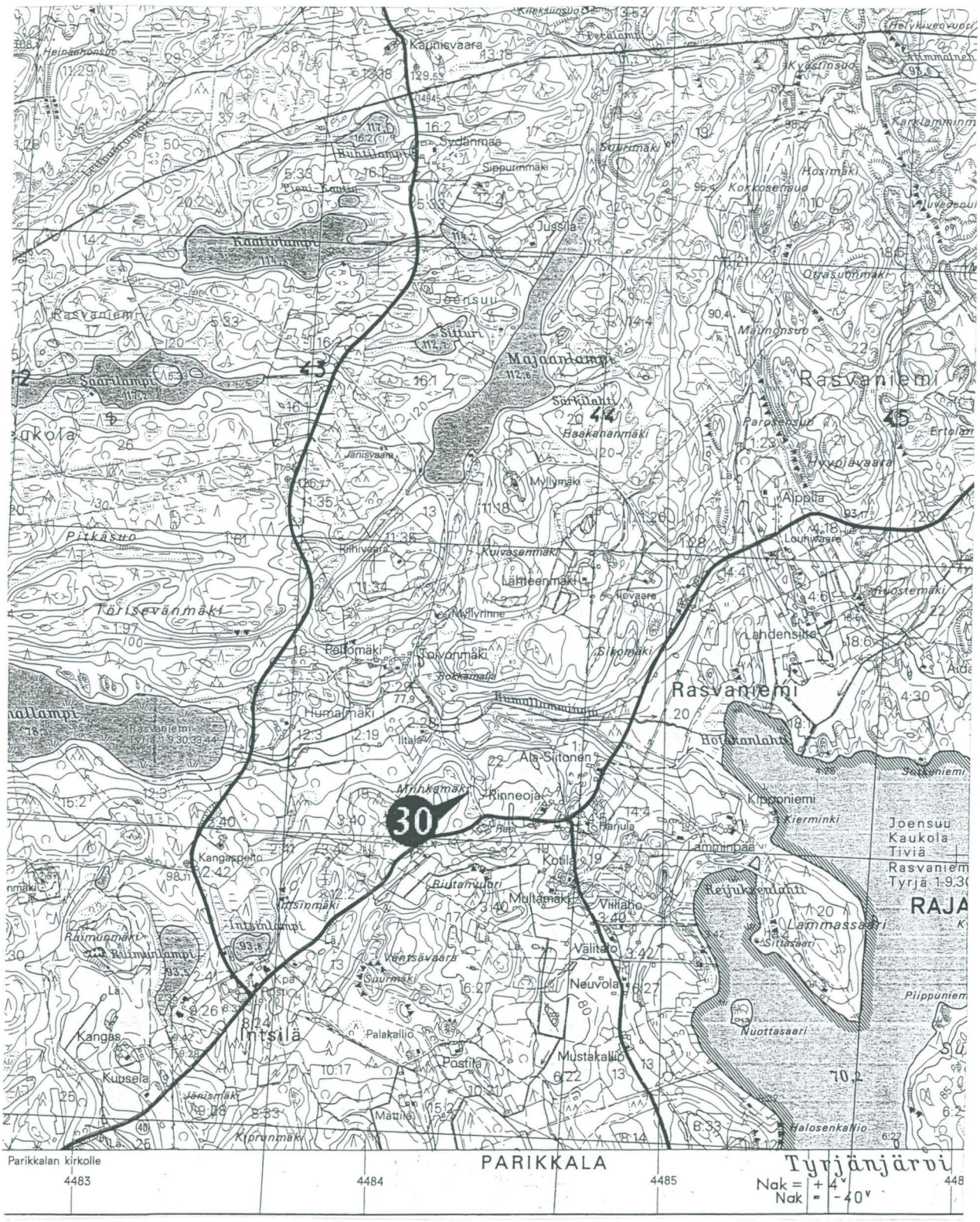

Kohteen 30 sijainti. Ote peruskartasta 4124 07 + 10 Saaren kirkonkylä.

Kartta 18

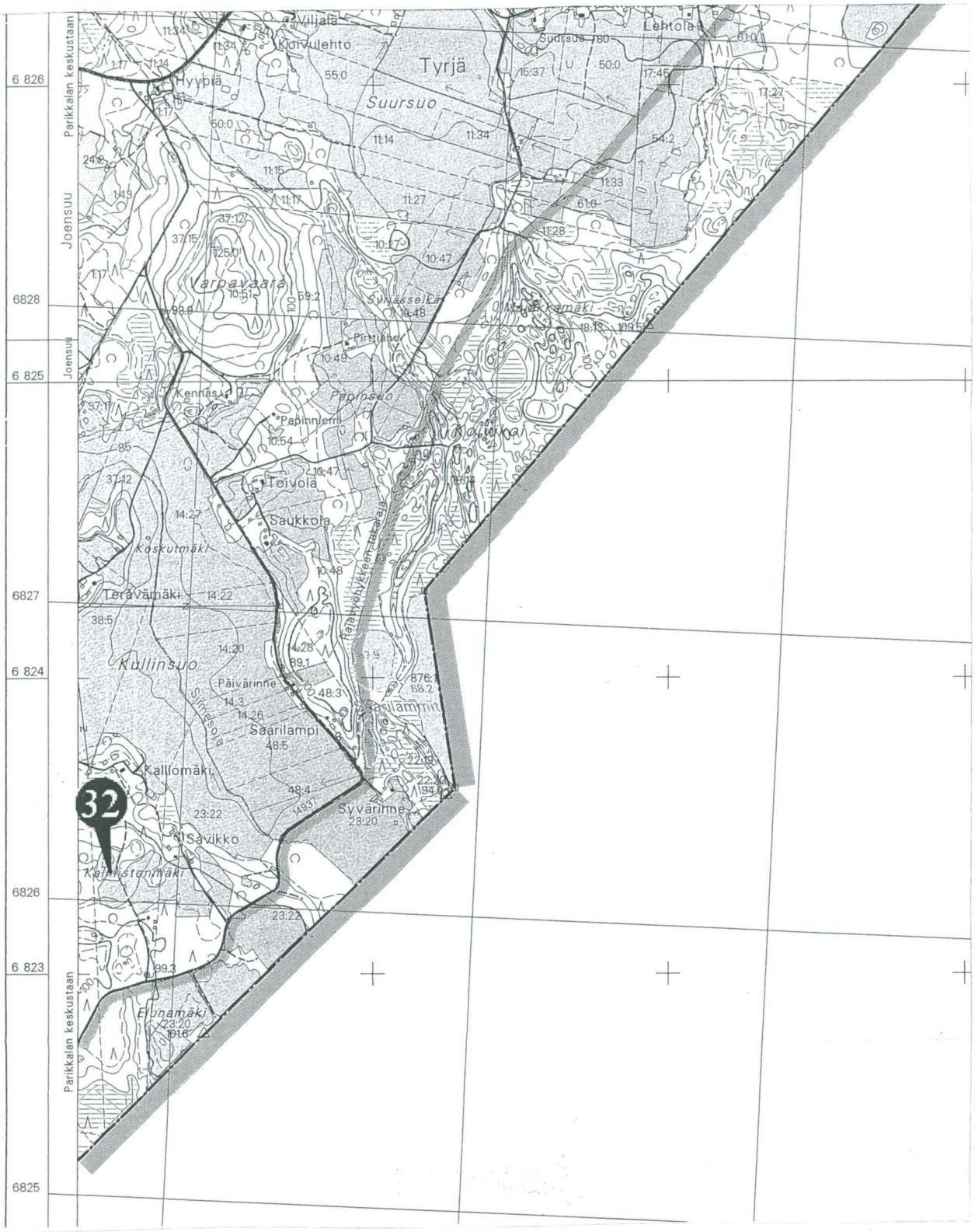

Kohteen 32 sijainti. Ote peruskartasta 4123 09 Tyrjä.

7.1. Inventointiin liittyvät mustavalkonegatiivit

Negatiivikoko 24 x 36. Kuvannut Ville Laakso.
TYA 24097-24114

24097. Rautjärvi Änkilä Kalmanharju. Kahden lähemmän punaisen ulkorakennuksen välissä näkyy päätyä navetasta, jota rakennettaessa luulöytöjä on tehty. Päärakennus jää oikealle. Luoteesta. 15.5. 2001.
24098. Rautjärvi Kivijärvi Kalmaharju. Koillisesta. 16.5. 2001.
24099. Parikkala Joukio Sammatlampi. Nykyinen rukouskappeli vasemmassa reunassa; kirkonpaikka puupinojen ja vasemmanpuolimmaisen männyn kohdalla. Oikealla puiden takana Sammallampi. Luoteesta. 16.5. 2001.
24100. Parikkala Järvenpää Surkko. Kalmistoa männikössä. Vasemmalla Matkamiehen risti, oikealla puiden takana häämöttää Simpelejärvi. Kaakosta. 17.5. 2001.
24101. Saari Saarenkylä Loson kalmisto. Kalmistoa jyrkässä rinteessä. Etualalla männyn juuressa hautakivi. Luoteesta. 11.7. 2001.
24102. Uukuniemi Kumpu Säässynänmäki. Lännestä. 23.7. 2001.
24103. Parikkala Järvenpää Surkko. Mahdollinen hautakivi. 23.7. 2001.
24104. Uukuniemi Kumpu Kalmisto. Perimätiedon mukainen kalmiston paikka nuoria koivuja kasvavassa rinteessä tiilitalon vasemmalla puolella. Luoteesta. 24.7. 2001.
24105. Saari Tarnala Jyrkilä. Vasemmalla navetta, jonka rakennustöissä on löytynyt luita. Hiekkakuoppa edessä tienmutkan takana, Jyrkilänjärvi jää oikealle. Lännestä. 26.7. 2001.
24106. Parikkala Kinnarniemi Poralin Kalmisto. Talon mailta löytyneet kasteristi ja kivitaltta. 30.7. 2001.
24107. Parikkala Kinnarniemi Loikkasen Kalmisto. Luulöytöpaikka maatuneessa hiekkakuopassa kylätien oikealla puolella, oikeassa reunassa alkava metsätien takana. Etelästä. 31.7. 2001.
24108. Parikkala Rautalahti Jorosen Kalmisto. Kaakosta. 1.8. 2001.
24109. Parikkala Rautalahti Säässynämäki. Tsasounan paikka. 1.8. 2001. Lounaasta.
24110. Parikkala Koitsanlahti Syrjärinne. Hautakivi vuodelta 1890, etualalla samaan hautaan liittyvä painanne. Lounaasta. 2.8. 2001.
24111. Parikkala Koitsanlahti Kuusikkomäki. Kaakosta. 14.10. 2001.
24112. Parikkala Koitsanlahti Kalmisto. Kuvassa myös kiviaita, jonka eteläpuolelta on löytynyt pääkalloja. Pohjoisesta. 14.10. 2001.
24113. Parikkala Joukio Kalmanpelto. Salmelan talon pihapiiriä. Lounaasta. 14.10. 2001.
24114. Saari Mikkolanniemi Kalmistonniemi. Luulöydöt oikealla näkyvän talon vasemmalta puolelta. Idästä. 15.10. 2001.